

วารสารลวະສຣີ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2560

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ศึกษา ของคณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การจัดการ การท่องเที่ยวและบริการ

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

กำหนดออกเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ: ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน); ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศรัณย์ จันทร์ข่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ บุญกุศล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ร่มพยอม วิชัยดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ แดงขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทรัฐ บำรุงเกียรติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ดร.ดวงพร ไม้ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อาจารย์สุชาดา สวัสดิ์ดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คุณเจตนิพิฐ กันฉาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คุณลดาวัลย์ อางชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คุณนพดล มีคุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

กองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ	128/13 หมู่ที่ 5 ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ศาสตราจารย์เพ็ญศรี กาญจน์มัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธีวรรณ พิระศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมภพ เจริญนุทด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล จตุพร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา อนันตธนาชัย	สถาบันรัชต์ภาคย์
ดร.พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review Committee)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวัลย์ คำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมทรัพย์ วรปัญญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสงี่ยม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน
ดร.เนติ เฉลยวาเรศ
ดร.สริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร โพธิ์ดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภพ วงษ์รอด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ คงภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครา ประเสริฐสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย วิชัยดิษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจริย์ ผลประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ปราณี ต้นประยูร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจง เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภภาพร กล้าสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวณี ไกรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปานตา พิริยะจิตตะ
ดร.อัจฉรา ผ่องพิทยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาครณ์ สวัสดิ์ไธสง
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
รศ.ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์
ดร.จันทร์ฉาย จันทร์ลา
ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
ผศ.ดร.ธิดา ทับพันธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลำพูน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนราชมรรคา ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี

โทรศัพท์/โทรสาร 0 3661 1201

สารบัญ

หน้า

กองบรรณาธิการ

(1)

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

(2)

สารบัญ

(3)

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำนายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี	1
<i>เกศริน บำรุงนา</i>	
ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	11
<i>ณัฐศิลป์ นาน้ำเขียว</i>	
คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	21
<i>โชคดี พรหมรักษา</i>	
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ	31
<i>ชมพูนุช ชนะภัย, ประสิทธิ์ ประชาติ, วันวิสาข์ ลิจจวน</i>	
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี	45
<i>เรวดี ทองอุ่นเรือน, อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ, สรรชัย ชูชีพ</i>	
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี	55
<i>จารุวรรณ พิมพ์ทอง, สรรชัย ชูชีพ, อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ</i>	
การใช้อำนาจในการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี	65
<i>จิราภรณ์ ปานะถึก, อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ, สรรชัย ชูชีพ</i>	
การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี	75
<i>รุจิรา แจ่มแสงทอง, สรรชัย ชูชีพ, อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ</i>	
บันทึกการจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาของเจ้าพนักงาน	87
<i>นิภาภรณ์ ด้านประเสริฐ</i>	
พยานหลักฐานในคดีอาญา	99
<i>วีระ เล็กประทุม</i>	

**ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี**
**Satisfaction towards the Elderly Allowance Services of Lamnarai Sub-district
Administrative Organization, Chaibadan District, Lop Buri**

เกศริน บำรุงนา¹
Ketsarin Bamrunnga¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 347 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 รองลงมา ด้านกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการ อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.22 และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 3.77 ข้อเสนอแนะในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ควรพัฒนาปรับปรุงขั้นตอนการคัดเลือกผู้รับเบี้ยยังชีพให้เป็นไปตามเกณฑ์ทั้งในส่วนผู้สูงอายุผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้ป่วยเอดส์โดยเน้นความโปร่งใสและให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา และปรับปรุงขั้นตอนการแจกเบี้ยยังชีพอย่างยุติธรรมโดยมีการชี้แจงขั้นตอนระยะเวลาที่ขอรับเบี้ยยังชีพให้ชัดเจน ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และจัดโครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านบริการในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรเพิ่มจำนวนป้ายบอกสถานที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทางมารับบริการ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, เบี้ยยังชีพ, องค์การบริหารส่วนตำบล

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

Abstract

This research aimed to study the levels of satisfaction towards the elderly allowance services provided by Lamnarai Sub-district Administrative Organization, Chaibadan District, Lop Buri in order to be used as guidance for service development.

The selected samples of this study were 347 local people living in six villages under the responsibility of Chaibadan Sub-district Administrative Organization, Chaibadan District, Lop Buri. A questionnaire was used to collect data, and the statistics for data analysis consisted of percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed that the satisfaction towards the elderly allowance services of Chaibadan Sub-district Administrative Organization, Chaibadan District, Lop Buri was overall at a high level ($\bar{x} = 3.65$). When considered each aspect, Service Staff ($\bar{x} = 4.46$) and Service Procedures ($\bar{x} = 4.22$) were rated at the highest level, while Facilities ($\bar{x} = 3.77$) was rated at a high level.

Keywords: Satisfaction, Allowance, Sub-district Administrative Organization

บทนำ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แนวคิดเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ มาเป็นเวลานานแล้ว เห็นได้จากการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศ เมื่อปี 2496 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การอุปการะแก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติและไม่มีที่พึ่งพาอาศัย ต่อจากนั้นได้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เพิ่มขึ้นเรื่อยมา รวมทั้งได้มีการจัดบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ด้วย เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น โดยมีการกำหนดนโยบายและแผนในทุกระดับที่เกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิการสำหรับ ผู้สูงอายุมากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้เพียงพอทั่วถึง และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้เริ่มเป็นรูปธรรมใน พ.ศ. 2535 จากแนวคิดของ กรมประชาสงเคราะห์ (ในรัฐบาลสมัย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีสมัย ระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2538) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นสวัสดิการสังคมประเภทหนึ่ง ที่รัฐบาลจัดสรรให้กับ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วน ได้แก่ องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการ เมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ) พ.ศ. 2536 เพื่อให้ เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการ สังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต่อมาในปี 2544 – 2545 จากนโยบาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ภารกิจเรื่องนี้จึงถูกถ่ายโอนไปยังกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ดังนั้น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ และได้มีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงิน สงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 53 ให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่าง สมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐประกอบกับพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่พัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการให้ได้รับความช่วยเหลือตามความเหมาะสมและตามสถานการณ์

องค์การบริหารส่วนตำบลลำนารายณ์มีผู้สูงอายุซึ่งได้แก่บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ ถูกทอดทิ้งหรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลลำนารายณ์ยังไม่จ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุได้ทั้งหมดเนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก สำหรับการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุจะใช้เวลา ประชาคมท้องถิ่นเพื่อทำการจัดลำดับผู้สูงอายุซึ่งมีคุณสมบัติให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังมีข้อบกพร่อง ข้อขัดข้องอีกหลายประการซึ่งยังไม่ทราบปัญหาและสาเหตุที่แน่ชัด

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำนารายณ์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำนารายณ์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหาค้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำหานารายณ์ อำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรี จำนวน 2,630 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลลำหานารายณ์ อำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรีมีประชากรจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 347 คน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
2	บ้านเขายายกะตา	770	102
7	บ้านท่าศาลา	260	34
9	บ้านท่าน้ำ	80	11
10	บ้านรถไฟพัฒนา	200	26
11	บ้านคลองเขว้า	610	80
12	บ้านเขาหน้าตัด	710	94
รวม		2,630	347

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำหานารายณ์ อำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

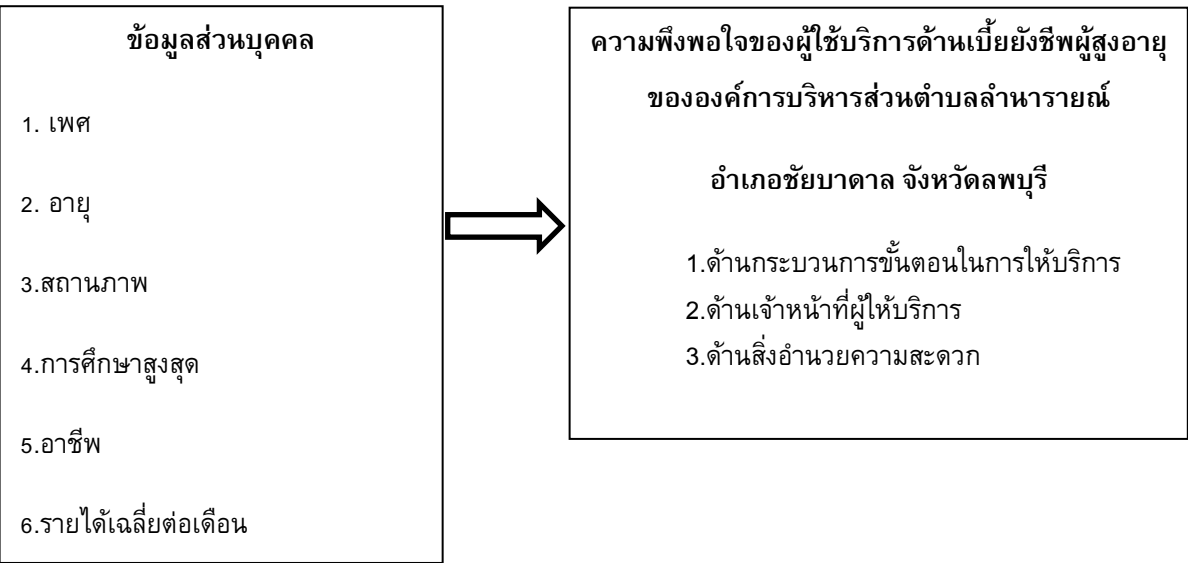
2.2 ตัวแปรตาม (depend variables) ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำหานารายณ์ อำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ขอบเขตเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2558 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ.2559 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำานารายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ในด้าน 1) ด้านกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด 5 คะแนน

ระดับความพึงพอใจมาก 4 คะแนน

ระดับความพึงพอใจปานกลาง 3 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อย 2 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด 1 คะแนน

สำหรับการแปลผลคะแนนของความพึงพอใจผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำานารายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี นั้นได้ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 5 ช่วงจากการคำนวณตามสูตรหาความกว้างของอัตราภาคชั้น ดังนี้

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดให้มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 และ ค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1

$$\begin{aligned}\text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

และผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์คะแนนระดับความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี จากตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทความ ตำรา เอกสารทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ผลงานการวิจัยค้นคว้าที่ผู้อื่นได้ทำไว้ และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสาร เกี่ยวข้อง มาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมองค์ประกอบ โดยอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยการสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปใช้กับประชาชนในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำน้ำรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 347 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจในครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งได้เลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยศึกษาทั้งภาพรวมของตำบล และแยกเป็นรายหมู่บ้าน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ร้อยละ(percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	คือ	ร้อยละ
	f	คือ	ตัวเลขที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
	n	คือ	จำนวนทั้งหมด

2. สถิติค่าเฉลี่ยของประชากร ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	N	คือ	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	X	คือ	คะแนนของข้อมูลแต่ละตัว

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N}}$$

เมื่อ	S.D.	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	คือ	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	คือ	ผลรวมคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60.4 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.5 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 45.9 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.4 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 41.6 และรายได้ส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.4

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านผลการวิจัยมีดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการในภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.22 ค่าเฉลี่ยสูงสุดในหัวข้อขั้นตอนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสะดวกรวดเร็วอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.53

2.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.46 ค่าเฉลี่ยสูงสุดในหัวข้อเจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.97

2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.77 ค่าเฉลี่ยสูงสุดในหัวข้อสถานที่จอดรถมีจำนวนเพียงพออยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.92

อภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรีเป็นการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี และเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหาค้นหาให้ดีขึ้น ภาพรวมนั้นจะอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี มีในด้านกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกดังนี้

1.ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจกระบวนการขั้นตอนการให้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสะดวกรวดเร็ว การคัดเลือกตามเกณฑ์ผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความยุติธรรมและทั่วถึง การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินการสวัสดิการสังคม (เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) อย่างสม่ำเสมอรองลงมาอยู่ในระดับมาก การให้บริการผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นไปตามลำดับก่อนหลังอย่างยุติธรรม มีแผ่นป้ายประกาศ/เอกสารแสดงขั้นตอนในการติดต่อขอรับเบี้ยยังชีพอย่างชัดเจน และน้อยที่สุดการให้บริการผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีเจ้าหน้าที่ดูแลและอธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจนสอดคล้องกับจากรูรณ ศรบรรจง (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนปอ อำเภอสวี ประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ามาใช้บริการอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้านคือด้านเจ้าหน้าที่/ บุคลากรผู้ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.40) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.36) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.10) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้แก่ช่วงเวลามารับบริการแต่ปัจจัยในด้านจำนวนครั้งที่มารับบริการเพื่อยกระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำนารายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือเจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการให้บริการเจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยไมตรีดีเยี่ยมแถมแถมใสพูดจาไพเราะอ่อนหวานและมีความเป็นกันเองเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความกระตือรือร้นในการให้บริการรองลงมาอยู่ในระดับมากคือจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีเพียงพอเจ้าหน้าที่ให้บริการผู้มารับบริการทุกคนอย่าง เท่าเทียมกันเจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถตอบข้อซักถามชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับธมลวรรณ กาญจนางพาเวช (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้สูงอายุ

ต่อการให้บริการด้านเบี้ยยังชีพของกองสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการด้านเบี้ยยังชีพของกองสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบางแพ โดยรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อพบว่ารายด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการรายด้านที่มีความพึงพอใจ รองลงมา คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกระบวนการให้บริการ

3. ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการให้บริการนั้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุพึงพอใจสถานที่จอดรถรองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ที่นั่งคอยรับบริการมีจำนวนเพียงพอสถานที่ตั้งของหน่วยงานสะดวกในการเดินทางมารับบริการภายในสำนักงานสะอาดและเป็นระเบียบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีป้ายบอกทิศทางและสถานที่ที่ชัดเจนต่อการมาใช้บริการ มีการจัดบริการพิเศษสำหรับผู้รับบริการ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ มีกล่องสำหรับรับฟังความคิดเห็นของผู้มารับบริการ สอดคล้องกับขวลิท ธนิตกุล (2550) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบุรี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มารับบริการส่วนใหญ่มารับบริการในงานชำระภาษีและค่าธรรมเนียม รองลงมาคืองานทะเบียนราษฎร และงานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบุรี โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและด้านกระบวนการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ

1.1 ควรพัฒนาปรับปรุงขั้นตอนการคัดเลือกผู้รับเบี้ยยังชีพให้เป็นไปตามเกณฑ์ทั้งในส่วนผู้สูงอายุผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ป่วยเอดส์โดยเน้นความโปร่งใสและให้ผู้มาชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา

1.2 พัฒนาขั้นตอนการให้บริการโดยปรับขั้นตอนการแจกเบี้ยยังชีพอย่างยุติธรรมโดยมีการชี้แจงขั้นตอนระยะเวลาที่ขอรับเบี้ยยังชีพให้ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

2. 1 เพิ่มเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.2 จัดโครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านบริการในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างน้อยปีละ 2

ครั้ง

3. ข้อเสนอแนะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 เพิ่มจำนวนป้ายบอกสถานที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทางมารับบริการ

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ ศรีบรรจง. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ดอนปฐ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวลิต ธนิตกุล. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสมเด็จะ จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธมลวรรณ กาญจนางศาเวช. (2554). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการด้านเบี้ยยังชีพของกองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลบางแพ จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย : วิทยาลัยทองสุข.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว

ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

Factor Affecting Debt Incursion of Saihuaykaew Village Fund Members,

Saihuaykaew Sub-district, Banmi District, Lop Buri

ณัฐศิลป์ นาน้ำเขียว¹

Nattasin Nanamchieow¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คณะกรรมการไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการเมื่อครบวาระ 2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะมีเงินคืนกองทุน 3. ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น 4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน 5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กองทุนไม่มีเงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพหลังประกอบอาชีพหลัก ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน ควรมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อชี้แจงผลการดำเนินการปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะเรื่องรายรับ รายจ่ายและควรสับเปลี่ยนตัวคณะกรรมการเมื่อครบวาระ ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน สมาชิกกองทุนควรหาอาชีพเสริมด้านต่างๆทำเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน สมาชิกควรลดต้นทุนในการผลิตให้มากขึ้น ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุนควรตั้งงบประมาณไว้จำนวนหนึ่งเพื่อที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเสริมหลังจากเสร็จจากการประกอบอาชีพหลักเพื่อการลงทุนในระยะสั้น

คำสำคัญ: ปัจจัย, ก่อหนี้สิน, กองทุนหมู่บ้าน

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the debt incursion of Saihuaykaew Village Fund members in Banmi District, Lop Buri. The samples selected by purposive sampling were 100 village fund members who annually increased debts. A questionnaire was used to collect data, and the statistics for data analysis were percentage and mean.

The results showed that the factors affecting the debt incursion of Saihuaykaew Village Fund members in Banmi District, Lop Buri were overall rated at a high level. The factors were as follows:

1. Administration of Village Fund Committee regarding the committees who did not take turn the positions when their terms ended was at a high level.
2. Members' responsibility in terms of loan repayment and expense payment, which was related to their few efforts to look for supplementary incomes, was also rated at a high level.
3. Assets & Sources of Village Funds was rated at a high level. The members did not have such incomes from other forms of work.
4. Members' Expenses & Environment was at a high level. That is, they mostly spent their money on agricultural production such as seeds, petrol, fertilizers, insecticides, and wages.
5. Members' Occupations & Incomes was rated at a high level. The village funds had no spare budgets for the members' short-term loans, which they could use for their supplementary jobs.

Keywords: Factors, Debt Incursion, Village Funds

บทนำ

จากสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจนถึงสถานการณ์ปัจจุบันนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้รับผลกระทบในหลายๆด้านไม่ว่าจะด้านของความเป็นอยู่ ความมั่นคงในการดำรงชีวิตการสร้างงานสร้างรายได้รวมไปถึงการประกอบอาชีพซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านั้นเกิดจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจยังรวมถึงการบริหารงานของภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดนโยบายต่างๆออกมาเมื่อเกิดผลกระทบในด้านต่างๆไม่เป็นไปในทางที่เป็นบวกประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศย่อมเป็นที่รับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาไม่ว่าจะเป็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนต้องมีความยากลำบากในการดำรงชีวิตในเรื่องรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายจึงทำให้ประชาชนก่อเกิดหนี้สินตามมาปัญหานี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ในรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตรซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ออกนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนเป็นแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศไทยจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนคือจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้ประชาชนได้เข้าถึงอย่างทั่วถึงและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อที่ประชาชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองโดยที่รัฐได้กำหนดระเบียบและรูปแบบการบริหารจัดการแล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่ให้ความสนับสนุนในด้านต่างๆแก่การดำเนินการให้ชาวบ้านเป็นผู้กระทำเองทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกรรมการกองทุน โดยที่รัฐบาลจะสนับสนุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาทด้วยการโอนเงินผ่านธนาคารของรัฐคือธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายหมู่บ้านทั้งหมด 78,829 หมู่บ้านหรือหรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะประสบความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุม ดูแลกันเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเองเช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการกองทุนเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนกองทุนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการสอดรับและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

ด้วยนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่สนับสนุนงบประมาณกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศซึ่งเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ แต่โครงการดังกล่าวก็มีผลต่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งชาวบ้านที่มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการกองทุน ชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุน โดยนโยบายหรือโครงการดังกล่าวก็ทำให้สมาชิกบางส่วนเกิดเป็นหนี้สินและมีผลกระทบต่างๆตามมามากมายด้าน ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้วอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีเกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกๆปี

บ้านสายห้วยแก้วมีกองทุนที่มีการขึ้นทะเบียนแล้วมีอยู่ 2 กองทุนคือกองทุนบทบาทสตรีและกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และในที่นี้จะกล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้วตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 99 ครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 145 คนโดยแยกออกเป็นชายจำนวน 60 คนเป็นหญิง 85 คน การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ 13 คนเป็นชาย 6 คนหญิง 7 คน มีเงินกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและเงินที่กู้จากสถาบันการเงินคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กู้ในนามนิติบุคคลรวมกันทั้งสิ้นจำนวน 5,569,000 บาทโดยจำแนกออกดังนี้ คือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเงินจำนวน 2,200,000 บาท เงินกองทุนฯที่ทำการกู้ในนามกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว(นิติบุคคล)จำนวน 2,000,000 บาทและเงินที่ได้จากการปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเป็นดอกเบี้ยทั้งสิ้นจำนวน 1,369,000 บาท(ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหมู่ที่ 5) สำหรับเงินกองทุนฯทั้งหมดที่ให้สมาชิกได้ทำการกู้ยืมนั้นจะให้กู้ยืมตามเงื่อนไขกองทุนเป็นผู้กำหนดระเบียบต่างๆโดยพิจารณาจากความสามารถในการส่งคืนในแต่ละปีหรือพิจารณาจากการนำไปประกอบอาชีพอย่างเช่น หากปล่อยกู้แก่สมาชิกที่เป็นเกษตรกรจะพิจารณาจากจำนวนพื้นที่ทำนากว่าทำมากน้อยเพียงใดหรือให้แก่สมาชิกที่ลงทุนค้าขายก็จะพิจารณาเป็นรายไป การให้กู้แก่สมาชิกนั้นกองทุนฯจะคิดอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมคือ

ดอกเบี้ยยร้อยละ 12 ต่อปี ทางกองทุนจะมีการเรียกเก็บเงินกู้คืนพร้อมดอกเบี้ยยปีหนึ่งๆจะเก็บเป็นสองช่วง คือเงินกู้ล้านที่1-2 จะเก็บในเดือนกรกฎาคม ล้านที่ 3-4 จะเก็บคืนในเดือนธันวาคมของทุกปีเมื่อเรียกเก็บแล้วจะให้สมาชิกทำสัญญากู้ใหม่ทันที

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นการที่สมาชิกกู้เงินไปนั้นกองทุนฯได้คิดอัตราดอกเบี้ยยร้อยละ12 ถือว่าแพงมากหากเทียบกับกองทุนหมู่บ้านอื่นที่อยู่ภายในตำบลเดียวกันบางแห่งคิดเพียงร้อยละ8 ต่อปีเท่านั้น ในเมื่อดอกเบี้ยยแพงและบางปีระยะเวลาการเรียกเก็บเงินคืนไม่ตรงกับกรเก็บเกี่ยวผลผลิตรวมถึงการที่สมาชิกบางรายที่ทำการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปนั้นไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้จึงไม่สามารถนำเงินมาคืนได้ทั้งต้นและดอกเบี้ยยจึงก่อให้เกิดสมาชิกเป็นหนี้เพิ่มขึ้นเพราะสมาชิกต้องไปหาเงินจากที่อื่น(นายทุน)นำมาชำระคืนกองทุนฯตามระยะเวลาที่กำหนด(จำกัด) ตัวอย่างเช่นสมาชิกรายหนึ่งที่กู้เงินกองทุนฯไปจำนวน 20,000 บาทเมื่อถึงเวลาคืนต้องคืนจำนวน 22,400 บาทต่อปีหากสมาชิกรายใดมีปัญหาไม่สามารถชำระคืนได้ทั้งต้นและดอกเบี้ยยสมาชิกต้องไปขอกู้เงินนอกระบบหรือนายทุนมาชำระทั้งต้นและดอกเบี้ยยโดยนายทุนจะหักไว้วันที่ 500 บาทต่อเงินหนึ่งหมื่น ความจำเป็นที่สมาชิกต้องกู้เงินนอกระบบนั้นมีปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกต้องทำเพราะความเข้มงวดของคณะกรรมการบิบบังคับไม่ขยายเวลาให้สมาชิก(ทั้งที่สามารถทำได้) หากสมาชิกรายใดทำได้ตามกำหนดและเวลาก็จะเป็นลูกค้าชั้นดีเมื่อทำสัญญาขอกู้ใหม่สมาชิกก็จะได้อำนาจเงินกู้เพิ่มจากกองทุนฯเพื่อนำไปชำระคืนนายทุนและคืนดอกเบี้ยยของกองทุนฯรอบแรกของปีผ่านไปถัดมาอีกหกเดือนทางกองทุนฯก็จะเรียกเก็บเงินพร้อมดอกเบี้ยยอีกคือล้านที่ 3-4 หากสมาชิกรายใดไม่พร้อมสมาชิกก็จะทำเช่นที่กล่าวมาทุกปีจึงทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีหนี้สินเพิ่มขึ้นในทุกๆปีทั้งหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยต้องศึกษาหาปัจจัยต่างๆที่ทำให้หนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีเพิ่มขึ้นทุกปี และเพื่อเป็นกรณีศึกษาว่าปัจจัยใดหนี้สินสมาชิกเพิ่มขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขหรือแนะนำแก่สมาชิกหาทางปลดหนี้หรือลดภาระหนี้สินให้น้อยลงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 145 คน (ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว)

กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน

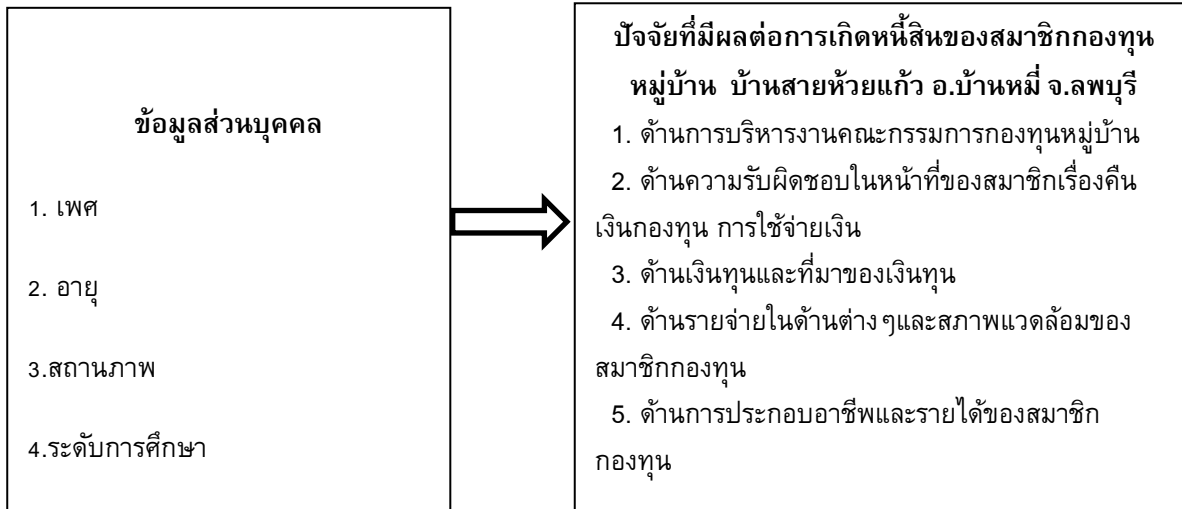
2.2 ตัวแปรตาม (depend variables) ได้แก่ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน รายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุนด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน

3. ขอบเขตเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เดือน เมษายน พ.ศ.2559 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2559 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ช่วง จำนวน 10 ข้อเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนระดับความพึงพอใจ กำหนดดังนี้

- คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.49 เป็นปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด
- คะแนนอยู่ระหว่าง 1.50 - 2.49 เป็นปัจจัยที่มีผลน้อย
- คะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 - 3.49 เป็นปัจจัยที่มีผลปานกลาง
- คะแนนอยู่ระหว่าง 3.50 - 4.49 เป็นปัจจัยที่มีผลมาก
- คะแนนอยู่ระหว่าง 4.50 - 5.00 เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาค้นคว้าและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยปัจจัยหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี รวมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทความ ตำรา เอกสารทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ผลงานการวิจัยค้นคว้าที่ผู้อื่นได้ทำไว้ และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสาร เกี่ยวข้อง มาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมองค์ประกอบ โดยอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน โดยการสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจในครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งได้เลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาปัจจัยหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ร้อยละ (percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	คือ	ร้อยละ
	f	คือ	ตัวเลขที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
	n	คือ	จำนวนทั้งหมด

2. สถิติค่าเฉลี่ยของประชากร ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	N	คือ	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	X	คือ	คะแนนของข้อมูลแต่ละตัว

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N^2}}$$

เมื่อ	S.D.	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	คือ	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	คือ	ผลรวมคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 57.00 มีอายุระหว่าง 40-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 61.00 และมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2) ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิก เรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน 3) ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน 4) ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน และ 5) ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านปรากฏผล ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ คณะกรรมการไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการเมื่อครบวาระ รองลงมา เป็นคณะกรรมการไม่จัดประชุมตามระเบียบวาระ และคณะกรรมการให้ความสำคัญแก่ญาติพี่น้องตนเอง ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการไม่ขยายเวลาในการชำระคืนเงินกองทุน

2.2 ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะได้มีเงินคืนกองทุน รองลงมาเป็นสมาชิกส่วนใหญ่นำเงินไปใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ประหยัด อดออม และไม่มีวินัยการใช้จ่ายเงิน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีจิตสำนึก รู้สิทธิหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกองทุน

2.3 ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น รองลงมาเป็นรายได้จากการประกอบอาชีพหลักของสมาชิกไม่แน่นอน และกองทุนไม่มีการจัดการระบบบัญชีโปร่งใส เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่จ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกตามกำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สมาชิกกู้เงินกองทุนไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม

2.4 ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ข้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน รองลงมาเป็นรายจ่ายค่าของกินของใช้ในชีวิตประจำวัน รายจ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร หลาน และรายจ่ายเมื่อเกิดสภาวะฉุกเฉินจากการประกอบอาชีพ เช่น เกิดภัยแล้ง น้ำท่วม ฯลฯ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รายจ่ายเพื่องานประเพณี และวัฒนธรรม

2.5 ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือกองทุนไม่มีเงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพหลังประกอบอาชีพหลัก รองลงมาเป็นกองทุนไม่มีนโยบายส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมให้แก่สมาชิก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ไม่มีหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว มีกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านไม่เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ ไม่มีจัดประชุมประจำปีและสับเปลี่ยนคณะกรรมการเมื่อครบวาระในตำแหน่ง และขาดคุณธรรมในการบริหารงานไม่ให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกกองทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา พรหมเทพ (2547). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องคืนเงินกองทุนและการใช้จ่ายเงิน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อเสร็จสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยวจะว่างงานไม่หาอาชีพเสริมทำ สมาชิกกองทุนที่ทำการกู้เงิน เมื่อได้เงินแล้วไม่นำไปใช้เพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพแต่นำไปใช้จ่ายซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆหรือซื้อเครื่องใช้ที่ไม่จำเป็นและสมาชิกไม่มีการเตรียมพร้อมในการคืนเงินกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขพิษณุโลก จำกัด (2007-09-21 ,บทคัดย่อ) เรื่องปัญหาการก่อหนี้. ในเรื่องค่านิยมต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในยุคปัจจุบันที่ทำให้ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะชาวชนบท ที่สนองต่อความต้องการของตนเองเพื่อความสะดวกสบายโดยไม่คำนึงถึงหนี้สินในอนาคต

3. ด้านเงินทุนและที่มาของเงินทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นๆ นอกจากขายผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล และราคาผลผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอน ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนไม่ให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกในการเพิ่มวงเงินกู้ยืมเป็นธรรม พอที่จะเป็นทุนในการทำกินได้รวมถึงการจัดทำระบบบัญชีที่ไม่เปิดเผยโปร่งใสในเรื่องรายรับรายจ่ายของกองทุนอีกทั้งในเรื่องการปรับลดดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับความเป็นจริงหรือการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกที่จะควรได้รับตามเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทับทิม แท่งทอง. (2547,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลปาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ปริญญา ประกอบกับคณะกรรมการกองทุนบางรายมีผลประโยชน์ในการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยแพงช่วงเรียกเก็บคืนเงินกองทุน

4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆและสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ในสถานการณ์ปัจจุบันค่าใช้จ่ายด้านต่างๆสูงขึ้นมาก ซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้วนั้นก็ยังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางธรรมชาติ คือได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์ภัยแล้ง โดยช่วงที่ผ่านมาสมาชิกกองทุนไม่มีรายได้ ไม่มีการประกอบอาชีพใดๆแต่ในสภาพความเป็นจริงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ประจำวันทั้งเรื่องของกินของใช้ ค่าการศึกษาบุตรหลาน ทุกอย่างต้องใช้จ่ายอย่างจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อไม่มีใช้จ่ายจึงทำให้มีการกู้หนี้ยืมสินจากนายทุนหรือแหล่งอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ประชาชาติธุรกิจ.(18 มกราคม 2558 ,บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้มหนี้ครัวเรือนไทยปี 2558 และ วิรไท สันติประพอบ.(3-5 มีนาคม 2559 ,บทคัดย่อ). ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 ,ฐานเศรษฐกิจ ได้กล่าวตรงกันว่า สถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคตระดับหนี้ในครัวเรือนทั้งประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น จากสาเหตุและปัจจัยหลายด้านทั้งการประกอบอาชีพ การว่างงานการเลิกจ้างหรือแม้กระทั่งภาคเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติด้านต่างๆทั้งที่ผ่านมาและในอนาคต

5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้วไม่มีการประกอบอาชีพเสริม และไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนทั้งเรื่องเงินทุน แหล่งความรู้ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ได้สอดคล้องกับ วิรไท สันติประพอบ.(3-5 มีนาคม 2559 ,บทคัดย่อ).ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 ,ฐานเศรษฐกิจ สาเหตุและปัจจัยหลายด้านทั้งการประกอบอาชีพ การว่างงานการเลิกจ้างหรือแม้กระทั่งภาคเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติด้านต่างๆทั้งที่ผ่านมาและในอนาคต เช่นเดียวกับสมาชิกกองทุนบางรายที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเมื่อไม่ได้ทำการเกษตรก็ไม่ได้มีการว่างจ้างหรืออาชีพอื่นๆ เช่นพนักงานบริษัทหรือห้างร้านก็ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงที่จะทำให้การดำเนินการของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ และสมาชิกได้มีแนวทางดำเนินการในเรื่องการลดภาระหนี้สินได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุดได้แก่ ไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนเมื่อครบวาระ กล่าวคือ เมื่อไม่มีการเปลี่ยนคณะกรรมการนั้นการบริหารงานต่างๆย่อมมีผลต่อกองทุนในภาพรวมเพราะการจัดทำบัญชีที่ไม่โปร่งใสตรวจสอบยาก คณะกรรมการจะทำงานโดยไม่คำนึงถึงตัวสมาชิกกองทุน และคณะกรรมการมีการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องและญาติพี่น้องตนเอง ในเรื่องการพิจารณาเงินกู้จะให้ญาติตนเองมากกว่าสมาชิกที่ไม่ใช่ญาติจึงทำให้เกิดความไม่เสมอภาคและยุติธรรม ดังนั้นควรมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อชี้แจงผลการดำเนินการปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะเรื่องรายรับ รายจ่ายและควรสับเปลี่ยนตัวคณะกรรมการเมื่อครบวาระ ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ คณะกรรมการควรบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนควรดำเนินการตามหลักหรือเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้สอนไว้คือ เงื่อนไขคุณธรรมและหลักมีเหตุผล คือมีความตระหนักในคุณธรรม มีเหตุผลในการพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ

2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุน มากที่สุดได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะมีเงินมาใช้คืนกองทุน ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมาชิกกองทุนควรหาอาชีพเสริมด้านต่างๆทำเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำอยู่ เพราะอาชีพเสริมนั้นจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพื่อที่ทางกองทุนเรียกเก็บเงินคืนสมาชิกจะได้มีเงินคืนกองทุนโดยไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากที่อื่น เพราะพื้นที่ที่อยู่ของสมาชิกมีความพร้อม เช่นปลูกพืชผักที่มีอายุสั้น หรืองานตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จ่ายเงินของสมาชิกควรใช้จ่ายอย่างประหยัด หลีกเลี่ยงอบายมุขทุกประเภทที่มีผลต่อการจ่ายเงินออกไปแบบไม่มีประโยชน์ที่สำคัญควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในเรื่องพออยู่พอกินพอประมาณ มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3. ด้านเงินทุนและที่มาของเงินทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น ดังนั้นสมาชิกควรหาอาชีพอื่นๆทำนอกเหนือจากงานประจำ คณะกรรมการควรให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาเงินให้กู้แก่สมาชิกอย่างเสมอภาคเพื่อที่สมาชิกจะได้มีทุนพอที่จะนำไปประกอบอาชีพเสริมได้ ควรจัดสรรเงินปันผลให้สมาชิกตามระเบียบตามกำหนด และกองทุนควรมีทุนสำรองเพื่อให้สมาชิกกู้ประกอบอาชีพเสริมในด้านต่างๆที่สมาชิกถนัดของแต่ละคน

4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุดได้แก่ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านนี้บางอย่างสามารถลดต้นทุนได้มาก เช่น เมล็ดพันธุ์ สมาชิกควรเก็บเมล็ดไว้ใช้เองไม่ต้องซื้อเพราะมีราคาแพงมาก ค่าแรงบางอย่างที่ทำได้ไม่ควรจ้างแรงงานเพราะรายจ่ายด้านแรงงานขณะปัจจุบันนี้เป็นปัจจัยที่มีค่าใช้จ่ายสูงมากๆ และสมาชิกเมื่อขายผลผลิตออกไปแต่ละฤดูควรเก็บทุนสำรองไว้เผื่อว่าอนาคตเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นจากภัยธรรมชาติ ดังนั้นสมาชิกควรยึดมั่นและนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เช่นกันในเรื่องความพอประมาณ หมายถึงพอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากไม่น้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่นให้เดือดร้อน และหลักภูมิคุ้มกันในตนเองหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุน มากที่สุดได้แก่ กองทุนไม่ที่เงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนในระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพ หลังประกอบอาชีพหลัก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กองทุนควรตั้งงบประมาณไว้จำนวนหนึ่งเพื่อที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเสริมหลังจากเสร็จจากการประกอบอาชีพหลักเพื่อการลงทุนในระยะสั้น และกองทุนควรหาหน่วยงานหรือบุคลากรสอนอาชีพแก่สมาชิกกองทุน สำหรับในด้านนี้สมาชิกควรยึดหลักเงื่อนไขความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ คือมีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน มีความรอบรู้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่เพื่อเพิ่มเติมให้ตนเอง

กองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว (2547-2559). ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี.
จันทร์จิรา พรหมเทพ. (2548) การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ทับทิม แท่งทอง (2547). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบล
ปาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
ประชาชาติธุรกิจ. (18 มกราคม 2558). แนวโน้มหนี้สินครัวเรือนไทยปี 2558.
วิโรจน์ สันติประพบ (3-5 มีนาคม 2559). ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 ,
ฐานเศรษฐกิจ.
สหกรณ์การออมทรัพย์สาธารณสุขพิษณุโลก จำกัด (2007-09-21) ปัญหาการก่อหนี้.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว
ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
Factor Affecting Debt Incursion of Saihuaykaew Village Fund Members,
Saihuaykaew Sub-district, Banmi District, Lop Buri

ณัฐศิลป์ นาน้ำเขียว¹
Nattasin Nanamchieow¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คณะกรรมการไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการเมื่อครบวาระ 2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะมีเงินคืนกองทุน 3. ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น 4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน 5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กองทุนไม่มีเงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพหลังประกอบอาชีพหลัก ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน ควรมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อชี้แจงผลการดำเนินการปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะเรื่องรายรับ รายจ่ายและควรสับเปลี่ยนตัวคณะกรรมการเมื่อครบวาระ ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน สมาชิกกองทุนควรหาอาชีพเสริมด้านต่างๆทำเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน สมาชิกควรลดต้นทุนในการผลิตให้มากขึ้น ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน ควรตั้งงบประมาณไว้จำนวนหนึ่งเพื่อที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเสริมหลังจากเสร็จจากการประกอบอาชีพหลักเพื่อการลงทุนในระยะสั้น

คำสำคัญ: ปัจจัย, ก่อหนี้สิน, กองทุนหมู่บ้าน

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the debt incursion of Saihuaykaew Village Fund members in Banmi District, Lop Buri. The samples selected by purposive sampling were 100 village fund members who annually increased debts. A questionnaire was used to collect data, and the statistics for data analysis were percentage and mean.

The results showed that the factors affecting the debt incursion of Saihuaykaew Village Fund members in Banmi District, Lop Buri were overall rated at a high level. The factors were as follows:

1. Administration of Village Fund Committee regarding the committees who did not take turn the positions when their terms ended was at a high level.
2. Members' responsibility in terms of loan repayment and expense payment, which was related to their few efforts to look for supplementary incomes, was also rated at a high level.
3. Assets & Sources of Village Funds was rated at a high level. The members did not have such incomes from other forms of work.
4. Members' Expenses & Environment was at a high level. That is, they mostly spent their money on agricultural production such as seeds, petrol, fertilizers, insecticides, and wages.
5. Members' Occupations & Incomes was rated at a high level. The village funds had no spare budgets for the members' short-term loans, which they could use for their supplementary jobs.

Keywords: Factors, Debt Incursion, Village Funds

บทนำ

จากสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจนถึงสถานการณ์ปัจจุบันนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้รับผลกระทบในหลายๆด้านไม่ว่าจะด้านของความเป็นอยู่ ความมั่นคงในการดำรงชีวิตการสร้างงานสร้างรายได้รวมไปถึงการประกอบอาชีพซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านั้นนั้นเกิดจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจยังรวมถึงการบริหารงานของภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดนโยบายต่างๆออกมาเมื่อเกิดผลกระทบในด้านต่างๆไม่เป็นไปในทางที่เป็นบวกประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศย่อมเป็นที่รับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาไม่ว่าจะเป็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนต้องมีความยากลำบากในการดำรงชีวิตในเรื่องรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายจึงทำให้ประชาชนก่อเกิดหนี้สินตามมาปัญหานี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ในรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ออกนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนเป็นแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศไทยจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนคือจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้ประชาชนได้เข้าถึงอย่างทั่วถึงและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อที่ประชาชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองโดยที่รัฐได้กำหนดระเบียบและรูปแบบการบริหารจัดการแล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำในด้านต่างๆแก่การดำเนินการให้ชาวบ้านเป็นผู้กระทำเองทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกรรมการกองทุน โดยที่รัฐบาลจะสนับสนุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาทด้วยการโอนเงินผ่านธนาคารของรัฐคือธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายหมู่บ้านทั้งหมด 78,829 หมู่บ้านหรือหรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะประสบความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุม ดูแลกันเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเองเช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการกองทุนเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนกองทุนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการสอดรับและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

ด้วยนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่สนับสนุนงบประมาณกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศซึ่งเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ แต่โครงการดังกล่าวก็มีผลต่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งชาวบ้านที่มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการกองทุน ชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุน โดยนโยบายหรือโครงการดังกล่าวก็ทำให้สมาชิกบางส่วนเกิดเป็นหนี้สินและมีผลกระทบต่างๆตามมามากมายด้าน ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้วอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีเกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกๆปี

บ้านสายห้วยแก้วมีกองทุนที่มีการขึ้นทะเบียนแล้วมีอยู่ 2 กองทุนคือกองทุนบทบาทสตรีและกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และในที่นี้จะกล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้วตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 99 ครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 145 คนโดยแยกออกเป็นชายจำนวน 60 คนเป็นหญิง 85 คน การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ 13 คนเป็นชาย 6 คนหญิง 7 คน มีเงินกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและเงินที่กู้จากสถาบันการเงินคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กู้นานมีนิติบุคคลรวมกันทั้งสิ้นจำนวน 5,569,000 บาทโดยจำแนกออกดังนี้ คือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเงินจำนวน 2,200,000 บาท เงินกองทุนฯที่ทำการกู้ในนามกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว(นิติบุคคล)จำนวน 2,000,000 บาทและเงินที่ได้จากการปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเป็นดอกเบี้ยทั้งสิ้นจำนวน 1,369,000 บาท(ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหมู่ที่ 5) สำหรับเงินกองทุนฯทั้งหมดที่ให้สมาชิกได้ทำการกู้ยืมนั้นจะให้กู้ยืมตามเงื่อนไขกองทุนเป็นผู้กำหนดระเบียบต่างๆโดยพิจารณาจากความสามารถในการส่งคืนในแต่ละปีหรือพิจารณาจากการนำไปประกอบอาชีพอย่างเช่น หากปล่อยกู้แก่สมาชิกที่เป็นเกษตรกรจะพิจารณาจากจำนวนพื้นที่ทำนาว่าทำมากน้อยเพียงใดหรือให้แก่สมาชิกที่ลงทุนค้าขายก็จะพิจารณาเป็นรายไป การให้กู้แก่สมาชิกนั้นกองทุนฯจะคิดอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมคือ

ดอกเบี้ยยร้อยละ 12 ต่อปี ทางกองทุนจะมีการเรียกเก็บเงินกู้คืนพร้อมดอกเบี้ยยปีหนึ่งๆจะเก็บเป็นสองช่วง คือเงินกู้ล้านที่1-2 จะเก็บในเดือนกรกฎาคม ล้านที่ 3-4 จะเก็บคืนในเดือนธันวาคมของทุกๆปีเมื่อเรียกเก็บแล้วจะให้สมาชิกทำสัญญากู้ใหม่ทันที

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นการที่สมาชิกกู้เงินไปนั้นกองทุนได้คิดอัตราดอกเบี้ยยร้อยละ12 ถือว่าแพงมากหากเทียบกับกองทุนหมู่บ้านอื่นที่อยู่ภายในตำบลเดียวกันบางแห่งคิดเพียงร้อยละ8 ต่อปีเท่านั้น ในเมื่อดอกเบี้ยยแพงและบางปีระยะเวลาการเรียกเก็บเงินคืนไม่ตรงกับกรเก็บเกี่ยวผลผลิตรวมถึงการที่สมาชิกบางรายที่ทำการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปนั้นไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้จึงไม่สามารถนำเงินมาคืนได้ทั้งต้นและดอกเบี้ยยจึงก่อให้เกิดสมาชิกเป็นหนี้เพิ่มขึ้นเพราะสมาชิกต้องไปหากู้เงินจากที่อื่น(นายทุน)นำมาชำระคืนกองทุนตามระยะเวลาที่กำหนด(จำกัด) ตัวอย่างเช่นสมาชิกรายหนึ่งที่กู้เงินกองทุนไปจำนวน 20,000 บาทเมื่อถึงเวลาคืนต้องคืนจำนวน 22,400 บาทต่อปีหากสมาชิกรายใดมีปัญหาไม่สามารถชำระคืนได้ทั้งต้นและดอกเบี้ยยสมาชิกต้องไปขอกู้เงินนอกระบบหรือนายทุนมาชำระทั้งต้นและดอกเบี้ยยโดยนายทุนจะหักไว้ทันที 500 บาทต่อเงินหนึ่งหมื่น ความจำเป็นที่สมาชิกต้องกู้เงินนอกระบบนั้นมีปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกต้องทำเพราะความเข้มงวดของคณะกรรมการบีบบังคับไม่ขยายเวลาให้สมาชิก(ทั้งที่สามารถทำได้) หากสมาชิกรายใดทำได้ตามกำหนดและเวลาจะเป็นลูกค้าชั้นดีเมื่อทำสัญญาขอกู้ใหม่สมาชิกก็จะได้อำนาจเงินกู้เพิ่มจากกองทุนเพื่อนำไปชำระคืนนายทุนและคืนดอกเบี้ยยของกองทุนรอบแรกของปีผ่านไปถัดมาอีกหกเดือนทางกองทุนก็จะเรียกเก็บเงินพร้อมดอกเบี้ยยอีกคือล้านที่ 3-4 หากสมาชิกรายใดไม่พร้อมสมาชิกก็จะทำเช่นที่กล่าวมาทุกปีจึงทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีหนี้สินเพิ่มขึ้นในทุกๆปีทั้งหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยต้องศึกษาหาปัจจัยต่างๆที่ทำให้หนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีเพิ่มขึ้นทุกปี และเพื่อเป็นกรณีศึกษาว่าปัจจัยใดหนี้สินสมาชิกเพิ่มขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขหรือนำแนะสมาชิกหาทางปลดหนี้หรือลดภาระหนี้สินให้น้อยลงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 145 คน (ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว)

กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน

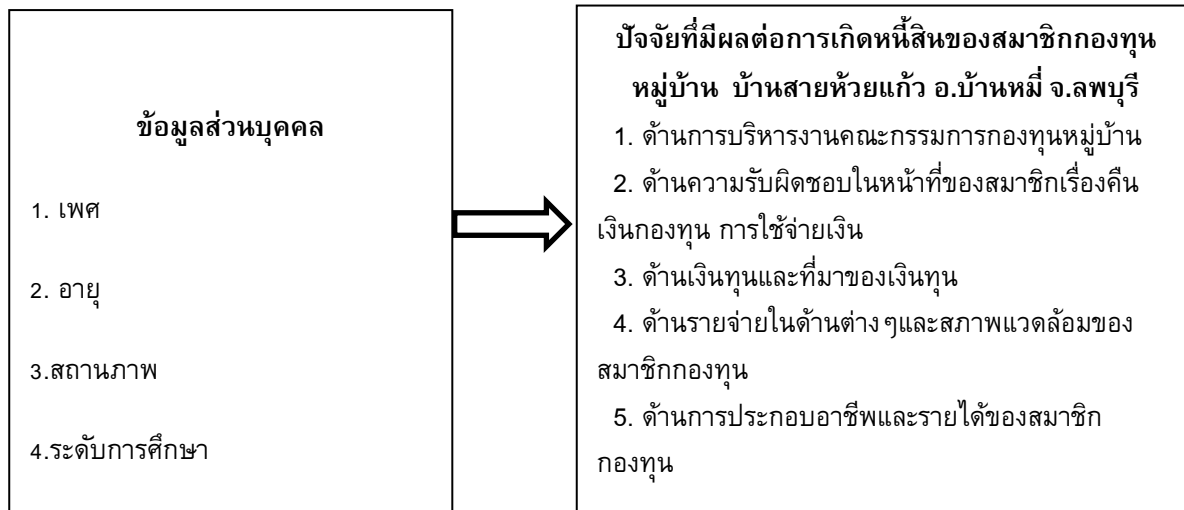
2.2 ตัวแปรตาม (depend variables) ได้แก่ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน รายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุนด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน

3. ขอบเขตเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เดือน เมษายน พ.ศ.2559 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2559 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ช่วง จำนวน 10 ข้อเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนระดับความพึงพอใจ กำหนดดังนี้

- คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.49 เป็นปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด
- คะแนนอยู่ระหว่าง 1.50 - 2.49 เป็นปัจจัยที่มีผลน้อย
- คะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 - 3.49 เป็นปัจจัยที่มีผลปานกลาง
- คะแนนอยู่ระหว่าง 3.50 - 4.49 เป็นปัจจัยที่มีผลมาก
- คะแนนอยู่ระหว่าง 4.50 - 5.00 เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาค้นคว้าและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยปัจจัยหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี รวมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทความ ตำรา เอกสารทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ผลงานการวิจัยค้นคว้าที่ผู้อื่นได้ทำไว้ และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสาร เกี่ยวข้อง มาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมองค์ประกอบ โดยอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 100 คน โดยการสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจในครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งได้เลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาปัจจัยหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ร้อยละ (percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	คือ	ร้อยละ
	f	คือ	ตัวเลขที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
	n	คือ	จำนวนทั้งหมด

2. สถิติค่าเฉลี่ยของประชากร ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	N	คือ	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	X	คือ	คะแนนของข้อมูลแต่ละตัว

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N^2}}$$

เมื่อ	S.D.	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	คือ	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	คือ	ผลรวมคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 57.00 มีอายุระหว่าง 40-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 61.00 และมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2) ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิก เรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน 3) ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน 4) ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน และ 5) ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านปรากฏผล ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ คณะกรรมการไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการเมื่อครบวาระ รองลงมา เป็นคณะกรรมการไม่จัดประชุมตามระเบียบวาระ และคณะกรรมการให้ความสำคัญแก่ญาติพี่น้องตนเอง ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการไม่ขยายเวลาในการชำระคืนเงินกองทุน

2.2 ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะได้มีเงินคืนกองทุน รองลงมาเป็นสมาชิกส่วนใหญ่นำเงินไปใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ประหยัด อดออม และไม่มีวินัยการใช้เงิน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีจิตสำนึก รู้สิทธิหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกองทุน

2.3 ด้านเงินทุน และที่มาของเงินทุน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น รองลงมาเป็นรายได้จากการประกอบอาชีพหลักของสมาชิกไม่แน่นอน และกองทุนไม่มีการจัดการระบบบัญชีโปร่งใส เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่จ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกตามกำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สมาชิกกู้เงินกองทุนไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม

2.4 ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน รองลงมาเป็นรายจ่ายค่าของกินของใช้ในชีวิตประจำวัน รายจ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร หลาน และรายจ่ายเมื่อเกิดสถานะฉุกเฉินจากการประกอบอาชีพ เช่น เกิดภัยแล้ง น้ำท่วม ฯลฯ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รายจ่ายเพื่องานประเพณี และวัฒนธรรม

2.5 ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือกองทุนไม่มีเงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพหลังประกอบอาชีพหลัก รองลงมาเป็นกองทุนไม่มีนโยบายส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมให้แก่สมาชิก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ไม่มีหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อให้เกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สายห้วยแก้ว มีกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านไม่เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ ไม่มีจัดประชุมประจำปีและสับเปลี่ยนคณะกรรมการเมื่อครบวาระในตำแหน่ง และขาดคุณธรรมในการบริหารงานไม่ให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกกองทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา พรหมเทพ (2547). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องคืนเงินกองทุนและการใช้จ่ายเงิน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อเสร็จสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยวจะว่างงานไม่หาอาชีพเสริมทำ สมาชิกกองทุน ที่ทำการกู้เงิน เมื่อได้เงินแล้วไม่นำไปใช้เพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพแต่นำไปใช้จ่ายซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆหรือซื้อเครื่องใช้ที่ไม่จำเป็นและสมาชิกไม่มีการเตรียมพร้อมในการคืนเงินกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขพิษณุโลก จำกัด (2007-09-21 ,บทคัดย่อ) เรื่องปัญหาการก่อหนี้. ในเรื่องค่านิยมต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในยุคปัจจุบันที่ทำให้ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะชาวชนบท ที่สนองต่อความต้องการของตนเองเพื่อความความสะดวกสบายโดยไม่คำนึงถึงหนี้สินในอนาคต

3. ด้านเงินทุนและที่มาของเงินทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นๆ นอกจากขายผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล และราคาผลผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอน ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน ไม่ให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกในการเพิ่มวงเงินกู้ยืมเป็นธรรม พอที่จะเป็นทุนในการทำกินได้รวมถึงการจัดทำระบบบัญชีที่ไม่เปิดเผยโปร่งใสในเรื่องรายรับรายจ่ายของกองทุนอีกทั้งในเรื่องการปรับลดดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับความเป็นจริงหรือการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกที่จะควรได้รับตามเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทับทิม แท่งทอง. (2547,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลปาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ปริญญา ประมวลกับคณะกรรมการกองทุนบางรายมีผลประโยชน์ในการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยแพงช่วงเรียกเก็บคืนเงินกองทุน

4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆและสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ในสถานการณ์ปัจจุบันค่าใช้จ่ายด้านต่างๆสูงขึ้นมาก ซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้วนั้นก็ยังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางธรรมชาติ คือได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์ภัยแล้ง โดยช่วงที่ผ่านมาสมาชิกกองทุนไม่มีรายได้ ไม่มีการประกอบอาชีพใดๆแต่ในสภาพความเป็นจริงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ประจำทุกวันทั้งเรื่องของกินของใช้ ค่าการศึกษาบุตรหลาน ทุกๆอย่างต้องใช้จ่ายอย่างจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อไม่มีใช้จ่ายจึงทำให้มีการกู้หนี้ยืมสินจากนายทุนหรือแหล่งอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ประชาชาติธุรกิจ.(18 มกราคม 2558 ,บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้มหนี้ครัวเรือนไทยปี 2558 และ วิรไท สันติประภพ.(3-5 มีนาคม 2559 ,บทคัดย่อ). ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 ,ฐานเศรษฐกิจ ได้กล่าวตรงกันว่า สถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคตระดับหนี้ครัวเรือนทั้งประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น จากสาเหตุและปัจจัยหลายด้านทั้งการประกอบอาชีพ การว่างงานการเลิกจ้างหรือแม้กระทั่งภาคเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติด้านต่างๆทั้งที่ผ่านมาและในอนาคต

5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้วไม่มีการประกอบอาชีพเสริม และไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนทั้งเรื่องเงินทุน แหล่งความรู้ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ได้สอดคล้องกับ วิรไท สันติประภพ.(3-5 มีนาคม 2559 ,บทคัดย่อ).ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 ,ฐานเศรษฐกิจ สาเหตุและปัจจัยหลายด้านทั้งการประกอบอาชีพ การว่างงานการเลิกจ้างหรือแม้กระทั่งภาคเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติด้านต่างๆทั้งที่ผ่านมาและในอนาคต เช่นเดียวกับสมาชิกกองทุนบางรายที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเมื่อไม่ได้ทำการเกษตรก็ไม่มีกรว่าจ้างหรืออาชีพอื่นๆ เช่นพนักงานบริษัทหรือทำงานก็ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงที่จะทำให้การดำเนินการของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ และสมาชิกได้มีแนวทางดำเนินการในเรื่องการลดภาระหนี้สินได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุดได้แก่ ไม่มีการสับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนเมื่อครบวาระ กล่าวคือ เมื่อไม่มีการเปลี่ยนคณะกรรมการนั้นการบริหารงานต่างๆย่อมมีผลต่อกองทุนในภาพรวมเพราะการจัดทำบัญชีที่ไม่โปร่งใสตรวจสอบยาก คณะกรรมการจะทำงานโดยไม่คำนึงถึงตัวสมาชิกกองทุน และคณะกรรมการมีการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องและญาติพี่น้องตนเอง ในเรื่องการพิจารณาเงินกู้จะให้ญาติตนเองมากกว่าสมาชิกที่ไม่ใช่ญาติจึงทำให้เกิดความไม่เสมอภาคและยุติธรรม ดังนั้นควรมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อชี้แจงผลการดำเนินการปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะเรื่องรายรับ รายจ่ายและควรสับเปลี่ยนตัวคณะกรรมการเมื่อครบวาระ ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ คณะกรรมการควรบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนควรดำเนินการตามหลักหรือเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้สอนไว้คือ เงื่อนไขคุณธรรมและหลักมีเหตุผล คือมีความตระหนักในคุณธรรม มีเหตุผลในการพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ

2. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกเรื่องการคืนเงินกองทุน และการใช้จ่ายเงิน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุน มากที่สุดได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แสวงหาอาชีพเสริมทำเพื่อสร้างรายได้เพื่อที่จะมีเงินมาใช้คืนกองทุน ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมาชิกกองทุนควรหาอาชีพเสริมด้านต่างๆทำเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำอยู่ เพราะอาชีพเสริมนั้นจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพื่อที่ทางกองทุนเรียกเก็บเงินคืนสมาชิกจะได้มีเงินคืนกองทุนโดยไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากที่อื่น เพราะพื้นที่ที่อยู่ของสมาชิกมีความพร้อม เช่นปลูกพืชผักที่มีอายุสั้น หรืองานตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จ่ายเงินของสมาชิกควรใช้จ่ายอย่างประหยัด หลีกเลี่ยงอบายมุขทุกประเภทที่มีผลต่อการจ่ายเงินออกไปแบบไม่มีประโยชน์ที่สำคัญควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในเรื่องพออยู่พอกินพอประมาณ มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3. ด้านเงินทุนและที่มาของเงินทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกไม่มีรายได้จากแหล่งอื่น ดังนั้นสมาชิกควรหาอาชีพอื่นๆทำนอกเหนือจากงานประจำ คณะกรรมการควรให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาเงินให้กู้แก่สมาชิกอย่างเสมอภาคเพื่อที่สมาชิกจะได้มีทุนพอที่จะนำไปประกอบอาชีพเสริมได้

ควรจัดสรรเงินปันผลให้สมาชิกตามระเบียบตามกำหนด และกองทุนควรมีทุนสำรองเพื่อให้สมาชิกกู้ประกอบอาชีพเสริมในด้านต่างที่สมาชิกถนัดของแต่ละคน

4. ด้านรายจ่ายในด้านต่างๆ และสภาพแวดล้อมของสมาชิกกองทุน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุดได้แก่ รายจ่ายเพื่อการลงทุน ซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่นจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านนี้บางอย่างสามารถลดต้นทุนได้มาก เช่นเมล็ดพันธุ์ สมาชิกควรเก็บเมล็ดไว้ใช้เองไม่ต้องซื้อเพราะมีราคาแพงมาก ค่าแรงบางอย่างที่ทำได้ไม่ควรจ้างแรงงานเพราะรายจ่ายด้านแรงงานขณะนี้ เป็นปัจจัยที่มีค่าใช้จ่ายสูงมากๆ และสมาชิกเมื่อขายผลผลิตออกไปแต่ละฤดูควรเก็บทุนสำรองไว้เผื่อว่าอนาคตเกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้นจากภัยธรรมชาติ ดังนั้นสมาชิกควรยึดมั่นและนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เช่นกันในเรื่องความพอประมาณ หมายถึงพอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากไม่น้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่นให้เดือดร้อน และหลักภูมิคุ้มกันในตนเองหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

5. ด้านการประกอบอาชีพ และรายได้ของสมาชิกกองทุน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของสมาชิกกองทุน มากที่สุดได้แก่ กองทุนไม่ที่เงินทุนสำรองแก่สมาชิกเพื่อกู้ลงทุนในระยะสั้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีอาชีพ หลังประกอบอาชีพหลัก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กองทุนควรตั้งงบไว้จำนวนหนึ่งเพื่อที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเสริมหลังจากเสร็จจากการประกอบอาชีพหลักเพื่อการลงทุนในระยะสั้น และกองทุนควรหาหน่วยงานหรือบุคลากรสอนอาชีพแก่สมาชิกกองทุน สำหรับในด้านนี้สมาชิกควรยึดหลักเงื่อนไขความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ คือมีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆอย่างรอบด้าน มีความรอบรู้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่เพื่อเพิ่มเติมให้ตนเอง

เอกสารอ้างอิง

กองทุนหมู่บ้านสายห้วยแก้ว (2547-2559). ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน บ้านสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี.

จันทร์จิรา พรหมเทพ. (2548) การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทับทิม แท่งทอง (2547). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลปาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ประชาชาติธุรกิจ. (18 มกราคม 2558). แนวโน้มหนี้สินครัวเรือนไทยปี 2558.

วิโรฒ สันติประพบ (3-5 มีนาคม 2559). ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ระดับหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นในปี 2559 , ฐานเศรษฐกิจ.

สหกรณ์การออมทรัพย์สาธารณสุขพิษณุโลก จำกัด (2007-09-21) ปัญหาการก่อหนี้.

**คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี**
**People's Quality of Life of Thalaychupsorn Sub-district Administration
Organization Muang District, Lop Buri**

โชคดี พรหมรักษา¹
Chokdee Promraksa¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อันเป็นแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน 347 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ข้อเสนอแนะ ด้านร่างกาย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร จะรณรงค์จัดเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขลงไปให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดูแลคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิดและทั่วถึง ด้านจิตใจ ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านจิตใจไปทำความเข้าใจกับประชาชน เพื่อลดปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนประสบอยู่ให้คลี่คลายลงที่สุด ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ประชาชนไม่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนมีความสุขในการดำเนินชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม ควรให้คำแนะนำประชาชนให้ลดภาระการใช้จ่าย เพิ่มรายได้ โดยให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพเสริมให้กับประชาชน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เน้นให้ทุกคนปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ประชาชน, องค์การบริหารส่วนตำบล

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the general information regarding people's quality of life of Thalaychupsorn Sub-district Administrative Organization, Muang District, Lop Buri and 2) a means to develop people's quality of life of Thalaychupsorn Sub-district Administrative Organization, Muang District, Lop Buri as guidance to effectively solve problems.

The samples used in this study were 347 people living in 9 villages in the area of responsibility of Thalaychupsorn Sub-district Administrative Organization, Muang District, Lop Buri. The research instrument was a questionnaire, and the statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The results indicated that the satisfaction towards people's quality of life of Thalaychupsorn Sub-district Administrative Organization, Muang District, Lop Buri was overall rated at a neutral level (mean = 3.16). When particularly considered each aspect, the ones rated from high to low levels were Environment (mean = 3.22), Mental Factors (mean = 3.20), Social Relationships (mean = 3.14), and Physical Factors (mean = 3.09).

Keywords: Quality of Life, People, Sub-district Administrative Organization

บทนำ

มนุษย์ทุกเพศเผ่าพันธุ์ในโลก เมื่อเกิดมาแล้วย่อมล้วนประสงค์การมีชีวิตที่เป็นสุข การมีชีวิต ที่เป็นสุขควรประกอบไปด้วย ปัจจัยหลากหลายผสมผสานกลมกลืนกันกันไป เช่น การมีสุขภาพจิตดี แจ่มใสเบิกบาน ระวังความอยาก ควบคุมอารมณ์ต่างๆ ได้ ไม่มีทุกข์หรือมี แต่ก็ไม่มากจนเกินแก้ไข มีเพื่อนฝูง ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งผู้คนและธรรมชาติได้ตามสมควร มีรายได้ที่เลี้ยงตัวเอง และครอบครัวได้เพียงพออย่างยั่งยืน ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเป็นสุข มีที่อยู่อาศัย มีที่ทำกิน มีอาชีพและรายได้ตามสมควร มีความเสมอภาค ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน มีเสรีภาพ มีการศึกษา มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเป็นสุข ฯลฯ “...ถ้าหากว่าประชาชนในประเทศใดมีความสุข มีความอยู่เย็นเป็นสุข คือมีความเป็นอยู่ที่สบาย ก็หมายความว่าประเทศนั้นมีความมั่นคง ภูมิภาคไหนมีประเทศที่มีความมั่นคงดี อย่างนี้เป็นภูมิภาคที่กำลังแข็งแรง...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2537 สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทิศทาง ทางการพัฒนาประเทศจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเพราะถ้าไม่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาประเทศก็จะไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการและถึงแม้ว่าจะมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าว โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2550 เนื้อหาสาระในมาตราต่างๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนก็ถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทุกเรื่องโดยปรากฏอยู่ในมาตราที่ 78 มาตราที่ 79 มาตราที่ 80 มาตราที่ 84 และมาตราที่ 85 สำหรับบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีดังนี้

1. รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสว่นบำรุงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนายั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตและพึ่งตนเองได้
4. รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจ ท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น
5. รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง
6. รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมและรวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม
7. รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาด ตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็น ทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจกรรมแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ร่วมกันหรือการจัดการสาธารณสุข

จากสภาวะการณ์ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในสังคมเมือง สังคมชนบท ล้วนแต่มีปัญหามากมายเหมือนกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาการเมือง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น นับวันมีแต่ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป เกิดปัญหาต่างๆ มากมายในตำบล เช่นปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร เป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท อยู่กันหนาแน่น ฐานะยากจน ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนเกิดขึ้นมาตามสาเหตุสืบเนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทความสำคัญของตนเองเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ในด้านการบริโภคอาหาร ด้านสุขภาพอนามัยที่ดี ด้านการศึกษาและความมั่นคงในชีวิต

ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเป็นส่วนหนึ่งในการรับผิดชอบกระบวนการบริหารจัดการในส่วนด้านงานบริการชุมชนและสวัสดิการสังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ตำบลทะเลชุบศร เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหา และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตำบลทะเลชุบศรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลลำานารายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 17,201 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 17,201 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่ายสุทธวิธีที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน 347 คน

ตารางที่ 1 การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
1	บ้านโคกขยาย	1,554	31
2	บ้านท่ากระยาง	866	17
3	บ้านสะพานอิฐ	5,977	121
4	บ้านสะพานอิฐ	2,574	52
5	บ้านพระที่นั่งเย็น	1,456	29
6	บ้านพระที่นั่งเย็น	2,093	42
7	บ้านพระที่นั่งเย็น	1,264	25
8	บ้านพระที่นั่งเย็น	840	17
9	บ้านพระที่นั่งเย็น	577	12
รวม		2,630	347

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำานารายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

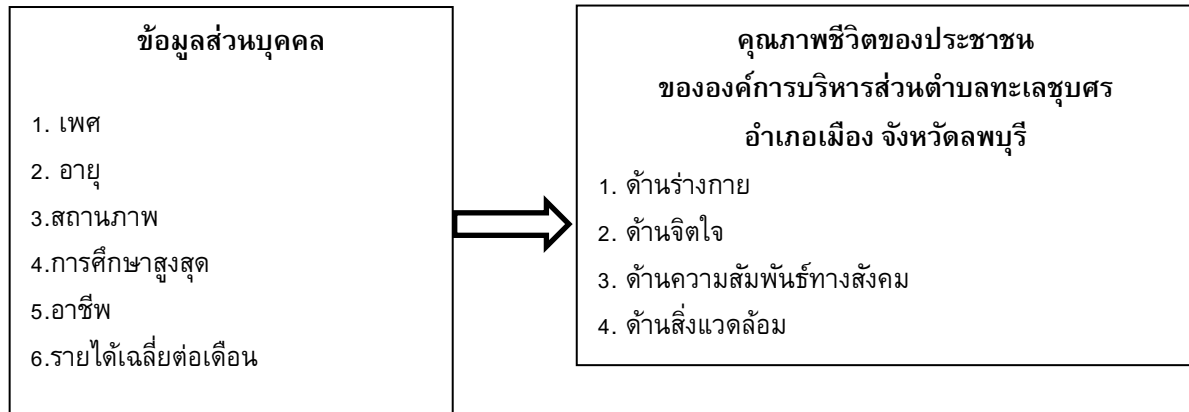
2.2 ตัวแปรตาม (depend variables) ได้แก่ คุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. ขอบเขตเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เดือน เมษายน พ.ศ. 2559 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2559 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี จากตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิต
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทความ ตำรา เอกสารทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ผลงานการวิจัยค้นคว้าที่ผู้อื่นได้ทำไว้

และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสาร เกี่วข้อง มาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมองค์ประกอบ โดยอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยการสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปใช้กับประชาชนในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล ทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 347 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจในครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งได้เลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาทั้งภาพรวมของตำบล และแยกเป็นรายหมู่บ้าน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง 347 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีอายุ 21 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 78.00 ประกอบอาชีพรับจ้าง (อื่นๆ) คิดเป็นร้อยละ 48.00 และมีรายได้ 10,001 – 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังตาราง

ตารางที่ 2 คุณภาพชีวิตประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้านร่างกาย

ด้านร่างกาย		ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	การเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว (อาจเกิดจากมลพิษ) ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนักน้อยเพียงใด	2.78	0.86	ปานกลาง
2	ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากนักน้อยเพียงใด	3.25	0.83	ปานกลาง
3	ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากนักน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตรอดอยู่ในแต่ละวัน	2.82	0.55	ปานกลาง
4	ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำ มากน้อยเพียงใด	3.41	0.70	มาก
5	ท่านพอใจกับสุขภาพท่านในตอนนี้มากนักน้อยเพียงใด	3.20	0.85	ปานกลาง
รวม		3.09	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, S.D.= 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขึ้นตอนพอใจกับความสามารถในการทำงาน ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.41$, S.D.= 0.70) รองลงมาพอใจกับการนอนหลับ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$, S.D. = 0.83) และพอใจกับสุขภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$, S.D.= 0.70)

ตารางที่ 3 คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้านจิตใจ

ด้านจิตใจ		ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต ระดับใด	3.44	0.80	มาก
2	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ระดับใด	3.32	0.79	ปานกลาง
3	ท่านรู้สึกพอใจในตนเองระดับใด	3.49	0.81	มาก
4	ท่านมีโอกาสได้ผ่อนคลายความเครียดเพียงใด	3.21	0.88	ปานกลาง
5	ท่านไม่ค่อยรู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล	2.54	0.95	ปานกลาง
รวม		3.20	0.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.20$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รู้สึกพอใจในตนเอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.49$, S.D.=0.81) รองลงมา รู้สึกพอใจในชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.44$, S.D.= 0.80) และมีสมาธิในการทำงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D.= 0.79)

ตารางที่ 4 คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม		ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ไม่ผ่านมาระดับใด	3.59	0.70	มาก
2	ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสังคมได้ในระดับใด	3.14	0.88	ปานกลาง
3	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากสังคมระดับใด	3.18	0.90	ปานกลาง
4	ท่านมีโอกาสได้ผ่อนคลายความเครียดเพียงใด	3.21	0.88	ปานกลาง
5	ท่านได้มีโอกาสเสวนากับนักปกครอง/ผู้มีอิทธิพล/สถาบันทางสังคม ในระดับใด	2.57	1.14	ปานกลาง
รวม		3.14	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, S.D.= 0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D.= 0.70) รองลงมา พอใจกับการช่วยเหลือจากสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$, S.D.= 0.90) และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, S.D.= 0.88)

ตารางที่ 5 คุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม		ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน ระดับใด	3.30	0.92	ปานกลาง
2	ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นระดับใด	3.00	0.90	ปานกลาง
3	ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ ระดับใด	3.32	0.86	ปานกลาง
4	ท่านพอใจที่จะสามารถใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นระดับใด	3.15	0.85	ปานกลาง
5	สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน ระดับใด	3.31	0.80	ปานกลาง
รวม		3.22	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พอใจกับบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D.= 0.86) รองลงมา สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D.= 0.80) และชีวิตมีความมั่นคง อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$, S.D.= 0.92)

ตารางที่ 6 ภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

คุณภาพชีวิตของประชาชน		ระดับคุณภาพชีวิต		
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	ด้านร่างกาย	3.09	0.76	ปานกลาง
2	ด้านจิตใจ	3.20	0.85	ปานกลาง
3	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.12	0.90	ปานกลาง
4	ด้านสิ่งแวดล้อม	3.22	0.80	ปานกลาง
รวม		3.16	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$, S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$, S.D.= 0.80) รองลงมา ด้านจิตใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$, S.D.= 0.85) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.12$, S.D.= 0.90) และด้านร่างกาย อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, S.D.= 0.76)

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านร่างกาย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีกระบวนการในการดำเนินงานและขั้นตอนในการทำงานของเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมีการประสานงานและปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนในด้านคุณภาพชีวิตได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุศรา ปราณีพิทักษ์ (2552 , บทคัดย่อ) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลเมืองตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลเมืองตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ มีคุณภาพชีวิตในภาพรวมในด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านจิตใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านสาธารณสุข ในการดูแลสุขภาพจิตของประชาชนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพนม เกตุมาน (2550 , ย่อหน้า 4) กล่าวถึงความสำคัญของจิตใจ คนที่มีสุขภาพจิตดีจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพที่มี ดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น สรุปโดยรวมความสำคัญด้านจิตใจคือ การมีสุขภาพจิตที่ดี จะทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ จิตใจมีความสุข ผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดีนั้น จะทำงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ การมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข สมบูรณ์ และมีคุณภาพที่ดี พบว่า ความรู้สึกทางด้านจิตใจของประชาชนโดยทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร มีบุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเสมอมา ให้การบริการ ด้านต่างๆ อย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อขอรับการบริการได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องกับความหมายด้านความสัมพันธ์ทางสังคมขององค์การอนามัยโลก (1996 อ้างในประพาส บาร์มี , 2546 หน้า 8) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมคือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้เรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อยู่ในระดับ ปานกลาง

4. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ถนนหนทางสะดวกในการสัญจรไปมา และมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเพียงพอ ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย ซึ่งสอดคล้องกับเกษม จันทรแก้ว (2540 , หน้า 28 – 29) ได้ให้ความหมายด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การศึกษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางการศึกษา อารมณ์ และเศรษฐกิจ ตามสภาพการของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ บุคคลอยู่ในทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ย่อมมีคุณภาพชีวิต ที่ดีกว่าบุคคลที่อยู่ในที่ขาดแคลนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตจึง

ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล อีกทั้งพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร ที่ประชาชนเป็นอยู่ในปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และพบว่า ประชาชนพอใจกับการมีบ้านที่อยู่เป็นของตนเอง มาเป็นลำดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. ด้านร่างกาย จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ การเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว (อาจเกิดจากมลพิษ) ทำให้ไม่สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้ กล่าวคือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองเพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยเท่าที่ควร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลชุบศร จะรณรงค์จัดเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขลงให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดูแลสุขภาพชีวิตแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิดและทั่วถึง โดยมีการติดตามและประเมินผล เพื่อให้การเจ็บป่วยลดลง
2. ด้านจิตใจ จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ ความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล เกิดขึ้นบ่อยๆ กล่าวคือ ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการทางด้านจิตใจ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการแก้ไขคือ ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านจิตใจไปทำความเข้าใจกับประชาชน เพื่อลดปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนประสบอยู่ให้คลี่คลายลงในที่สุด
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ สถาบันทางสังคมครอบครัว กล่าวคือ ประชาชนถูกสถาบันทางสังคมครอบงำชีวิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นผลดีต่อประชาชนที่ไม่ได้รับการกดดันจากสถาบันทางสังคมเข้ามาครอบงำชีวิต ผลดีคือ ทำให้ประชาชนไม่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนมีความสุขในการดำเนินชีวิต
4. ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ การมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นเท่านั้น กล่าวคือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพอยู่มีเงินสามารถใช้จ่ายได้ ตามความจำเป็นเท่านั้น (ไม่มีเงินเหลือเก็บ) ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรต้องลงไปให้คำแนะนำประชาชนให้ลดภาระการใช้จ่าย เพิ่มรายได้ โดยให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพเสริมให้กับประชาชน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เน้นให้ทุกคนปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ควบคู่ไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เกษม จันทรแก้ว. (2540). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์.
- บุษรา ปราณพิทักษ์. (2552). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลเมืองตากลิ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พนม เกตุมาน. (2550). ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น. สืบค้น กันยายน 23, 2559,
จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_57.htm
- องค์การอนามัยโลก (1996). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย. สืบค้น พฤษภาคม
3, 2559, จาก <http://www.medinfo.psu.ac.th/smj2/28-3/03-kanyarat.pdf>

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง
สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน
และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

A Comparison of Learning Achievement, Scientific Process Skills and
Attitudes Towards Science of Matthayomsuksa 1 Student on the Topic of Solution
by using Metacognition Strategie Method and Traditional Method

ชมพูนุช ชนะภัย¹ ประสิทธิ์ ปุระชาติ² วันวิสาข์ ลิจจวน²
Chompunuch Chanapai¹ , Prasit Purachat² and Wanwisa Lijuan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 100 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยวิธีการสุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน และ กลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

¹ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The purpose of this study were to compare the learning achievement, scientific process skills and attitudes towards science of matthayomsuksa 1 student on the topic of solution by using metacognition strategie method and traditional method. The sample used in this study were matthayomsuksa 1 students of Demonstration School of Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri province , 100 students were divided into two groups by the random sampling and have been learned by using metacognition strategie method and traditional method. The research tools used in this study were lesson plans, the learning achievement test, the scientific process skills test and the attitude towards science test. The research data were analyzed by percentage, average, standard deviation and t-test.

The results showed that :

1. The learning achievements of mattayomsuksa 1 students on the topic of solution by using metacognition strategie method was higher than traditional method at the .05 level of statistical significance.
2. The scientific process skills of mattayomsuksa 1 students on the topic of solution by using metacognition strategie method was higher than traditional method at the .05 level of statistical significance.
3. The attitudes towards science of mattayomsuksa 1 students on the topic of solution by using metacognition strategie method was higher than traditional method at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Learning Achievement, Scientific Process Skills, Attitudes Towards Science, Metacognition Strategie Method, Traditional Method

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม และที่สำคัญยิ่งคือ ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมโลกอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 ก, หน้า 1) กล่าวว่าความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวัน และสำคัญต่อการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นที่ทุกคนควรมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การศึกษาวิทยาศาสตร์จึงเป็นนโยบายสำคัญของประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย โดยถูกบรรจุในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และมีการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ตลอดมา

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 22 ได้กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และมาตรา 24 ระบุว่า “ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา” หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ให้มีความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นสาระหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้โดยมีวิสัยทัศน์ว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ กระบวนการ และเจตคติโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นกระบวนการไปสู่การสร้างความรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย ทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่น จะเห็นได้ชัดเจนว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดทักษะการคิด การแก้ปัญหา คือ การจัดการเรียนการสอนของครูยังเน้นการสอนแบบบรรยาย ครูผู้สอนยังไม่ได้เน้นในการใช้คำถาม หรือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การร่วมตอบปัญหา ร่วมอภิปราย ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังมีสื่อ น้อย และสื่อบางอย่างก็ไม่เน้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากปัญหาดังกล่าว ครูควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการสอนให้สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาผู้เรียน รู้จักส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกต การตั้งคำถาม การคิดหาคำตอบตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (เพ็ญจันทร์ สุนทรจารย์, 2557, หน้า 1)

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่อง ทักษะการคิด การแก้ปัญหาจากเอกสารการสอบและงานที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า ตัวแปรที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิด คือ ความรู้ในเมตาคอกนิชัน เป็นวิธีการที่จะพัฒนาความคิดความสามารถ และสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน เมตาคอกนิชันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้แต่ละคนควบคุม กำกับกระบวนการทางปัญญาของตนได้ ความรู้ในเมตาคอกนิชัน มีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดโดยพัฒนาอย่างช้า ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่มีแนวโน้มจะมีความรู้ด้านปัญญาของตนเองมากกว่าวัยเด็ก และมีความสามารถอธิบายในความรู้ที่ได้นั้นได้ดีกว่า (Baker, 1999, p.12) นอกจากนี้เมตาคอกนิชันยังเกี่ยวข้องกับความคิดขั้นสูง ที่จะนำไปสู่การควบคุมการกระทำและกระบวนการทางสติปัญญาในตัวผู้เรียน (Jennifer, 1997, p.21) ในกระบวนการคิดที่นำมาใช้จัดการกลวิธีทางความคิดเพื่อที่จะกำกับและควบคุมการเรียนรู้และกระบวนการของความจำนี้ จึงได้เกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียน ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิจฉัย ไชยจันทร์ (2550), ธัญญรัตน์ วานานวงศ์ (2550), ศรีสุมา ทศมี (2552), ปราณ โปธิเสนา (2553), นภัสสร พงศมยาธิ (2552), ปิยธิดา เนื่องชุมพล (2553) และ วัฒนา บุตรเพ็ง (2554) ที่พบว่า นักเรียนสามารถใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในการเรียนรู้ในขั้นตอน การวางแผน การกำกับและการประเมิน และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตลอดจนงานวิจัยที่มีผู้วิจัยหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาและให้ข้อสรุปให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ จึงได้สนใจศึกษาทฤษฎีและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ

และมีความสนใจนำเทคนิควิธีการสอนโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนจะสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมืองลพบุรี และนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สาขาวัดพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จำนวนรวม 400 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบการสุ่ม (random sampling) โดยการจับสลากแยกกลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 50 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน และ กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 50 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. เนื้อหาที่ศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ประกอบด้วย ความหมายของสารละลาย หลักในการพิจารณาสารที่เป็นตัวทำละลายปัจจัยที่มีผลต่อการละลายของสาร การละลายของสารในตัวทำละลาย ความเข้มข้นของสารละลาย พลังงานกับการละลายของสาร และสารละลายกรด-เบส

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธีสอน มีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ใช้เวลาเรียน 6 สัปดาห์ๆ ละ 3 ชั่วโมงรวมเป็นเวลา 18 ชั่วโมง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 4.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน
- 4.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.2.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- 4.2.3 เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์

5. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (randomized control-group pretest-posttest design) ซึ่งได้มาจากการสุ่ม มีรูปแบบดังตารางที่ 1 (ล้วน สายยศ, 2540, หน้า249)

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อนเรียน	ทดลอง	สอบหลังเรียน
E(R)	TE ₁	X	TE ₂
C(R)	TC ₁	-	TC ₂

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง (experimental group)
	C	แทน	กลุ่มควบคุม (control group)
	R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (random assignment)
	X	แทน	การจัดกระทำ (treatment)
	TE ₁ และ TC ₁	แทน	การวัดผลก่อนการทดลอง (pre-test) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
	TE ₂ และ TC ₂	แทน	การวัดผลหลังการทดลอง (post-test) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันเรื่อง สารละลาย
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติเรื่อง สารละลาย
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันเรื่อง สารละลาย
 - 1) ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน รวมทั้ง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ เวลาเรียน มาตรฐานและตัวชี้วัด
 - 2) กำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระ จำนวนชั่วโมง และตัวชี้วัดเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระ ทั้งหมด 5 หัวข้อคือ ความหมายและองค์ประกอบของสารละลาย การละลายของสารในตัวทำละลาย ความเข้มข้นของสารละลาย พลังงานกับการละลายของสาร สารละลายกรด-เบส
 - 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลายจำนวน 5 แผน
 - 4) ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จำนวน 9 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)
 - 5) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์
 - 6) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน มาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ (try out)
 - 7) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ไปใช้จัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง สารละลาย
 - 1) ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รวมทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ เวลาเรียน มาตรฐานและตัวชี้วัด

2) กำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระ จำนวนชั่วโมงที่เรียน และตัวชี้วัด เรื่อง สารละลาย ทั้งหมด 5 หัวข้อ คือ ความหมาย และองค์ประกอบของสารละลาย การละลายของสารในตัวทำละลาย ความเข้มข้นของสารละลาย พลังงานกับการละลายของสาร สารละลายกรด – เบส

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง สารละลายจำนวน 5 แผน

4) ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จำนวน 9 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (IOC)

5) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้ (try out)

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคognition ไปใช้จัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ และกระบวนการต่างๆ ในการวัดผล หลักการเขียนข้อสอบประเภทเลือกคำตอบ (selection type) แบบหลายตัวเลือก จากเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ เช่น พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2556, หน้า 118)

2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จากเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี วิชาวิทยาศาสตร์ ว 21101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยกำหนดร้อยละของพฤติกรรมที่ต้องการวัดในแต่ละด้าน

3) สร้างแบบทดสอบตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เรื่อง สารละลาย เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

4) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลและด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 9 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์คือ ข้อสอบที่ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00

6) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน

7) นำผลไปวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ โดยหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ

8) พิจารณา ปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบ ได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.53 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.48 ขึ้นไป เพื่อสร้างเป็นแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ

9) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งได้ผ่านการเรียน เรื่อง สารละลาย มาแล้ว เพื่อหาค่าความเที่ยงรายฉบับโดยคำนวณจากสูตร KR-20 ตามวิธีคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

10) นำแบบทดสอบที่ได้คุณภาพแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ และกระบวนการต่างๆ ในการวัดผล หลักการเขียนข้อสอบประเภทเลือกคำตอบ แบบหลายตัวเลือกจากหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ เช่น พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2556, หน้า 118)

2) สร้างตารางวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ต้องการวัดจำนวน 13 ทักษะ

3) สร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลและด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 9 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและตัวเลือก

5) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์คือ ข้อสอบที่ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00

- 6) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
- 7) นำผลไปวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ โดยหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ
- 8) พิจารณา ปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายระหว่าง 0.53 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.48 เพื่อสร้างเป็นแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ
- 9) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยงรายฉบับโดยคำนวณจากสูตร KR-20 ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน
- 10) นำแบบทดสอบที่ได้คุณภาพแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

5. การสร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์จากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยโดยเลือกใช้วิธีการสร้างแบบวัดเจตคติแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)
- 2) สร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมิต (positive) และข้อความเชิงนิเสธ (negative)
- 3) นำแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์แล้วคัดเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์แต่ละข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2556, หน้า 151)
- 4) นำแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงจัดพิมพ์แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์โดยสลับข้อให้กระจายข้อความเชิงนิเสธ ข้อความเชิงนิมิต และเจตคติที่กำกับคุณลักษณะของเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้าน จำนวน 40 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย
- 5) นำค่าของคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจากแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มนักเรียนที่ทดลองใช้ ไปคำนวณหาคุณภาพของเครื่องมือ คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อหรือความตรงเชิงอำนาจรายข้อ ตามวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (pearson product moment correlation)
- 6) นำข้อความของแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ทั้ง 30 ข้อ ไปคำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และคุณลักษณะของเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้าน เพื่อนำไปใช้เป็นแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนในการวิจัยครั้งต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ทำการทดลองซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการทดลอง
2. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์
3. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยทำการสอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในระยะเวลาที่เท่ากันใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิกซ์กับกลุ่มทดลอง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับกลุ่มควบคุมจำนวน 5 แผน รวม 18 ชั่วโมง
4. หลังจากที่ได้ดำเนินการสอนจบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้แล้วให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน
5. การวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปการคำนวณทางคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าความสอดคล้องตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้าง ซึ่งใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญตามสูตร IOC (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2556, หน้า 151)

2. การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

2.1 หาค่าความสอดคล้องตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้างซึ่งใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญตามสูตร IOC (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2556, หน้า 151)

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2556, หน้า 151)

2.3 หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตามสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (kuder-richardson method) (สมนึก ภัททิยานัน, 2551, หน้า 223)

3. การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนี้

3.1 หาค่าความสอดคล้องตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้างซึ่งใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญตามสูตร IOC (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2556, หน้า 151)

3.2 หาค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ของแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมข้อ (item-total correlation) ตามสูตรของ เพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 107)

3.3 หาค่าความเที่ยงของแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 96)

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน 2 กลุ่ม ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลาย กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย การจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันดังตารางที่2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลาย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	50	16.31	3.73	8.24*
หลังเรียน	50	21.42	2.01	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, t ($\alpha=.05$, df = 49)

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ดังตาราง3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้	n	$\bar{x}$	S.D.	t
-------------------	---	-----------	------	---

ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น	50	24.72	3.70	8.21*
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	50	17.35	1.19	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, $t(\alpha=.05, df = 49)$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น เรื่อง สารละลาย สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่นและการจัดการเรียนรู้แบบปกติดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่นและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น	50	21.42	3.60	11.49*
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	50	13.84	3.57	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, $t(\alpha=.05, df = 49)$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่นและการจัดการเรียนรู้แบบปกติดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่นและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น	50	72.88	1.42	7.03*
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	50	68.24	4.49	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, $t(\alpha=.05, df = 49)$

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น สูงกว่ากับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอนิชั่น สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน เรื่อง สารละลาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การฝึกให้ผู้เรียนได้รู้ถึงกระบวนการคิดของตน คือ รู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการรู้อะไรและยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุมและตรวจสอบการคิดของตนเองได้ในทิศทางที่ถูกต้อง ครูสามารถใช้วิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ที่จะช่วยฝึกผู้เรียนให้มีพัฒนาการด้านนี้ได้ โดยใช้เทคนิคในการแก้ปัญหา และเมตาคอกนิชัน เป็นการควบคุมและการประเมินความคิดของตนเอง ความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนา เพื่อควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการคิด มีความตระหนักในงานและสามารถใช้ยุทธวิธีการทำงานจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะธิดา เนื่องชุมพล (2553, หน้า 69-72) ได้ศึกษาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนจากแบบวัดทักษะการคิดเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ คือ นักเรียนสามารถทำคะแนนแบบวัดทักษะการคิดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ผลจากการใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในการเรียนรู้ของนักเรียนคือ 1) จำนวนนักเรียนที่ใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในชั้นวางแผนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) จำนวนนักเรียนที่ใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในชั้นกำกับควบคุมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 65 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และ 3) จำนวนนักเรียนที่ใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในชั้นประเมินผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 65 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. จากผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะ เมตาคอกนิชัน เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลที่จะวางแผนกำหนดกลวิธีการสำหรับสร้างข้อมูลที่เป็นเพื่อที่จะรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการคิดและกลวิธีที่กำหนดขึ้นในขณะที่ทำการแก้ปัญหาและจะสามารถที่จะประเมินผลสิ่งที่เกิดจากการคิดและการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดของตนเอง สามารถที่จะควบคุมและตรวจสอบการคิดและผลที่เกิดจากการคิดของตนเองอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผน การกำกับควบคุม และการประเมิน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทำให้การคิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริเกศ หมัดเจริญ (2554, หน้า 113-115) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เรื่อง เสียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน พบว่า 1) ผลการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาวิชา ฟิสิกส์ เรื่อง เสียง พบว่า มีนักเรียนที่ได้คะแนนหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 73.53 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลการวิเคราะห์ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามีนักเรียนที่ได้คะแนนหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 70.59 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารละลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะเมตาคอกนิชัน ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงทักษะ กลวิธี และแหล่งข้อมูลที่จะเป็นต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้ว่าจะต้องทำอะไร เป็นเรื่องของการที่บุคคลรู้ถึงสิ่งที่ตนเองคิด และความสอดคล้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการแสดงออกในสิ่งที่รู้ออกมาโดยการอธิบายให้ผู้ฟังได้ สามารถสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้นั้น มีวิธีจำสิ่งนั้นได้ง่ายตลอดจนทำแบบทดสอบการวางขอบข่าย และการจดบันทึก ความสามารถในการสะท้อนกระบวนการคิดของตนเองออกมาในขณะที่อ่านเรื่องราว หรือในการคิดแก้ปัญหา เป็นทักษะที่จะทำให้บุคคลทำงานอย่างมีแผน เพราะจะทำให้รู้ว่าในงานนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การอ่าน การแก้ปัญหา หรืองานอื่นใดที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ว่า จะต้องประกอบด้วยสิ่งใดบ้างที่จะทำให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของถิรนนท์ แซ่เอี้ยว (2556, หน้า 76-81) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ฟังก์ชัน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการเชิงเมตาคอกนิชัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชันก่อนเรียน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 32.23 และร้อยละ 76.17 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .012) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.43 และ 84.11 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันไปใช้ ผู้สอนควรเตรียมความพร้อม ศึกษาถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ผู้สอนควรอธิบาย แนะนำทำความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ให้แก่นักเรียนก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรศึกษาความคิดเห็นจากการใช้ทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551ข). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธัญญารัตน์ วานานวงศ์. (2550). การพัฒนายุทธศาสตร์เมตาคognition และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ TRIP RIP MODEL. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภัสสร พฤตยาศิ. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงเมตาคognition ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราณี โพธิ์เสนา. (2553). ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI สอดแทรกยุทธศาสตร์
เมตาคognition กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยธิดา เนื่องชุมพล. (2553). การศึกษาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคognition. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร.
- _____. (2554). หลักการวัดและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แฮส ออฟ เคอร์มัสท์.
- _____. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2556). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร
- เพ็ญจันทร์ สุนทรจารย์. (2557). คู่มือครู คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ:
สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนา บุตรเพ็ง. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้ยุทธวิธีเมตาคognition
เรื่องสมบัติของจำนวนนับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วินิจัย ไชยจันทร์. (2550). การใช้ยุทธศาสตร์เมตาคognition ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิชาเคมีของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีสุมา ทักมิ. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ ปัญหาโดย
ใช้เมตาคognition สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กาฬสินธุ์: ประสาน.
- สิริเกศ หมดเจริญ. (2554). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องเสียง ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลวิธีเมตาคognition. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Baker, R. L. (1992). The Use of Information Organizers in Ninth Grade Social Studies. Dissertation Abstract
Internationnal, 36, 662-A.
- Beyer, B.K. (1987). Practical strategies for the teaching of thinking. Boston: Allyn and Bacon.
- _____. (1997). Improving Students Thinking: A Comprehensive Approach Boston Allyn and Bacon.
- Flavell, J.H. (1979). Metacognition and Cognitive Monitoring: A new Area of Cognitive-Developmental
Inquiry. American Psychologist. 34(10), 906-911.

- _____. (1997). What is Emotional Intelligence. Emotional development and emotional Intelligence: Education implication.
- Jennifer, M. K. (1997). Observed well-being among individuals with dementia: Memories in the Making, an art program, versus other structured activity. American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementia, 20(4), 220-227.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
Transformational Leadership and School – based management of School
Administrators under Saraburi Primary Educational Service Area Office

เรวดี ทองอุ่นเรือน¹ อภิสรค์ ภาชนะวรรณ² สรรชัย ชูชีพ²
Rewadee Thongounruen¹ Apisan Pachanawan² Sunchai Chuchee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครูจำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.831 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการเทียบตารางแสดงค่าวิกฤติของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.436 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

¹ นักศึกษาด้านวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research aimed to 1) Study transformational leadership and School – based management by school administrators and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office and 2) Study relationships between Transformational leadership and School-based management by School Administrators and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office. The samples used in the research is school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office in academic year 2015. It has 28 administrators and 307 teachers, a total of 335 people stratified random sampling method. The research instrument was a questionnaire on transformational leadership and School – based management with a reliability of 0.831. Data were analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation and correlation by Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings showed that:

1. transformational leadership and School – based management by school administrators and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office overall was at the high level.
2. The relationships between Transformational leadership and School – based management by School Administrators and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, Overall correlations coefficient was 0.436 with statistically significantly statistic of the level .001.

Keyword: Transformational Leadership, School – Based Management

บทนำ

สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนระบบให้เป็นไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษา, 2550, หน้า 5) ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ นาสมบัติ (2547, หน้า 2-3) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารยุคใหม่ยุคโลกาภิวัตน์จะต้องปรับและพัฒนาตนเองให้สามารถบริหารให้องค์การมีการเปลี่ยนแปลงและทำงานให้สอดคล้องเข้ากับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 42) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถ และคุณธรรมในการดำเนินการจึงจะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ที่คาดหวังไว้

จากการศึกษาวิจัยและติดตามผล พบว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพร้อมการฝึกอบรมองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถเพิ่มประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อผู้นำ (Bass & Avolio, 1994, p. 9-16) และสำหรับในประเทศไทยมีผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจในการทำงาน การรับรู้ความยุติธรรม พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี ผลการปฏิบัติงาน และยังพบงานวิจัยที่ยืนยันว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถฝึกอบรมและพัฒนาได้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556, หน้า 259)

แม้ว่าประเทศไทยจะตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็ยังประสบปัญหาเรื่อง คุณภาพการศึกษาที่ต้องได้รับการแก้ไขหลายประการ (ชินวรณ์ บุญเกียรติ, 2554, หน้า 3) สาเหตุสำคัญเกิดจากความล้มเหลวในเรื่องคุณภาพการศึกษา ล้มเหลวในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ล้มเหลวในเรื่องการจัดทรัพยากรทางการศึกษา และล้มเหลวในเรื่องการวางแผนและการบริหารจัดการศึกษา (เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2552, หน้า 4) ซึ่งจากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความล้มเหลวในระบบการศึกษาไทยจากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีวิสัยทัศน์ ขาดจิตวิญญาณของผู้บริหาร ไม่มีทักษะในด้านการบริหาร ขาดศีลธรรม ขาดความรักความศรัทธาในวิชาชีพ (ศรินทร์รัสมิ์ เสริฐปัญญา, 2554, หน้า 78) จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาไทยโดยภาพรวมมีอุปสรรคปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดภาวะผู้นำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 5)

มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งลักษณะของการกระจายอำนาจดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ตรงกับกรบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school – based management: SBM) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6-7) ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวมีอิสระในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้นจะทำให้การแก้ปัญหาของโรงเรียนนั้นมีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542, หน้า 63-73) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงต้องการผู้บริหารที่มีคุณภาพสูงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และเทคนิคสมัยใหม่ มีวิสัยทัศน์ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมออย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการริเริ่มสร้างสรรค์แสดงออกถึงภาวะผู้นำอย่างเด่นชัด (ถวิล มาตรเลี่ยม, 2545, หน้า 59) และเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) สำเร็จหรือไม่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากผลการวิจัยของ สมุทร ชำนาญ (2546, หน้า 47-52) พบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จ จะต้องมีความรู้ลักษณะที่สำคัญ คือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งสอดคล้องกับ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และเฉลิมชัย หาญกล้า (2546, หน้า 17-19) ที่กล่าวว่า การปรับปรุงโรงเรียนต้องเกิดจากความคิดของโรงเรียนในการที่จะทำให้เกิดขึ้น และขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และการบริหารโรงเรียนเป็นฐานนั้นผู้บริหารจะต้องประพฤติตนในด้านเป็นแบบอย่าง ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542, หน้า 71)

จากการศึกษารายงานการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2559 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี มีผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่มีรูปแบบการพัฒนาเชิงระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2559, หน้า 17) ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบกิจกรรมนักเรียน ระบบการนำองค์กร ระบบยุทธศาสตร์ ระบบบริหารจัดการ ระบบการดูแลคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบชุมชนสัมพันธ์ และระบบสารสนเทศ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ระบบเป็นตัวตั้งในการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ

ภายนอก จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สำคัญ โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นภารกิจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อไปพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลเพื่อให้ครูผู้สอนนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 216 คน ครู จำนวน 2,376 คน รวมทั้งสิ้น 2,592 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 335 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครู จำนวน 307 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 335 คน
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของแบสและ อวอลิโอ (Bass, & Avolio, 1994, pp.1-4) ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล
3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 9) ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยข้อคำถามรวม 4 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งแบบเป็นลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 5 ด้าน จำนวน 26 ข้อ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ

5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งเป็นลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษาแล้วนำผลไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับ 1.00

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม (สรชัย พิศาลบุตร, 2556, หน้า 65) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.831

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา พร้อมจัดทำรหัสในแบบสอบถามให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ

2. ทำบันทึกเสนอขอคุณสมบัติคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขอออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. จัดส่งแบบสอบถามใส่ซองพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อช่วยส่งและรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด 15 วัน แบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและรับคืนด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และข้อมูลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่าย เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.33$) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X}=4.33$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=4.25$) และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=4.23$) 2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$

=4.38) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารตนเอง ($\bar{X}=4.40$) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.38$) ด้านการกระจายอำนาจ ($\bar{X}=4.37$) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ($\bar{X}=4.37$) และด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษา ($\bar{X}=4.35$)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r=0.436$)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สามารถจูงใจบุคคลอื่นให้มีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีอุดมการณ์ของตนที่เข้มแข็ง เป็นผู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ ความเชื่อมั่น มีพฤติกรรมที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับ ศรัทธา เป็นผู้มีความสามารถในการชักนำโน้มน้าวจิตใจให้คนอื่นมีความคิดเห็นคล้อยตาม เกิดความรู้สึกชื่นชมเลื่อมใส ไว้วางใจให้การยอมรับในตัวผู้นำ จนส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในตัวผู้ตามให้มีความพยายาม และตั้งใจทำงานมากกว่าที่เคยทำปกติ โดยผู้นำสามารถใช้อำนาจ และอิทธิพลเพื่อเปลี่ยนแปลงให้ผู้ตามเกิดการรับรู้ตระหนักในความสำเร็จ และคุณค่าของตนเอง สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ตามให้ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตนเอง ยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงกว่าเดิม เพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบส, และอโวลีโอ (Bass, Avolio, 1994, p. 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะผู้นำที่มีลักษณะดังนี้คือ มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองงานของพวกเขาในแง่มุมใหม่ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจ และวิสัยทัศน์ ของทีมและขององค์การ มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น มีศักยภาพมากขึ้น ชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสามารถของพวกเขาเองไปสู่สิ่งที่จะทำให้กลุ่มได้ประโยชน์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้อื่นให้ทำมากกว่าที่พวกเขาตั้งใจตั้งแต่ต้นและบ่อยครั้งมากกว่าที่พวกเขาคิดว่ามันจะเป็นไปได้ผู้นำจะมีการท้าทายความคาดหวังและมักจะนำไปสู่การบรรลุถึงผลงานที่สูงขึ้น สามารถอภิปรายรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจต่อความต้องการของผู้ร่วมงาน และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน มีการติดต่อสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล และมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554, หน้า 74) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ผู้ร่วมงานหาวิธีแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผล และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเสนอแนะแนวทางในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อินทอร โค้วชัย (2554, หน้า 108-111) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ และพูดให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกว่างานที่ผู้ร่วมงานทำอยู่เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชชัย แสงหมื่น (2552, หน้า 98) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก

1.4 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ระบุเป้าหมายที่ชัดเจนให้บุคลากรในโรงเรียนทราบได้ และยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมประกอบการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของอภิขยา มีเพียร (2552, หน้า 144) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนให้เข้าใจในการทำงาน และมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางการศึกษา สนับสนุนกิจกรรมการศึกษา การจัดทำหลักสูตร และติดตามผลการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณิชชัย แสงหม่น (2552, หน้า 77) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการจัดระบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และมีการจัดทำข้อมูลและระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสิษฐวัฒน์ กลิ่นไธสงค์ (2552, หน้า 75) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียน มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 ด้านการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการขอความร่วมมือกับองค์กรในชุมชน นำทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษาที่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา กระตุ้นให้มีการสร้างเครือข่ายทรัพยากรบุคคลระหว่างสถานศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554, หน้า 74) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการกระจายอำนาจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดโครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารในสถานศึกษาอย่างชัดเจน เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา และมอบอำนาจให้คณะบุคคลหรือคณะทำงานมีความอิสระคล่องตัวในการดำเนินงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณิชชัย แสงหม่น (2552, หน้า 77) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2.4 ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และมีวิทยาทานที่ก้าวหน้า เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครคนาณ เผือกใจแผ้ว (2548, หน้า 119-126) ศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะเกี่ยวกับสภาพในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2.5 ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการแต่งตั้งที่ปรึกษา หรืออนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกับชุมชนระดมทรัพยากรและทุนจากแหล่งต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และให้คณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความเห็นชอบแผนพัฒนาและสถานศึกษา เพราะซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลลักษณ์ แก้วอุ่นเรือน (2554, หน้า 176) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลจากการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารตระหนักที่จะจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารที่รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม

ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ฯลฯ โดยผู้บริหารสามารถที่จะมีอิทธิพลทั้งเชิงรุก และเชิงรับต่อชุมชน/สังคม มีการนำพื้นฐานความรู้เดิมเป็นตัวตั้งแล้วนำมาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจและตีความต่อสัญญาณบอกเหตุใดๆ ที่จะเข้ามาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกได้อย่างแม่นยำถูกต้อง มีความยืดหยุ่น และสามารถสนองต่อสัญญาณบอกเหตุดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ดี เช่น ปรับตัวด้านโครงสร้าง ปรับหลักสูตร ปรับกระบวนการเรียนการสอน ปรับกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่สุดคล่องเหมาะสมเป็นการกาจัดจุดอ่อนและเพิ่มจุดแข็ง ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารมีการใช้ภาวะผู้นำทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้อินดี มีการสนับสนุนหรือเอื้ออำนวยความสะดวก เป็นผู้นำการพัฒนาศักยภาพของครูและใช้วิธีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ร่วมงานในระดับต่างๆ ได้มีโอกาสเป็นผู้นำที่ได้รับการมอบอำนาจความรับผิดชอบการตัดสินใจในขอบเขตงานของตนได้ด้วยตนเองมากขึ้น และผู้บริหารยังได้เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน นักเรียน ครู ผู้บริหาร มีสิทธิในการที่จะพัฒนาองค์การของตน ใช้การกระจายอำนาจและความร่วมมือ และผู้บริหารยังใช้ภาวะผู้นำใช้อำนาจจากความเชี่ยวชาญ หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจตามกฎหมายแบบบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฃนา กานต์ ไชยวรรณ (2553, หน้า 68) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.853 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554, หน้า 115) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง ให้แก่ครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน คือผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตามอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ และควรควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ผู้บริหารจึงจะรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์กรได้
2. จากการศึกษาพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาการจัดการศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา และกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา สนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และวิทยากรท้องถิ่นส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 . กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2550). หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. (2552). ปฏิรูปการศึกษารอบสอง. เอกสารเสนอต่อที่ประชุมสัมมนา เรื่อง ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษาปัญหาแนวทางออก วันที่ 28 กันยายน 2552, กรุงเทพฯ.
- ชนากานต์ ไชยวรรณ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชินวรรณ บุญเกียรติ (2554). นโยบายการพัฒนาการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้น กันยายน 15, 2558, จาก <http://www.moc.go.th/node/1059>
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2545). การปฏิรูปการศึกษา: โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ School-Based Management: SBM. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล, (2556). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิชชัย แสงหมั่น. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วิไลลักษณ์ แก้วอ่อนเรือน. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, และเฉลิมชัย หาญกล้า. (2546, พฤษภาคม). ทำอย่างไรเมื่อโรงเรียนต้อง บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วารสารวิชาการ, 6(5), 17-19.
- ศรินทร์รัตน์ เสริฐปัญญา. (2554). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในองค์การธุรกิจในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดบริษัทบริหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สมุท ข่านาน. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(1), 47-52.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- (2559). รายงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2558. สระบุรี:ผู้แต่ง
- สุพจน์ นาสมบัติ. (2547). วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิขยา มีเพียร. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการ

ปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อัคนาถ เผือกใจแผ้ว. (2548). การศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทฤษฎีของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อินทอร โควังชัย. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขอ.สถานศึกษาในรูปแบบการบริหาร
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ ศุภสภา.

Bass, Bernard M, & Avolio, Bruce J. (1994). Improving Organizational Effectiveness through Transformational
Leadership. Thousand Oaks: Sage Publications.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
Transformational Leadership and Academic Administration
of School Administrators under Saraburi Primary Educational Service Area Office

จารุวรรณ พิมพ์ทอง¹ สรรชัย ชูชีพ² อภิสรศักดิ์ ภาชนะวรรณ²
Jaruan Pimthong¹ Sunchai Chuchep² Apisan Pachanawan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครู จำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.948 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการเทียบตารางแสดงค่าวิกฤติของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.528 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research aimed to 1) study transformational leadership and academic administration of school administrators as perceived by administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, and 2) study relationships between transformational leadership and academic administration of school administrators as perceived by administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office. The samples used in the research is school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office in academic year 2015, by stratified random sampling. It has 28 administrators and 307 teachers, a total of 335 people. The research instrument was a questionnaire of transformational leadership and academic administration with a reliability of 0.948. Data were analyzed in terms of frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation by Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings showed that:

1. Transformational leadership of school administrators as perceived by administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, overall was at the high level ($\bar{X} = 4.28$). According to each aspect the level starting from the highest to the lowest means were individualized consideration, intellectual stimulation, inspiration motivation, and idealized influence.
2. Academic administration of school administrators as perceived by administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, overall was at the high level ($\bar{X} = 4.36$). According to each aspect the level starting from the highest to the lowest means were curriculum development, learning process development, research for educational development, and internal quality assurance development.
3. The relationships between transformational leadership and academic administration of school administrators as perceived by administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, overall correlation coefficient was 0.528 with statistically significant at the level of .001.

Keywords: Transformational Leadership, Academic Administration

บทนำ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การบริหารการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมโดยสถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหาร ยุคปฏิรูปการศึกษา ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ แนวคิดทฤษฎีที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545, หน้า 31-48) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานโดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักในภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลกว่าความสนใจของตนเองไปสู่ประโยชน์ขององค์กรและสังคม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ประกอบไปด้วยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass, & Avolio, 1994, pp. 1-4)

การบริหารงานวิชาการเป็นพันธกิจอีกงานหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้ศึกษาทำความเข้าใจและมุ่งมั่นทุ่มเท เพราะงานวิชาการนั้นถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษา (สมาน อัสวภูมิ, 2551, หน้า 269-313) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบงานวิชาการขึ้นเพื่อกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ซึ่งขอบข่ายงานและภารกิจมีดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลการประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2547, หน้า 4-8)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพ เห็นได้ชัดจากเยาวชนไทยยังเรียนโดยใช้วิธีท่องจำ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ แก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ได้ ขาดทักษะกระบวนการคิด และขาดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาโดยรวม (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 16-17) อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานวิชาการเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานวิชาการนั้น ไม่ค่อยปรากฏชัดเจนเหมือนความผิดพลาดที่เกิดจากการบริหารงานอื่น (สมาน อัสวภูมิ, 2551, หน้า 314)

จากการศึกษาผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2557 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (NT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สพป.สระบุรี เขต 1 มีผลคะแนนเฉลี่ยรวมและความสามารถ ด้านการคำนวณต่ำกว่าระดับสังกัด (สพฐ.) นอกจากนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ของสพป.สระบุรี เขต 1 และสพป.สระบุรี เขต 2 มีผลคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศอีกด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2558, หน้า 7-12; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2, 2558, หน้า 19)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกนั้นสามารถชักนำครูให้เต็มใจปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มความรู้ความสามารถซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะมีคุณภาพน่าพอใจมากหรือน้อยนั้นย่อมเกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการด้วยเช่นกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2547, หน้า 10)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 216 คน และครู จำนวน 2,376 คน รวมทั้งสิ้น 2,592 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 335 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครู จำนวน 307 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 335 คน
- 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเบสและอวอลิโอ (Bass, & Avolio, 1994, pp. 1-4) ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการบริหารงานวิชาการที่สังเคราะห์มาจากแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 4 ด้าน จำนวน 32 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำผลไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับ 1.00

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.948

3. นำแบบสอบถามที่ได้การปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา พร้อมจัดทำรหัสในแบบสอบถามให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ

2. ทำบันทึกเสนอคณะคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขออนุญาตหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. จัดส่งแบบสอบถามใส่ซองพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อช่วยส่งและรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด 15 วัน แบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและรับคืนด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และข้อมูลการบริหารงานวิชาการ จากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่าย เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.29$) และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.19$)

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.37$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.34$)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.528$)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่ไม่ยึดติดกรอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน มีความอดทนอดกลั้นต่อการต่อต้านโดยใช้ความสุ่มรอบคอบ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ปฏิสัมพันธ์เป็นรายบุคคลกับผู้ร่วมงาน จูงใจให้ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มและแก้ปัญหาด้วยตนเอง แสดงความเชื่อมั่นในผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ยอมรับความแตกต่างและตัดสินใจด้วยเหตุและผล ยอมให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ และมีโอกาสเป็นผู้นำในบางครั้ง เต็มใจรับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ร่วมงาน และมีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานให้มีศักยภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรอุมา บุญศาสตร์ (2557, หน้า 138) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนัก

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การกระตุ้นทางปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้แรงสนับสนุน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมและพัฒนาผู้ร่วมงานตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถ มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล มอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถ ความแตกต่างของแต่ละบุคคล และกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรศักดิ์ เกียรติสะอาด (2554, หน้า 96-97) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของนักบริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการกระตุ้นทางปัญญา

1.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเสนอแนะแนวทางในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลที่ดีขึ้น มีการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานคิดและแก้ปัญหา ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมองปัญหาในแง่มุมต่างๆ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแก้ปัญหาด้วยวิธีการหลากหลาย ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย และเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อินทอร โควังชัย (2554, หน้า 108-111) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา

1.3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกให้กับผู้ร่วมงาน มีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถเพื่อเพิ่มคุณค่าในตนเอง สร้างความมั่นใจให้เกิดแก่ผู้ร่วมงานซึ่งเชื่อว่าผู้ร่วมงานมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกระตือรือร้น ตระหนักและเห็นคุณค่าของงาน ให้กำลังใจและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมุ่งความสนใจในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ และสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้ร่วมงานโดยมองข้ามผลประโยชน์ของตน และแสดงการยอมรับและให้รางวัลกับความสำเร็จ ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราบธนา ตันติกุลไพบูลย์ (2555, หน้า 94-100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา

1.4 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงาน มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยม แสดงจุดยืนที่ชัดเจนเมื่อปรากฏปัญหาโต้แย้งเกิดขึ้น เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและจริยธรรมสูง เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถระบุเป้าหมายหลักในการทำงานได้อย่างชัดเจน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างจนเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองคำ พิมพา (2556, หน้า 96) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ และการกระตุ้นทางปัญญา

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ส่วนการบริหารด้านอื่นๆ นั้นเป็นเพียงส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด คือคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุณา บุญศาสตร์ (2557, หน้า 138) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ระดับ

การบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมงานวิชาการแก่หน่วยงานอื่น การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมชุมชนทางวิชาการ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้จัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งผ่านการการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ และประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งยังนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ประเมินสถานภาพสถานศึกษา ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อินทอร โควังชัย (2554, หน้า 108-111) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ การนิเทศการศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง นำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดการประยุกต์ใช้ความรู้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามให้ผู้เรียน อีกทั้งยังจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัฐพงศ์ จารุทรัพย์สดี (2554, หน้า 143-155) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ การวัดผลประเมินผล และเปรียบเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาความสามารถของครูในการวิจัยโดยการจัดประชุมปฏิบัติการหรือเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานต่างๆ กำหนดให้การทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิธีคิด วิธีทำงานเชิงระบบ ทำให้ทุกคนได้รับความรู้ ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศการวิจัยในสถานศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูทำวิจัย สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย สร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยโดยส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของผู้วิจัย แสดงความชื่นชม ยกย่อง การสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองคำ พิมพา (2556, หน้า 96) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา และมอบหมายภารกิจเพื่อดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทำการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา มีการจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอจัดโครงสร้างองค์กรให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเมินสถานภาพสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ขอประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภาค วงษ์นาคเพ็ชร (2553, หน้า 131-132) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรและสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ ที่จัดการศึกษา และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นๆ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สูงและเน้นการส่งเสริมงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในระดับสถานศึกษาสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครพล กันทะตอง (2555, หน้า 121-142) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ควรนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นส่งผลต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องวุฒิภาวะทางอารมณ์ให้สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤติ

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานค้นหาวិธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไข โดยให้คำแนะนำ คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

3. จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการจัดให้มีการคัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คุณภาพสูงขึ้น

3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี

3.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการส่งเสริมให้ครูจัดเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือเข้าร่วมเวทีวิชาการที่ส่งเสริมการวิจัยกับหน่วยงาน หรือสถาบันอื่น

3.4 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรปรับปรุงแก้ไขโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้ เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ขึ้น
ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงลึกมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2547). การบริหารงานวิชาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ทองคำ พิมพ์า. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรารณา ตันติกุลไพบูลย์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2545, มกราคม-มิถุนายน). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. วารสาร สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 28, 31-48
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมาน อัครภูมิ. (2551). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4). อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559. สระบุรี: ผู้แต่ง
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558. สระบุรี: ผู้แต่ง.
- สุรศักดิ์ เกลี้ยงสะอาด. (2554). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- โสภา วงษ์นาคเพ็ชร. (2553). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรอุมา บุญศาสตร์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อัครพล กันทะดง. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับ การบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อัฐพงศ์ จารุทรัพย์สดี. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อินทอร โควังชัย. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bass, Bernard M, & Avolio, Bruce J. (1994). Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership. Thousand Oaks: Sage Publications.

การใช้อำนาจในการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

The use of administrative power and working motivation of School administrators
and teachers under The office Saraburi Primary Educational Service Area

จิราภรณ์ ปานะถึก¹ อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ² สรรชัย ชูชีพ¹
Jiraporn Panatuek¹ Apisan Pachanawan² Sunchai Chuchee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการใช้อำนาจการบริหารงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้ผู้บริหาร จำนวน 28 คน ครู จำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้อำนาจในการบริหาร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9783 กับแบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9768 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการเทียบตารางแสดงค่าวิกฤติของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้อำนาจการบริหารงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การใช้อำนาจในการบริหารงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.392 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การใช้อำนาจในการบริหาร, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research aimed at: 1) study using administrative power and study on working motivation based on School Administration Management and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office; 2) study on relationship between the use of administrative power and working under Saraburi Primary Educational Service Area Office. The samples used in the research were School Administration Management and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office in Education Year 2015. The sample size was determined by stratified random sampling and simple random sampling methods having 28 administrators and 307 teachers; totalling 335 people. The research instruments were: questionnaires on the use of administrative power with reliability of 0.9783 and questionnaires on working motivation with reliability of 0.9768. Data were analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation and correlation by Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings showed that:

1. Regarding the use of administrative power and the working motivation on based on School Administration Management and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, overall was at high level.
2. Regarding the use of administrative power and working motivation on School Administration Management and Teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office, overall correlation coefficient was 0.392 with statistically significant at the level of .01.

Keywords : the use of administrative power , the working motivation

การศึกษาเป็นรากฐานและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพเต็มขีดความสามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคม จะเป็นตัวนำให้เกิดผลในการพัฒนาต่อประเทศชาติ เพราะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามที่ประเทศชาติต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 3) ดังนั้นการบริหารจัดการการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากที่สุด เพราะจะเป็นเบ้าหล่อหลอมขัดเกลา สร้างสมองแนวคิดให้ประชากรเป็นผู้มีศักยภาพของประเทศ ซึ่งภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) และความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ผลการจัดการศึกษาจะเป็นอย่างไร ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับกาปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งการที่สถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ครู ผู้บริหาร ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน ปัจจัยสำคัญที่สุดในบรรดาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ในระบบของการบริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 10) ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย จุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ความสำเร็จของผู้บริหารขึ้นอยู่กับลักษณะของการใช้อำนาจ ผู้นำที่มีประสิทธิผลจะมีความฉลาดในการใช้อำนาจ มีความเข้าใจในความละเอียดอ่อนของอำนาจ หากผู้บริหารไม่รู้จักเลือกใช้อำนาจหรือใช้อำนาจไม่เป็นหรือใช้อำนาจตามความพอใจ ก็จะทำให้เกิดการต่อต้าน ผู้ร่วมงานขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานในที่สุดก็จะส่งผลเสียหายต่อส่วนรวม (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548, หน้า 97) ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องทราบว่ามีอำนาจ และใช้อำนาจที่สอดคล้องกับภารกิจและสมาชิกในองค์กรนั้น ซึ่งบุคคลที่จะเป็นผู้บริหารที่ดีได้ย่อมมีความต้องการอำนาจ เพราะผู้บริหารเพียงคนเดียวไม่สามารถจะทำงานทั้งหมดขององค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ต้องบริหารงานเพื่อให้อื่นๆ ทำงานเพื่อองค์กร

อำนาจเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ขาดไม่ได้ เพราะหากไม่มีกิจกรรมแห่งการใช้อำนาจองค์กรหรือบ้านเมืองก็ไร้ซึ่งระเบียบเกิดความวุ่นวาย และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ การใช้อำนาจอย่างชาญฉลาดจึงมีแนวโน้มก่อให้เกิดประสิทธิผลและแรงจูงใจมากกว่าการบีบบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ ไวรวัจกุล (2545, หน้า 124) ที่ว่า คนเราจะทำงานดีขึ้นและประสบความสำเร็จมีความก้าวหน้ามากขึ้นถ้ามีกระบวนการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างดีที่สุด และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานแล้วเขาจะปฏิบัติงานเต็มที่ เต็มกำลังความสามารถ ด้วยความกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร

จากความสำคัญของปัญหาและความจำเป็นของการใช้อำนาจการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้อำนาจการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้อำนาจในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เพื่อให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ให้ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ อันจะส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจการบริหารงาน และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 216 คน ครู จำนวน 2,376 คน รวมทั้งสิ้น 2,592 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครู จำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน

2. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครู จำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 การใช้อำนาจการบริหารงาน ตามแนวคิดของ เฟรนช์ และราเวน (French & Raven, 1968, pp.259-270) ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล อำนาจการขู่ว่าจะลงโทษ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจอ้างอิง และอำนาจความเชี่ยวชาญ

3.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิดของ แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1985, p.100-110) ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ที่ใช้ถามผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert, 1993, p. 247)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, 1993, p. 247)

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนวิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2 กำหนดกรอบการพิจารณาการวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.3 สร้างเป็นเครื่องมือตามขอบเขตของเนื้อหาที่กำหนดไว้

2.4 จัดทำร่างเครื่องมือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง

2.5 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการสอบถาม

2.6 คัดเลือกข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ย 0.6 ขึ้นไป ส่วนข้อที่ต่ำกว่า 0.6 นำไปปรับแก้ไขหรือตัดทิ้ง (สุวิมล ติรกันนท์, 2549, หน้า 140-148) จัดทำและเตรียมเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7 นำเครื่องมือที่ได้ไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามตอนที่ 2 การใช้อำนาจในการบริหารงาน มีค่าเท่ากับ 0.9783 และตอนที่ 3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.9768

2.8 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงไปใช้งานวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และได้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ขอนหนังสือนำส่งแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และเขต 2 ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง
3. เก็บแบบสอบถามคืน โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งคืนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และเขต 2 แล้วผู้วิจัยจะไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.1 วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- 1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการบริหารงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
- 1.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี .ใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่าย เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้การเทียบตารางแสดงค่าวิกฤติของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

2. สถิติที่ใช้

- 2.1 สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 2.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม
- 2.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองตัวว่ามีการเกี่ยวข้องกันหรือไม่โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

- 1 การใช้อำนาจการบริหารงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านอำนาจอ้างอิง 2) ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ และ 3) ด้านอำนาจตามกฎหมาย ส่วนค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านอำนาจขู่บังคับ
- 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ส่วนค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้าน แรงจูงใจใฝ่อำนาจ
- 3 การใช้อำนาจในการบริหารงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1 การใช้อำนาจการบริหารงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถและความเข้าใจ หลักการบริหาร ตลอดจนทั้งแนวทางการใช้อำนาจ กับอิทธิพลที่ตนมีอยู่ ประกอบกับอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่ตนครอง เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือมีความคิดคล้อยตามอันจะส่งผลให้องค์การหรือกลุ่มประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าบรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พลิสฐ์ รัตสกุลดิถ (2558 หน้า 59) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม มีการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 อำนาจการให้รางวัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกคนในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารโรงเรียนจึงส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น และยกย่องชมเชยบุคลากรที่ทำความดีในโอกาสต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับสุรชัย เรือง (2554, หน้า 63) ที่ศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านอำนาจการให้รางวัล อยู่ในระดับมาก

1.2 อำนาจการขู่บังคับ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการให้บุคลากรยึดถือกฎระเบียบ ข้อบังคับและถือปฏิบัติ โดยมีการควบคุม กำกับ ติดตาม อย่างเคร่งครัด แต่ทั้งนี้ผู้บริหารต้องใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสมเป็นธรรม สอดคล้องกับศิริรัตน์ ปัญญาวงศ์ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนตามความเห็นของข้าราชการครูด้านอำนาจการขู่บังคับอยู่ในระดับมาก

1.3 อำนาจตามกฎหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้การเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างของหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ ทำให้ผู้บริหารทุกคนต้องเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบสูงสุด ผู้บริหารจึงต้องใช้อำนาจตามกฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อให้บุคลากรเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ผู้บริหารต้องใช้อำนาจตามสิทธิและหน้าที่ตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีสั่งงานตามสายงานบังคับบัญชา ตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมและชัดเจน สอดคล้องกับสุรชัย เรือง (2554, หน้า 63) ที่ศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านอำนาจตามกฎหมาย อยู่ในระดับมาก

1.4 อำนาจอ้างอิง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆเรื่อง ได้แก่ การแต่งกาย ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนทั้งวางตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศิริรัตน์ ปัญญาวงศ์ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการศึกษาพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนตามความเห็นของข้าราชการครู ด้านอำนาจอ้างอิง อยู่ในระดับมาก

1.5 อำนาจความเชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ และนำความรู้มาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตลอดทั้งจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จนเป็นที่ยอมรับของบุคลากร สามารถให้คำแนะนำบุคลากรในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ สุรชัย เรือง (2554, หน้า 63) ที่ศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านอำนาจเชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก

2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ส่วนค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความใกล้ชิด และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งการปฏิบัติงานในปัจจุบันก็ยังได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอยู่

เสมอ มีการพิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานมากขึ้น สอดคล้องกับ วราวิทย์ คະชาวงศ์ (2551, หน้า 138-139) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยด้านแรงจูงใจของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และต้องการให้ผลงานออกมาในระดับดี มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความพยายามที่จะปฏิบัติงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมที่ได้เคยปฏิบัติมาก่อน ตลอดทั้งมีความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ บุญประดับวงศ์ (2553, หน้า 77) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาค้นคว้า ระดับแรงจูงใจของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารต้องการสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องเป็นผู้ได้บังคับบัญชา และอาจมุ่งต่อผลการทำงานระหว่างผู้บริหารและบุคลากรได้อย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ วราวิทย์ คະชาวงศ์ (2551, หน้า 138-139) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

2.3 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมของผู้บริหารที่ต้องการใช้อิทธิพลและอำนาจ ซึ่งอำนาจนั้นเกิดขึ้นมาตามตำแหน่งหน้าที่ และกฎหมาย ดังนั้นเพื่อให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่น และศรัทธา ผู้บริหารจะดำเนินการตัดสินใจตามที่ตนเองเห็นสมควรเมื่อเกิดปัญหาในองค์กร เพื่อให้เกิดความพึงพอใจหากสามารถทำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามที่ตนเองต้องการได้ ทั้งนี้จะต้องควบคุมผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับ วราวิทย์ คະชาวงศ์ (2551, หน้า 138-139) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

3 การใช้อำนาจในการบริหารงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การใช้อำนาจในความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา มาจากความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และตำแหน่งที่เป็นทางการในด้านการบังคับบัญชาในสถานศึกษา แต่ในบางครั้งอำนาจนี้ก็มาจากแหล่งอื่นๆด้วย อำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และขึ้นกับหน้าที่ที่ผู้บริหารดำรงตำแหน่งในโรงเรียน อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงาน และสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในสายการบังคับบัญชา นั่นก็คือ การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในการบริหารงานของผู้บริหารจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้อำนาจมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่งหรือโดยรวม เพราะถ้าผู้บริหารไม่ใช้อำนาจในการบริหารงานจะทำให้งานไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ครูปฏิบัติการสอนก็จะขาดแรงจูงใจในการทำงาน เกิดการสับสน เฉื่อยชา หรืออาจเกิดการขัดแย้งในองค์กรได้ อำนาจเป็นเครื่องมือที่ทำงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ เมื่อใดที่ผู้บริหารใช้อำนาจอย่างสมดุล เหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้ปฏิบัติงานย่อมเกิดความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการใช้อำนาจของผู้บริหารอยู่ในระดับสูง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูก็จะอยู่ในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากการใช้อำนาจของผู้บริหารมีความ สัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ปราณี บรรณสาร (2551, หน้า 96) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ กนกวรรณ อ่อนศรี (2554, หน้า 110) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และใช้อำนาจอย่างมีคุณธรรม โดยพิจารณาว่าควรใช้อำนาจรูปแบบใด จะมีวิธีการใช้อย่างไรจึงจะทำให้อำนาจที่ตนเองมีอยู่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม ก็จะทำให้ครูเต็มใจที่จะยอมรับ และปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ถ้าผู้บริหารใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง จะทำให้ขาดความเชื่อถือ และการยอมรับจากครู ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาคคน พัฒนางาน พัฒนางองค์การ สิ่งสำคัญที่สุด และท้าทายความสามารถของผู้บริหาร คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะใช้แรงจูงใจที่เหมาะสมเพื่อเป็นสิ่งจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความมุ่งมั่น และพร้อมที่จะทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย

3. การใช้อำนาจการบริหารงานด้านอำนาจการขู้งัดบังคับมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาด้านการใช้อำนาจเพื่อสร้างแรงจูงใจในด้านการปฏิบัติงาน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

4. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้อำนาจในการบริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างหรือลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในด้านนี้ เพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจ เกิดความพึงพอใจ พร้อมที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดอื่น

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารกับตัวแปรอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อ่อนศรี. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
ปฏิบัติการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 7. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- เจริญ ไวรวัจนกุล. (2545). การบริหาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี. สุรินทร์: อาศรมปัญญา สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- ปราณี บรรณสาร. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติการสอนโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พลิชฐ์ รติสกุลติก. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกับ
ความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรวิทย์ คชะวรงค์. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริรัตน์ ปัญญาวงศ์. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจใน
การปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุทธิพงษ์ บุญประดับวงศ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ภาวะผู้นำทฤษฎีและปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอดดูเคชั่น.
- สุรัช เรือง. (2554). การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. (2548). การวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- Cronbach, L.J. (1990). Essentials of Psychological Testing (5rd ed). New York : Harper Collins Publishers.
- French, J.R.P. & Raven, B.H. (1968). The bases of social power. Group dynamics: Research and Theory. New
york: Harper & Row.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. Education and Psychological
Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Renic. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago : Read Mc Nally.
- McClelland, D. C. (1985). Human motivation. Cambridge: Cambridge University Press Management.

การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

Use of Good Governance and Personnel Management as perceived
by administrators and teachers. Saraburi Primary Education Service Area Office

รุจิรา แจ่มแสงทอง¹ สรรชัย ชูชีพ² อภิสรศักดิ์ ภาชนะวรรณ²
Rujira Jangsangthong¹ Sunchai Chuchep² Apisan Pachanawan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 2) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครู จำนวน 307 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการเทียบตารางแสดงค่าวิกฤติของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกจากราชการ ด้านการบำนาญข้าราชการ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการบรรจุแต่งตั้ง
2. การใช้หลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่าและด้านหลักความรับผิดชอบ
3. การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.414 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงานบุคคล

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research aimed to 1) study of Personnel Management according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office 2) study regarding the use of good governance according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office 3) study the relationship between the use of good governance in personnel management according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office. The samples used in the research is school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office in academic year 2015, by stratified random sampling. It has 28 administrators and 307 teachers, a total of 335 people .The research instrument was a questionnaire on use of good governance and personnel management as perceived with a reliability of 0.939. Data were analyzed in terms of frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation by Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings showed that:

1. Personnel Management according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office overall was at the high level, When considering the in order from most to least include individualized the retired, the maintenance of personnel, maintain discipline, and to appointment field.
2. Regarding the use of good governance according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office overall was at the high level, when considering the in order from most to least include moral aspects, the principle of participation, main transparency, the rule of law, main aspects of value, and the main responsibility.
3. The relationship between the use of good governance and personnel management according to the opinion of school administrators and teachers under Saraburi Primary Educational Service Area Office , overall correlation coefficient was 0.414 with statistically significant at the level of .001.

Keywords: Good governance, Personnel Administration

บทนำ

สถานศึกษามีหน้าที่หลักในการพัฒนาและให้ความรู้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าต่อสังคมสามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะดำเนินไปถึงเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ได้นั้นขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของปัจจัยหรือทรัพยากรการศึกษาหลายประการจึงต้องกำหนดขอบข่ายงานทั้งงานหลักและงานสนับสนุนที่จะทำให้ระบบการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายตามขอบข่ายของงานทั้ง 4 ฝ่ายคืองานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน ให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความคล่องตัวและมีอิสระในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพและมาตรฐานมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรมมีทักษะและศักยภาพในการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมสวัสดิการและความก้าวหน้าในอาชีพทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และบุคลากรให้กับสถานศึกษา เพื่อให้ระบบราชการเป็นระบบที่มีคุณธรรมและคุณภาพ มีประสิทธิผลเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546, หน้า 26-30)

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็ก ผู้บริหารจึงต้องบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้ความสำคัญกับบุคลากร ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 2) ซึ่งบุคลากรต้องมีขวัญและกำลังใจ มีความมั่นคงก้าวหน้าในวิชาชีพ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรสืบเนื่องมาจากประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรเป็นส่วนใหญ่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พร้อมด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และยังคงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้กำหนดนโยบายให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และบุคลากรให้กับท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล มีความสำเร็จหรือความล้มเหลวสืบเนื่องมาจากประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรเป็นส่วนใหญ่ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, 2546, หน้า 1) การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ต้องให้มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลย่อมทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ส่งประสิทธิผลให้กับผู้เรียนมีคุณภาพ เมื่อบุคลากรมีขวัญกำลังใจ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน

แต่ในปัจจุบันการบริหารงานบุคคลยังประสบปัญหาเนื่องจากการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารบริหารงานบุคคลในองค์กร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลยังไม่มีประสิทธิภาพดังรายงานข่าวจากกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เปิดเผยว่า สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา(สกค.)ได้สรุปข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาที่กระทำผิดวินัยที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการที่ยุติหรือมีการพิจารณาตัดสินประจําปีงบประมาณ 2557 เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557-30 เมษายน 2558พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่กระทำความผิด 10 ราย ได้แก่ ละทิ้งหน้าที่ราชการ 3 ราย ชู้สาวอนาจาร 2 ราย การเงิน 3 ราย เรี่ยกรับเงินและทุจริตต่อหน้าที่ 1 ราย และความผิดอาญา 1 ราย ซึ่ง อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ได้พิจารณาและตัดสินลงโทษให้ ปลดออก 5 ราย ลดขั้นเงินเดือน 2 ราย ตัดเงินเดือน 1 ราย ภาคทัณฑ์ 2 ราย (มติชนออนไลน์, 2558, หน้า 5)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผู้บริหารไม่ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำแนวทางไปแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลโดยยึดความถูกต้องตามหลักการในทุกด้านเพื่อความยุติธรรมและพัฒนาบ้านเมืองอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลและทราบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 216 คน และครู จำนวน 2,376 คน รวมทั้งสิ้น 2,592 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 335 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครู จำนวน 307 คน โดยวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

การใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของสำนักนายกรัฐมนตรี (2542, หน้า 26) ว่าด้วยการสร้างระบบบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความ โปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

การบริหารงานบุคคลผู้วิจัยสังเคราะห์มาจากกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา (2551, หน้า 28 - 72) ที่ประกอบด้วย การบรรจุแต่งตั้ง การทำนุบำรุงรักษาบุคลากร การรักษาระเบียบวินัย และการออก จากราชการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ประเภทปลายปิด จำนวน 1 ฉบับ โดย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 4 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ 1) การบรรจุแต่งตั้ง 2) การทำนุบำรุงรักษาบุคลากร 3) การรักษาระเบียบวินัย และ 4) การออกจากราชการ ซึ่ง เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 6 ด้าน จำนวน 42 ข้อ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความ รับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็น แบบสอบถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ของลิเคิร์ท

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความ เทียบตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำผลไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับ 1.00

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่ง พิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม (สรชัย พิศาลบุตร, 2556, หน้า 65) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาขอความเห็นก่อนนำไปใช้จริง แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา พร้อมจัดทำรหัสในแบบสอบถามให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ
2. ทำบันทึกเสนอคณะบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขอออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. จัดส่งแบบสอบถามใส่ซองพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อช่วยส่งและรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด 15 วัน แบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและรับคืนด้วยตนเอง
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และการหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่ายเป็นการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำนวน 335 คน ส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 91.64 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.49 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.21 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.79 ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.66
2. การบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกจากราชการ ($\bar{X} = 4.28$) ด้านการทํานุบำรุงรักษาบุคลากร ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการรักษาระเบียบวินัย ($\bar{X} = 4.27$) และด้านการบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X} = 4.26$)
3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.38$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.38$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.36$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.29$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.29$) และด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.19$)

4. การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.414$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1.การบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการวางแผนและกำหนดอัตรากำลัง มีการมุ่งเน้นด้านวินัย การรักษาวินัยโดยใช้หลักธรรมาภิบาล มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานราชการทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกจากราชการ ด้านการทํานุบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการรักษาระเบียบวินัย และด้านการบรรจุแต่งตั้ง สามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการออกจากราชการ ในภาพรวมการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลโดยพิจารณาอนุญาตให้บุคลากรครูเข้าโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด เปิดโอกาสให้บุคลากรยื่นความประสงค์ขอลาออกจากราชการได้ ให้ข้าราชการครูที่ไม่ผ่านการประเมินผลทดลองปฏิบัติราชการออกจากราชการตามระเบียบ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการกรณีขาดคุณสมบัติ ส่งผลให้บุคลากรพักราชการกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำ

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน และมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่สามารถปฏิบัติราชการอันต่อเนื่องมาจากการเจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ เอี่ยมมาลา (2556, หน้า 143 - 149) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการทํานุบำรุงรักษาบุคลากร ในภาพรวมการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลโดยพิจารณาคุณสมบัติข้าราชการครูเพื่อกลั่นกรองความดีความชอบ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมตามความเหมาะสม มีจัดบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างเป็นประจำ จัดให้มีแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม มีการรับรองบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเสนอขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยมีกรรมการตรวจสอบหลักฐาน มีการปฐมนิเทศให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เข้ามาทำงานใหม่ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของบุคลากรในการปฏิบัติงานและจัดให้มีคณะกรรมการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศักรินทร์ และล้ำเลิศ (2553, หน้า 141 - 146) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการออกจากราชการ มีการการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการทํานุบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการรักษาระเบียบวินัย ในภาพรวมการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลโดยส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากรณีข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาทำผิดวินัยอย่างถูกต้องเป็นธรรม มีการประกาศคุณสมบัติแก่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่และรักษาวินัยได้อย่างเคร่งครัด รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เรื่องระเบียบวินัย ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ครูในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และกำกับดูแลไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย บุคคลในด้านการรักษาระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชิต สุดโต (2554, หน้า 96) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการ

บริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดย เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การดำเนินงานธุรการของสถานศึกษา การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ

1.3 ด้านการบรรจุแต่งตั้ง ในภาพรวมการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคคลโดยมีการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์ปริมาณงานของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับปริมาณบุคลากร มีการกำหนดคุณสมบัติและตรวจสอบคุณสมบัติของบุคลากรตามที่โรงเรียนต้องการ มีการทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความสามารถก่อนรับเข้าทำงาน และมีการประกาศผลการทดสอบของบุคลากรที่เริ่มทำงานใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมพร เพชรโชติ (2553, หน้า 68 - 70) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครู หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนและกำหนดอัตรากำลัง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ยกเว้นด้านการออกจากราชการอยู่ในระดับปานกลาง

2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารได้มีการบริหารสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญ คอยติดตาม กำกับดูแล ทุ่มเทเวทิตนอยู่เสมอมิมีการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนไม่มีความเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ เป็นตัวอย่างและการยกย่องบุคคลตัวอย่างในสถานศึกษาเป็นการทำให้เห็นว่าค่านิยมที่สำคัญพยายามสื่อสารโดยตอกย้ำหลักการและข้อความปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในทุกๆ ครั้ง ตามที่โอกาสจะอำนวย ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะสะท้อนความเอาใจจริงเอาใจในการสร้างธรรมาภิบาลขึ้นในองค์กรหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาความดีความชอบ การลงโทษ และการแต่งตั้งโยกย้าย เลื่อนตำแหน่งก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญต่อหลักธรรมาภิบาลในองค์กรเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความรับผิดชอบสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมากที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการส่งเสริมให้บุคลากรขยันขันแข็งในการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เมื่อมีปัญหา / อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารดูแลครูจนสามารถใช้ความอดทน ปฏิบัติงานจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในระเบียบวินัยความถูกต้องดีงาม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน รวมทั้งให้ความเป็นธรรมกับบุคลากรในการปฏิบัติงานมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล สุริยะ (2556, หน้า 73 - 74) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม

2.2 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคลโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียนอย่างทั่วถึง มีการกำหนดบทบาทของบุคลากรอย่างชัดเจนในการทำงานร่วมกัน สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรครูด้วยกัน และสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินโครงการ / กิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณี เคนบรรจง (2556, หน้า 85 - 87) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลัก

ธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน อยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามระดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักนิติธรรม ตามลำดับ

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคล โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการและปัญหาขององค์กร ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีการแจ้งผลประโยชน์ต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับให้บุคลากรในโรงเรียนทราบเป็นระยะและรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บุคลากรได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งจัดให้บุคลากรในโรงเรียนตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดุจดาว จิตใส (2554, หน้า 97 - 98) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2.4 ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับ กติกา ข้อตกลงขึ้นภายในสถานศึกษา โดยให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมกำหนด พร้อมมีการชี้แจงและใช้กฎเกณฑ์อย่างมีความยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมและมีความชอบธรรม ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามจากครูได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันทนา ศรีไพรบัว (2556 หน้า 103 - 107) ได้ทำการวิจัย เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ

2.5 ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคลโดยส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน ส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ของโรงเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิฑิตพงษ์ บุญประคม (2552, หน้า 73 - 75) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว ด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม

2.6 ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคลด้วยความใส่ใจเกี่ยวกับปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน มีความตั้งใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความตระหนักและสำนึกในหน้าที่ที่ต่อโรงเรียนและสังคม โดยปลูกฝังให้บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในสิทธิหน้าที่และปฏิบัติงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด และปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ทำให้บุคลากรยอมรับในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สัตยพิง (2553, หน้า 71 - 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด และมีการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก

3. การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.001 ผลจากการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะการปรับเปลี่ยนการบริหารงานในการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาล ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นข้อบังคับให้หน่วยงานราชการปฏิบัติ ตลอดจนนำมาใช้กับการบริหารงานบุคคลในหน่วยงานราชการ รวมถึงการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอย่างอิสระ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญ กำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดุจดาว จิตใส (2554, หน้า 97-98) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีพบว่า การบริหารงานบุคคล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้
 - 1.1 จากการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี พบว่าการบริหารงานบุคคลด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือด้านการทำนุบำรุงรักษาบุคลากร และด้านการรักษาระเบียบวินัย ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ เสริมสร้างขวัญกำลังใจ ปกป้องคุ้มครองระบบคุณธรรมและยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษา จัดพิจารณาความดีความชอบตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาระเบียบวินัย
 - 1.2 จากการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษา โดยการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคล ควรวางแผนการปฏิบัติราชการเป็นกฎเกณฑ์แน่นอน มีหลักการปฏิบัติที่เหมาะสม และสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามด้วยความรับผิดชอบอย่างมีระเบียบวินัย
 - 1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องการทำงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างให้บุคลากรครู นักเรียน ตลอดจนชุมชน
 - 1.5 เพื่อให้มีการนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในนโยบายให้ทั่วถึง ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ต้องให้ความสำคัญและนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ต้องทำตัวเป็นแบบอย่าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลและส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. ในการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้คือ ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงลึกมากขึ้นในทุกด้านรวมทั้งจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนทุกด้านรวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับ

ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน โดยการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานของโรงเรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). การบริหารงานบุคคลภาครัฐ. สืบค้น กันยายน 10, 2558, จาก <http://www.thailocaladmin.go.th>
- ฐิติพงษ์ บุญประคม. (2552). การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนะศักดิ์ ยวบูรณ์. (2553). กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ดุจดาว จิตใส. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ปริญญา สัมพันธ์. (2553). การศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ เอี่ยมมาลา. (2556). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรรรัตน์ เคยบรรจง. (2556). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พิชิต สุดโต. (2554). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มติชนออนไลน์. (2558). เผยสถิติพินัยครูย้อนหลัง 3 ปี. สืบค้น ธันวาคม 15, 2558, จาก <http://www.matichon.co.th/category/education>
- ศักรินทร์ และลำเลิศ. (2553). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สันทนา ศรีไพบัว. (2556). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2556). การวิจัยทางการศึกษากรุงเทพฯ: วิทยัพพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2557). ข้อมูลสถานศึกษาและครูในสังกัด. สืบค้น พฤศจิกายน 16, 2557, จาก <http://www.srb1.go.th/index-main.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- _____. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2551). รวมกฎหมาย กฎ ระเบียบการบริหารงานบุคคลด้านกฎหมายของ ข้าราชการครูและ

- บุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.(2542). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2546). การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา. กรุงเทพฯ:ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). รวมกฎหมาย กฎ ระเบียบการบริหารงานบุคคลด้านกฎหมายของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.(2542). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2548). การตรวจสอบและประเมินผลกำลังคน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2553). การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). ปัญหาปฏิรูปการศึกษาแนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- _____. (2546). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการ บ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2546. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สุวิทย์ ทองสันทัด. (2550). พฤติกรรมผู้นำตามหลักธรรมาภิบาล และประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิมล สุริยะ. (2556). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัมพร เพชรโชติ. (2553). กระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

บันทึกการจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาของเจ้าพนักงาน The Officer's Arresting Offenders in Criminal Case Record

นิภาภรณ์ ด้านประเสริฐ¹
Nipapon Dangpraseart¹

บทคัดย่อ

การบันทึกการจับกุมเป็นการปฏิบัติงานขั้นแรกของการจับกุม เมื่อเจ้าพนักงานของรัฐหรือตำรวจ ผู้มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วจะต้องทำการบันทึกหรือเขียนบันทึกการจับกุมให้ได้เพื่อไว้เป็นหลักฐานในคดีที่ดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดนั้น ว่าผู้กระทำผิดทำความผิดอะไร มีผู้กระทำผิดกี่คนและได้อะไรเป็นของกลางบ้างผู้บันทึกจะต้องทำการบันทึกไว้โดยละเอียด เพื่อเป็นการป้องกันตัวของเจ้าพนักงานหรือตำรวจผู้ที่ทำหน้าที่จับกุม ซึ่งอาจจะต้องเป็นผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องร้องจากผู้ถูกจับกุมหรือเครือข่ายก็ได้

การจับกุมเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษและเป็นมาตรการที่กระทบกระเทือนสิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากที่สุดอย่างหนึ่ง การจับกุมก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับและอำนาจอื่นอีกหลายประการ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจโดยเจ้าพนักงานของรัฐ โดยหลักแล้วการจับต้องเป็นการจับโดยมีหมายจับ จะจับโดยไม่มีหมายก็แต่เฉพาะตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เท่านั้น

เจ้าพนักงานของรัฐหรือตำรวจ ในการจะทำบันทึกการจับกุมต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่า รายละเอียดอะไรบ้างที่ต้องมีไว้ในบันทึกการจับกุมถ้าหากรายละเอียดอย่างใดอย่างหนึ่งจะทำบันทึกจับกุมไม่สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานทางคดีได้

คำสำคัญ : การบันทึก การจับกุม

¹ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Abstract

Recording is the first operational procedure of arrests. Either a government official or a police officer, who has a particular authority to arrest an offender, has to provide an arrest record which will be used as an evidence for that offender's case regarding what has been done, the number of offenders, and what has been found. Each detail must be thoroughly recorded so as to protect the police officer when he/she may be later sued by the offender or his/her relatives.

An arrest is the most significant step related to the offenders' legal punishment, which indeed violates their human rights and freedom as they have to be controlled by such authorities. To defend innocent people from an arbitrary arrest, a warrant of arrest has to be principally issued except for the cases enacted in the laws.

A police officer who is about to record an arrest must consider crucial details in public laws. Provided that an important detail is missed, that arrest record cannot be effectively used as an active evidence for any cases.

Keywords: Recording, Arrests

บทนำ

บันทึกการจับกุมถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญทางคดีอาญา ที่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายเท่านั้นที่ทำการบันทึกจับกุมได้ ทั้งผู้จับและผู้บันทึกการจับต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด รายละเอียดในการบันทึกการจับกุมและขั้นตอนปฏิบัติก่อนหลังการจับต้องถูกต้อง ครบถ้วนและรัดกุม นอกจากนี้ ผู้บันทึกการจับกุมยังต้องบันทึกรายละเอียดและเหตุการณ์ต่างๆ ในการจับ ตลอดจนแจ้งสิทธิตามกฎหมายของผู้ถูกจับ ทราบด้วย นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดอีกมากมายที่ผู้บันทึกการจับกุมจำเป็นต้องรู้

การบันทึกการจับกุมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเริ่มต้นกระบวนการทางอาญา หากบันทึกการจับกumnั้นถูกต้อง ครบถ้วนก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่ช่วยยืนยันกฎหมายทางคดีอาญาได้ และยังช่วยป้องกันผู้จับกุมจากการถูกฟ้องหรือถูกร้องเรียนจากผู้ถูกจับด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงผลงานในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่จับกุมและที่สำคัญยังเป็นเอกสารช่วยในการจดจำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดจากการจับแต่ละคดีที่เกิดขึ้น

ด้วยความสำคัญของการบันทึกการจับกุมดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงได้นำรายละเอียดหลักการบันทึกข้อมูล ที่ใช้บันทึกเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสืบต่อไป โดยเริ่มตั้งแต่อำนาจในการจับกุม ผู้ใดบ้างที่มีอำนาจจับกุม บุคคลจะถูกจับกุมในกรณีใด ขั้นตอนในการจับกุม ไปจนถึงการบันทึกการจับกุม เมื่อผู้อ่านได้อ่านและทำความเข้าใจจนถึงขั้นนำความรู้ที่ได้จากการอ่านบทความนี้ไปปฏิบัติ เจ้าพนักงานผู้จับกุมและบันทึกการจับกุมก็จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญา เพราะไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติผิดขั้นตอนของการบันทึกการจับกุม ก็จะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการต่อไป

การจับกุม

“การจับกุม” มีความหมายว่า การกุมหรือกักตัวบุคคลหนึ่งๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การพรากเสรีภาพ ในการเคลื่อนไหวของบุคคลหนึ่งไป ทว่าในทางกฎหมาย การจับเป็นขั้นตอนหนึ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือการที่บุคคลหนึ่งซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย เอาอีกบุคคลหนึ่งไปควบคุมไว้ กักไว้ หรือขังไว้ เพื่อเอาผิดให้กระทำความผิดอาญาเพิ่มเติม

“การจับ”¹ เป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากที่สุดอย่างหนึ่ง การจับก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับ (ป.วิ.อ. มาตรา 83 , 84, 84/1 และ 87) ผู้จับมีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ (มาตรา 85 วรรคหนึ่ง) และอำนาจอื่นอีกหลายประการ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหลักแล้ว การจับต้องเป็นการจับโดยมีหมายจับ จะจับโดยไม่มีหมายจับแต่เฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น¹

การจับกุมมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. เหตุที่ทำให้ถูกจับ 2. ผู้มีอำนาจจับ ในการจับกุมผู้ใดนั้น จู่จะจับตามอำเภอใจไม่ได้ตามปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 9 ว่า “ซึ่งจะจับ กักขัง หรือเนรเทศบุคคลใดตามอำเภอใจนั้น หากกระทำไม่ได้” ต้องเป็นการจับโดยชอบด้วย กฎหมาย และต้องม้องค์ประกอบของการจับที่ถูกต้องครบถ้วนคือ

1. มีเหตุที่จะต้องถูกจับตามกฎหมาย คือ มีการกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดโดยแยกการจับออกเป็นสองกรณี คือ

1.1 จับโดยมีหมายจับ ตามป.วิ.อ.มาตรา 59 วรรคแรกบัญญัติว่า “ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้” ส่วนการออกหมายนั้น ศาลจะออกหมายจับผู้ใดตามอำเภอใจไม่ได้ ต้องออกตามกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจไว้ ซึ่ง เหตุที่จะต้องออกหมายจับ มีบัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา 66 ความว่า “เหตุที่จะต้องออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

¹ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา พิพากษครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 364

²ข้อสังเกต มาตรา 66 (1) ได้กำหนดอัตราโทษของความผิดอาญา ซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับ คือ “จำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี” ด้วยเหตุนี้ หากความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงสามปีหรือต่ำกว่านั้น ก็ยังไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิดโดยจะต้องดำเนินการออกหมายเรียกเสียก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรมาตรา 66 วรรคสอง ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี ซึ่งมีผลคือเป็นเหตุให้ออกหมายจับตามมาตรา 66(2) ได้

ในกรณีที่ความผิดอาญานั้นมีโทษจำคุกอย่างสูงสามปีหรือต่ำกว่านั้น แม้จะไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 66(1) แต่ก็อาจเป็นเหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(2) ได้ หากมีหลักฐานว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และมีเหตุอันควรหรือเชื่อว่าหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

³ข้อสังเกต เหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(1) คำนึงถึงอัตราโทษ กล่าวคือ “จำคุกอย่างสูงเกินสามปี” ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะหลบหนีหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ศาลย่อมมีดุลพินิจที่จะไม่ออกหมายจับก็ได้ แม้ความผิดนั้นจะมีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากศาลเห็นว่าพนักงานสอบสวนเพียงแต่นัดหมาย หรือออก “หมายเรียก” ก็ได้ (ดูป.วิ.อ. มาตรา 52 วรรคหนึ่ง) ศาลก็อาจไม่ออก “หมายจับ” ตามที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอก็ได้

เหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(2) โดยหลักน่าจะหมายถึง กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีลงมา ซึ่งจะออกหมายจับได้ต้องเป็นกรณี “หลบหนี” หรือจะไป “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” แต่มีข้อสังเกตว่ามาตรา 66 วรรคสอง ให้สันนิษฐานว่า “ผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง” หรือ “ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร” เป็นบุคคลที่ “จะหลบหนี” อันเป็นเหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(2) นั้น ความผิดจะมีอัตราโทษจำคุกเท่าใดก็ได้ ข้อสำคัญไม่ได้อยู่ที่อัตราโทษ แต่อยู่ที่ตรงที่ว่า “หลบหนี” หรือ “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” หรือไม่ กรณีตามมาตรา 66(2) อัตราโทษจำคุกจะเท่าใดก็ได้ กล่าวคือ ตั้งแต่ประหารชีวิตลงมา

ตัวอย่าง พนักงานสอบสวน “ร้องขอ” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 59 ให้ศาลออกหมายจับนายแดงในความผิดฐานทำร้ายร่างกายนายดำได้รับอันตรายสาหัส อันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 297 ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี ศาลย่อมมีอำนาจที่จะไม่ออกหมายจับนายแดงตามคำร้องขอดังกล่าวได้ หากศาลเห็นว่านายแดงไม่มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีหรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ทั้งนี้ แม้ว่าความผิดที่กล่าวหาว่านายแดงกระทำนั้นจะมีอัตราโทษ “จำคุกอย่างสูงเกินสามปี” ซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(1) ก็ตาม ในกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนต้อง “นัดหมาย” หรือออก “หมายเรียก” ออก “หมายเรียก” ให้นายแดงมาพบพนักงานสอบสวนซึ่งพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจออก “หมายเรียก” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 52

⁴หากปรากฏว่า พนักงานสอบสวนจะดำเนินการออกหมายเรียกนายแดงปรากฏชัดเจนว่านายแดงกำลังจะหลบหนีออกนอกประเทศโดยเดินทางไปยังต่างประเทศ เช่นนี้ พนักงานสอบสวนย่อมร้องขอให้ศาลออกหมายจับนายแดงได้ ซึ่งหากศาลเห็นว่านายแดงกำลังจะหลบหนีจริง ๆ ศาลก็ออกหมายจับนายแดงตามมาตรา 66(2) ได้ เพราะกรณีตามมาตรา 66 (2) นั้น ความผิดอาญาจะมีโทษจำคุกเท่าใดก็ได้ ไม่ได้หมายความว่า จะต้องมิอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีลงมาเท่านั้น เพราะตัวบทมิได้ระบุไว้ตรง ๆ เช่นนั้น กรณีตามตัวอย่างที่ยกมานี้โทษจำคุกในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 297 ฐานทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัส คือ “หกเดือนถึงสิบปี” ศาลก็ออกหมายจับโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 66(2) ได้เช่นกัน

²⁻³ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา พิพากษครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 364-365

⁴ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา พิพากษครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 366-367

ข้อสังเกต

1. กรณีตามมาตรา 66(7) นี้ จะเกี่ยวข้องกับกรณีจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 72 (3) ด้วย เพราะมาตรา 78 (3) โยง มาหามาตรา 66 (2) ดังนั้น จึงต้องเข้าใจว่ามาตรา 66 (2) หมายถึงกรณีใด

2. “เหตุออกหมายจับ” ตามที่ระบุไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 66 ย่อมหมายความว่า ถ้าไม่มีเหตุออกหมายจับ ศาลจะออกหมายจับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม แม้มีเหตุออกหมายจับศาลก็ไม่อาจจะไม่ออกหมายจับก็ได้ ไม่มีกฎหมายมาตราใดบังคับว่า หากมีเหตุออกหมายจับแล้วศาลต้องออกหมายจับ หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นไม่หลบหนีอย่างแนบเนียน ศาลอาจไม่ออกหมายจับก็ได้ แม้จะมีเหตุออกหมายจับก็ตาม ซึ่งพนักงานสอบสวนก็จะต้อง “นัดหมาย” หรือออก “หมายเรียก” บุคคลนั้นต่อไป หากบุคคลนั้นไม่มาตามนัดหรือหมายเรียก พนักงานสอบสวนย่อมร้องขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ตามมาตรา 66 วรรคสอง ซึ่งศาลก็จะใช้ดุลพินิจว่าจะออกหมายจับตามคำร้องขอครั้งที่สองของพนักงานสอบสวนหรือไม่⁴

1.2 จับโดยไม่มีหมายจับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 78, 65, และ 134 วรรค 5 ที่บัญญัติไว้ดังนี้ มาตรา 78 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 80

(2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุอันจะออกหมายจับบุคคลนั้น ตามมาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

2. ผู้จับมีอำนาจจับตามกฎหมาย

บุคคลผู้มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายได้แก่ 1.พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ราษฎร

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” เป็นผู้มีอำนาจจับผู้อื่นได้ และการจับนั้น มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการจับตามหมายจับหรือคำสั่งของศาลเท่านั้น เว้นแต่เข้ากรณียกเว้นตามกฎหมายที่สามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

คำว่า “เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง” มีบัญญัติไว้ในป.วิ.อาญามาตรา 2(16) หมายความว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพิทักษ์ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่จับกุมหรือปราบปราม”

ราษฎร โดยปกติไม่มีอำนาจจับกุมผู้อื่น แต่หากเข้าข้อยกเว้นของตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็สามารถจับได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 79 ที่บัญญัติว่า “ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย” ซึ่งความผิดซึ่งหน้าและความผิดตามบัญชีแนบท้าย ป.วิ.อ. นั้น ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้

บันทึกการจับกุม

บันทึกการจับกุมเป็นพยานหลักฐานสำคัญชนิดหนึ่งในคดีอาญา และอยู่ในขั้นตอนของการจับกุมตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. ด้วยตำรวจกับการบันทึกการจับกุมนั้น บุคคลภายนอกหลายคนคิดว่าเป็นของคู่กัน เป็นหน้าที่ของตำรวจที่ต้องดำเนินการแต่โดยข้อเท็จจริงแล้วมิได้เป็นเช่นนั้น ตำรวจไม่สามารถเขียนบันทึกการจับกุมได้ทุกนาย เพราะกฎหมายบัญญัติว่า “เจ้าพนักงานผู้จับ” เป็นผู้เขียนบันทึกการจับกุม หากราษฎรเป็นผู้จับก็ให้ “พนักงานสอบสวนที่รับมอบตัวผู้ถูกจับ” เป็น ผู้บันทึกการจับกุม ในบทนี้จะกล่าวถึง หลักปฏิบัติและขั้นตอนในการจับกุม และผู้มีอำนาจจับกุม ซึ่งหมายถึง “เจ้าพนักงาน” และ “ราษฎร” รวมทั้งรายละเอียดที่มีความสำคัญในการเขียนบันทึกการจับกุมควรมีรายละเอียดบ้าง จึงจะครบถ้วนและครอบคลุมดังนี้

หลักปฏิบัติและขั้นตอนในการจับมีบัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 83 และมาตรา 84 ดังนี้ ป.วิ.อ.มาตรา 83 บัญญัติว่า “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงาน

สอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไปในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับ ให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม ที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย" ป.วิ. อ.มาตรา 84 บัญญัติว่า "เจ้าพนักงาน หรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจของท้องที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้"

(1) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้น แจ้งข้อกล่าวหา และ รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับ ให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับ ให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ และอ่านให้ฟัง และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(2) ในกรณีที่ราษฎร เป็นผู้จับ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจซึ่งรับมอบตัว บันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ของผู้ถูกจับ อีกทั้งข้อความ และ พฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และ ให้ผู้จับ ลงลายมือชื่อกำกับไว้ เป็นสำคัญ เพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหา และ รายละเอียดแห่งการจับ ให้ผู้ถูกจับทราบ และ แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้จับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับ ทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับ สามารถติดต่อกับญาติ หรือ ผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับ มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ เป็นผู้แจ้งก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็วและให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ในกรณีนี้ให้เรียกค่าใช้จ่ายใดๆจากผู้ถูกจับ ในกรณีที่จำเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับจะจัดการพยาบาล ผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งตามมาตรานี้ก็ได้อีก

ถ้อยคำใดๆที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุม หรือ รับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อ ได้มีการแจ้งสิทธิ ตามวรรคหนึ่ง หรือตาม มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี" *แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. แก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2547 จาก ป.วิ.อ.มาตรา 84 (เดิม)บัญญัติว่า "เจ้าพนักงาน หรือราษฎร ผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจโดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ถ้ามีหมายจับก็ให้เอาออกอ่านให้ผู้ถูกจับฟังทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วย

ถ้าราษฎรเป็นผู้จับ ให้บันทึก ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ของผู้จับ อีกทั้งข้อความ และ พฤติการณ์ แห่งการจับนั้นไว้แล้วให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ

ในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับ เสียก่อนนำตัวไปส่ง ตามมาตรานี้ก็ได้"

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติหลักทั่วไปในการจับว่า เจ้าพนักงานต้องจับโดยมีหมายจับของศาล หรือ จับตามคำสั่งของศาลให้จับ แต่มีบางกรณีที่ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 78 (1), (2), (3) และ (4) ที่เจ้าพนักงานสามารถจับโดยไม่ต้องมีหมายจับได้ ตามที่กล่าวแล้วในบทที่แล้ว ต่อไปนี้ เป็นคำอธิบายถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในตัวบททั้งสองมาตราที่ยกมาอ้างอิงในบทนี้ ซึ่งผู้เขียนเน้นไปที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการจับกุม

ผู้มีอำนาจจับกุม แยกออกเป็น 2 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 83 ดังนี้

1. กรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานแจ้งบุคคลนั้นๆ ว่า **"คุณต้องถูกจับ"** จากนั้น ให้สั่งให้เขาเดินทางไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจแห่งท้องที่ที่เขาถูกจับ ซึ่งไม่ใช่เจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นพร้อมด้วยเจ้าพนักงานผู้จับ เว้นแต่สามารถนำตัวไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นได้ในขณะนั้น ก็ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนนั้นเลย ในการนี้ เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับ ด้วยข้อความว่า **"ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ"** ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคสอง และให้เจ้าพนักงานแจ้งให้เขาทราบถึงสิทธิอื่นๆ ตามกฎหมาย ทั้งต้องอำนวยความสะดวกให้เขาใช้สิทธิเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ยังต้อง**ทำบันทึกการจับกุม**ด้วย ถ้าเจ้าพนักงานไม่แจ้งสิทธิดังกล่าวนี้ ไม่ทำการจับกลายเป็นมิชอบด้วยกฎหมายไป เพียงแต่ถ้อยคำใดๆที่เขาให้ไว้จะใช้ไม่ได้โดยสิ้นเชิงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า "ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้

ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 84 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี" ในการจับ ห้ามเจ้าพนักงานชุดคร่ำผู้ถูกจับไป เพียงให้บอกข้างต้นแล้วสั่งให้เขาไปหรือพาเขาไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ถ้าเขาขัดขวางหรือหลบหนี หรือจะทำเช่นนั้น เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้มาตรการต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นตามสถานการณ์ เมื่อไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับจะแจ้งข้อกล่าวหา และเหตุผลที่จับ ให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับ เจ้าพนักงานต้องอ่านให้เขาฟัง และส่งให้เขาดู แล้วมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้เขาด้วย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 84 (1) หลังจากจับแล้ว พนักงานสอบสวนจะถามปากคำผู้ถูกจับเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวนความผิดอาญา ในระหว่างนี้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยเขาไปชั่วคราว หรือจะขังเขาไว้ก่อนก็ได้ โดยถ้าจะขัง ให้พนักงานสอบสวนพาเขาไปยังศาลภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงนับแต่เขามาถึงที่ทำการของตน แล้วชี้แจงต่อศาลถึงความจำเป็นที่ต้องขังเขาไว้ เพื่อขอให้ศาลออกหมายขัง"

ขั้นตอน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน (ม.84) คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด "รับฟัง" ไม่ได้เด็ดขาด ม.84 วรรคสี่ บัญญัติ "ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน" ซึ่งถ้อยคำใด ๆ ซึ่งเป็น "คำรับสารภาพ" ของผู้ถูกจับ "ว่าตนได้กระทำความผิด" ซึ่งผู้ถูกจับได้ให้ไว้

ก) ในชั้นจับกุม ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือ

ข) ในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

⁵ **ข้อสังเกต** มาตรา 84 วรรคสี่ ไม่ให้รับฟังโดยเด็ดขาดโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ว่า (ก) เจ้าพนักงานหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และสิทธิอื่น ๆ แล้วก็ตาม และแม้ว่า (ข) คำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดนั้น ผู้ถูกจับจะให้ถ้อยคำออกมาโดยผู้จับหรือผู้รับมอบตัวผู้จับ จะมีใจจริง ช่มชู้ ฯลฯ ใดๆ เลยก็ตาม จะเห็นได้ว่าการที่มาตรา 84 วรรคสี่ บัญญัติเช่นนี้ เท่ากับเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา เพราะเท่ากับว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกจับกุม "ว่าตนได้กระทำความผิด" ในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับนั้น โดยผลของกฎหมาย ถือว่าเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาโดยไม่สมัครใจ จึงรับฟังไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนว่าตนได้กระทำความผิด แต่ให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณา ก็จะนำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ "ว่าตนได้กระทำความผิด" มาเป็นพยานหลักฐานส่วนหนึ่งในการลงโทษบุคคลนั้นมิได้

ข้อสังเกต สิทธิที่จะ "ไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา" โดยหลักแล้วย่อม "สละสิทธิ" ได้ ดังนั้น คำรับสารภาพโดยสมัครใจว่าตนได้กระทำความผิด ก็คือการสละสิทธินี้นั่นเอง อย่างไรก็ตาม มาตรา 84 วรรคสี่ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ก็แสดงว่ากรณีนี้ กฎหมายห้ามมิให้มีการสละสิทธินี้เอง⁵

ปฏิเสธในชั้นพิจารณา ก็จะนำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ "ว่าตนได้กระทำความผิด" มาเป็นพยานหลักฐานส่วนหนึ่งในการลงโทษบุคคลนั้นมิได้

ข้อสังเกต สิทธิที่จะ "ไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา" โดยหลักแล้วย่อม "สละสิทธิ" ได้ ดังนั้น คำรับสารภาพโดยสมัครใจว่าตนได้กระทำความผิด ก็คือการสละสิทธินี้นั่นเอง อย่างไรก็ตาม มาตรา 84 วรรคสี่ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ก็แสดงว่ากรณีนี้ กฎหมายห้ามมิให้มีการสละสิทธินี้เอง⁵

ก) มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง แก่ผู้ถูกจับ หรือ

ข) มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ

การแจ้งสิทธิตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง และมาตรา 83 วรรคสอง คือการแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า

1) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และ

2) ถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ข้อสังเกต การแจ้งตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง คือ การแจ้งสิทธิตาม (2) ของมาตรา 84 โดยแจ้งเมื่อผู้ถูกจับมาถึงยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว และผู้แจ้งคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ และจะต้องแจ้งก็ต่อเมื่อในชั้นจับกุมนั้นราษฎรเป็นผู้จับเท่านั้น หากในชั้นจับกุมเจ้าพนักงานผู้จับมาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งสิทธิดังกล่าวอยู่แล้ว ดังนั้น ในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับจึงไม่ต้องแจ้งสิทธิสองประการข้างต้นอีก เพราะจะเป็นการซ้ำซ้อน (มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (2)) ส่วนการแจ้งสิทธิตามมาตรา 83 วรรคสอง หมายถึง การแจ้งสิทธิในชั้นจับกุม ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ หากราษฎรเป็นผู้จับ ราษฎรไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิ การแจ้งสิทธิตามมาตรา 83 วรรคสอง นั้นมีการแจ้งสิทธิมากกว่ามาตรา 84 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ

⁵ดร. เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา พิมพ์ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 410-411

3) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ หากไม่มีการแจ้งสิทธิ 2 ประการข้างต้น ((1) และ (2)) “ถ้อยคำอื่น” ซึ่ง “รับฟังไม่ได้” ตามมาตรา 84 วรรคท้ายนั้น จะเข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 226/1 ซึ่งศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังได้หรือไม่ จะเห็นได้ว่า การไม่แจ้งสิทธิ 2 ประการ น่าจะต้องถือว่า “ถ้อยคำอื่น” นั้นให้ออกมา “โดยไม่สมัครใจ” ด้วยเหตุผลที่ว่า สิทธิ 2 ประการซึ่งกฎหมายบังคับให้แจ้งนี้ มีพื้นฐานมาจาก “สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง” เมื่อไม่มีการแจ้งสิทธินี้ ก็ถือว่า ผู้ถูกจับให้ “ถ้อยคำอื่น” ออกมาโดยไม่สมัครใจ เพราะหากผู้ถูกจับทราบถึงสิทธินี้ตั้งแต่แรกที่ถูกจับ เขาก็อาจจะไม่ให้ “ถ้อยคำอื่น” นั้นออกมาก็ได้ การที่ผู้ถูกจับให้ “ถ้อยคำอื่น” ออกมาอาจเป็นเพราะเขาเข้าใจผิดไปว่าเขามีหน้าที่ต้องให้ถ้อยคำนั้นออกมาก็ได้

เมื่อถือว่า “ถ้อยคำอื่น” ผู้ถูกจับให้ออกมาในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับโดยไม่มีการแจ้งสิทธิ 2 ประการดังกล่าว เป็นการให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่สมัครใจ ก็จะถือว่า “ถ้อยคำอื่น” เป็นพยานหลักฐานที่ “เกิดขึ้นโดยชอบ” ตามความหมายของมาตรา 226/1 ไม่ได้ ดังนั้น ศาลคงไม่อาจใช้ดุลพินิจรับฟัง “ถ้อยคำอื่น” นั้น เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้

“ถ้อยคำอื่นที่รับฟังไม่ได้ แม้มีการแจ้งสิทธิ หากให้ถ้อยคำโดยไม่สมัครใจ แม้มีการแจ้งสิทธิครบถ้วนตามมาตรา 83 วรรคสอง หรือตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณีแล้วก็ตามก็มีได้หมายความว่า “ถ้อยคำอื่น” นั้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้เสมอไป “ถ้อยคำอื่น” นั้นอาจจะรับฟังไม่ได้ หากผู้ถูกจับให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่สมัครใจ เพราะยังมีหลักทั่วไปบัญญัติในมาตรา 226 มีใจความว่า พยานหลักฐานซึ่งเกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น จะอ้างเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

ด้วยเหตุนี้ หากมีการแจ้งสิทธิครบถ้วน แต่มีการขู่เข็ญผู้ถูกจับจนผู้ถูกจับให้ “ถ้อยคำอื่น” ออกมา “ถ้อยคำอื่น” นั้นก็รับฟังไม่ได้ตามหลักทั่วไปในมาตรา 226 แม้ว่า จะรับฟังได้ตามความในมาตรา 84 วรรคท้ายก็ตาม มีข้อสังเกตว่า “ถ้อยคำอื่น” ที่ให้ออกมาในลักษณะเช่นนี้ เป็นการให้ออกมาโดยไม่สมัครใจ จึงมิใช่ “พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ” จึงไม่เข้าเงื่อนไขของมาตรา 226/1 ที่ศาลจะใช้ดุลพินิจรับฟังได้⁶

ดังนั้น “ถ้อยคำอื่น” ตามมาตรา 84 วรรคสี่ จะ “รับฟังได้” ก็ต่อเมื่อ

1) ต้องเป็นถ้อยคำที่ผู้ถูกจับให้ออกมาโดยสมัครใจ ปราศจากการข่มขู่ จูงใจ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ และ

2) แม้ถ้อยคำที่ผู้ถูกจับยอมให้ออกมาโดยสมัครใจ ก็จะต้องเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาหลังจากที่มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 83 วรรคสอง หรือตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณีโดยครบถ้วนแล้ว

2. กรณีราษฎรเป็นผู้จับ อำนาจจับของราษฎรมาตรา 79 ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

1. เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา 80 และความผิดซึ่งหน้านั้น ต้องได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ. มาตรา 79) ได้แก่ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน, หลบหนีจากที่คุมขัง, ความผิดต่อศาสนา, ก่อจลาจล, ปลอมแปลงเงินตรา, ข่มขืนกระทำชำเรา, ประทุษร้ายแก่ชีวิต, ประทุษร้ายแก่ร่างกาย, ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ, ลักทรัพย์, วิ่งราวทรัพย์, ชิงทรัพย์, ปล้นทรัพย์, กรรโชก

⁷**ข้อสังเกต** อำนาจในการจับของราษฎรนั้นเป็นข้อยกเว้นจึงมีน้อยกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 80 วรรคหนึ่ง) หรือในกรณีที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า (มาตรา 80 วรรคสอง) ราษฎรจะจับได้เฉพาะกรณีความผิดนั้นระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้เท่านั้น⁷ โดยราษฎรที่พบเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 80 สามารถจับผู้กระทำความผิดนั้นได้ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคแรกโดยให้ราษฎรผู้จับแจ้งบุคคลนั้น ๆ ว่า **“คุณต้องถูกจับ”** จากนั้น ให้สั่งให้เขาเดินทางไปทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นหรือผู้มีอำนาจในท้องที่นั้นพร้อมด้วยราษฎรผู้จับ

ตัวอย่าง นายขาวเห็นนายแดงขณะกำลังลักทรัพย์นายดำ นายขาวจับกุมนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 79 ประกอบกับมาตรา 80 เป็นกรณีที่นายขาวเห็นนายแดงกำลังกระทำ (ป.วิ.อ. มาตรา 80 วรรคหนึ่ง) และความผิดฐานลักทรัพย์นั้นระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลฯ ด้วย **ตัวอย่าง** นายขาวเห็นนายดำวิ่งไล่ตามหลังนายแดงพร้อมกับร้องว่า “ขโมย” นายขาวจับนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 79 ประกอบกับมาตรา 80 เป็นกรณีที่นายขาวเห็นนายแดง “ถูกไล่จับตั้งผู้กระทำ (ความผิด) โดยมีเสียงร้องเอะอะ” (ป.วิ.อ. มาตรา 80 วรรคสอง (1)) และความผิดฐานลักทรัพย์นั้นกระบอบอยู่ในบัญชีท้ายประมวลฯ ด้วย⁷

ข้อสังเกต หากความผิดนั้นไม่ได้อยู่ในบัญชีท้าย ป. วิ. อาญา ราชฎีกาก็ไม่มีอำนาจจับแม้จะเห็นกำลังกระทำก็ตาม เช่น ยาเสพติด เป็นต้น

⁶ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิพากษาครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 414-415

⁷ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์: คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิพากษาครั้งที่ 7 พ.ศ. 2553 หน้า 414-415

2. เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือให้จับ (ป.วิ.อ. มาตรา 82) *จะบังคับโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขาไม่ได้ ตัวอย่าง ส.ต.ต. ขวจะจับนายแดงตามหมายจับนายแดงที่วังหนี่ ส.ต.ต. ขวจึงขอความช่วยเหลือจากนายเหลืองให้ช่วยจับ นายเหลืองจับนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 82 ทั้งนี้แม้ว่าในตอนแรก ส.ต.ต.ขวจะจับนายแดงในความผิดที่ไม่อยู่ในบัญชีท้ายประมวล ฯ ก็ตาม

ข้อสังเกต 1) ถ้า ส.ต.ต. ขวจับนายแดงขณะกำลังขายยาเสพติด (ความผิดซึ่งหน้า) และ ส.ต.ต.ขวขอความช่วยเหลือให้นายเหลืองช่วยจับ นายเหลืองก็ไม่มีอำนาจจับ เพราะ ส.ต.ต. ขวไม่ได้จัดการตาม “หมายจับ” และความผิดตาม “พ.ร.บ.ยาเสพติด” ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ.

2) การที่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ “ขอความช่วยเหลือ” ต้องถือว่าเป็น “หน้าที่” ของราชฎีกาที่จะต้องช่วยโดย ป.วิ.อ. มาตรา 82 ใช้คำว่า “บังคับ” ซึ่งก็หมายความว่า หากไม่เกิดอันตรายแก่ราชฎีกาแล้ว ราชฎีกาต้องช่วย หากไม่ช่วยก็มีความผิดฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา 368 และเมื่อ “ต้องช่วย” แล้วก็ได้รับการคุ้มครองทันที กล่าวคือ ผู้ที่ต่อสู้หรือขัดขวาง ก็มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 138 เพราะเป็นการต่อสู้ขัดขวาง “ผู้ซึ่งต้องช่วยเหลือพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่” ผู้ที่ทำร้ายร่างกาย ก็มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 296 (ประกอบกับมาตรา 289 (3)) ผู้ที่ฆ่าก็ผิดตาม ป.อ. มาตรา 289 (3) เพราะเป็นการกระทำต่อ “ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน”

หมายเหตุ “ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน” ตาม ป.อ.มาตรา ๒๘๙ (๓) รวมถึงอาสาสมัครด้วย แต่ “ผู้ซึ่งต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงาน” ตาม ป.อ. มาตรา 138 หมายถึงเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ต้องช่วยเช่น กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๒

3) นายประกันหรือผู้เป็นหลักประกันจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีและจะหลบหนีตามเงื่อนไขใน ป.วิ.อ.มาตรา 117 สังเกตจากถ้อยคำในมาตรา 117 ที่ว่า ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานได้ทันทั่วทั้งก็ให้มีความอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดและให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือหลักประกันนั้น

⁸การจับกุมกับการสอบสวนเป็นคนละขั้นตอนกัน ส่วนการจับกุมจะชอบหรือไม่ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ⁹บันทึกการจับกุมเป็นหลักฐานสำคัญของคดี เพราะเป็นกรอบทั้งหมดในคดีอาญา ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียด วัน เวลาในการจับกุม, พฤติการณ์ในการจับกุม, ผู้ต้องหา, ของกลางที่พบและยึดได้, การตรวจค้น, คำรับสารภาพ/หรือปฏิเสธของผู้ต้องหาพนักงาน

อัยการหรือตำรวจจะเบิกความเพิ่มเติมข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยไม่ได้โดยเฉพาะพนักงานอัยการโจทก์เคยถูกศาลตำหนิมาแล้วเช่น ที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่เป็นต้น มีอัยการจังหวัดเชียงใหม่สืบพยานนอกสำนวนการสอบสวนและและนอกบันทึกการจับกุม ซึ่งผู้พิพากษาได้เตือนแล้วว่าทำไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84(1) กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้จับกุม มอบสำเนาให้กับผู้ต้องหา แต่ในทางปฏิบัติมีข้อเท็จจริงปรากฏดังนี้

1. ตำรวจผู้จับกุม มักไม่ถ่ายสำเนาให้กับผู้ต้องหา ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ มีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 157 ผู้ต้องหาที่มีการร้องเรียนตำรวจผู้จับกุมมาแล้วหลายคดี นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวยังถือว่าเป็นการขัดรัฐธรรมนูญมาตรา 39, มาตรา 40 ฉบับปัจจุบันอีกด้วย เพราะไม่เปิดโอกาสในการต่อสู้คดีให้กับจำเลยอย่างเพียงพอ

2. บันทึกการจับกุมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีคดีที่ผ่านมาคดีหนึ่ง ที่ตำรวจสามารถยึดปืน M.16 ได้ แต่ในบันทึกการจับกุมตำรวจผู้จับกุมไม่ได้รับรู้เรื่องจำนวนกระสุนปืนจำนวน 46 นัด แต่เมื่อมีความเห็นสั่งฟ้องคดี กลับแจ้งกับพนักงานอัยการว่ามีกระสุนปืนเพิ่มเติมในภายหลังโดยไม่มีการทำบันทึกการจับกุมเพิ่มเติม ถือว่าเป็นข้อบกพร่องของคดีอย่างร้ายแรง จึงส่งผลให้บันทึกการจับกุมไม่น่าเชื่อถือพอที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้

3. ลงวันที่ เดือน พ.ศ. ไม่ตรงตามความจริง เช่น จับวันที่ 1 มกราคม 2553 แต่ระบุในบันทึกการจับกุมเป็นวันรุ่งขึ้น หรือ จับตอน 23.00 นาฬิกา แต่ระบุเป็น 02.00 นาฬิกา ที่อาจเป็นผลเสียหายแก่คดี

4. ตำรวจผู้จับกุมทำบันทึกการจับกุมมีข้อสงสัย เช่น ฉบับแรกของกลาง 14 รายการ ฉบับที่ 2 จำนวน 34 รายการ อ้างว่า พบของกลางเพิ่มเติม ทั้งที่ทำบันทึกระบุเวลา และวันที่เดียวกัน

⁸ ผศ. พ.ต.อ. กุ๊เกียรติ เจริญบุญ : ปัญหาและข้อบกพร่องของตำรวจ หน้า 24 บรรทัดที่ 5

5. พฤติการณ์ในการจับกุมและคำเบิกความของตำรวจผู้จับกุมไม่ตรงกัน เป็นกรณีที่พบเป็นประจำ มองแง่ดีตำรวจมีงานมากคดีความมาก เหตุเกิดมานานแล้วอาจสับสนได้ มองในแง่ไม่ดี อาจรับเงินรับทองหรือกลั่นแกล้งยึดข้อหาหรือใช้ความรู้สึกส่วนตัวจินตนาการไปเพียงฝ่ายเดียวซึ่งมีมาก จึงเป็นกรณีที่ตำรวจผู้จับกุมจินตนาการไปไกลแต่หาหลักฐานไปไม่ถึง คดีเสียหายมาก

6. ตำรวจผู้จับกุมบางคนที่ไม่ได้เข้าร่วมจับกุม แต่มีชื่อในบันทึกการจับกุมเพื่อหวังลาภยศ 2 ชั้นตลอดทุกปี ในชั้นพิจารณาคดีจำเลยออกหมายเรียกไปเป็นพยานตอบคำถามไม่ได้ ทำให้คดีเสียหายมาก เช่นนี้ ถือว่าเจ้าพนักงานที่มีได้ร่วมจับกุม แต่มีชื่อในบันทึกการจับกุมนั้น ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกจับ อันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157⁹ แต่การจับกุมนั้นไม่เสียไป สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ตามคำพิพากษาฎีกา 2612/2543

7. การระบุข้อเท็จจริงต่างๆ โดยละเอียดในบันทึกการจับกุมที่ขัดต่อเหตุและผล และความเป็นจริง เช่นคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นจังหวัดหนึ่ง ตำรวจชุดจับกุมระบุในบันทึกการจับกุมว่า เมื่อไปถึงห้องพักของผู้ต้องหาที่ 1 พบเห็นผู้ต้องหาโยนยาเสพติดและอาวุธปืนออกจากห้องพัก ซึ่งเป็นอาคารชุดแต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการสืบพยานกลับพบว่าผู้ที่ผู้ต้องหาที่ 1 จะโยนสิ่งของออกจากอาคารชุดเป็นเรื่องยากเนื่องจากมีลูกกรงเหล็กดัดติดไว้อย่างแน่นหนา ดังนั้นการที่ตำรวจผู้จับกุม อ้างว่าผู้ต้องหาโยนกระเป๋าสตางค์ยาเสพติดและอาวุธปืนออกจากหน้าต่างจึงขัดต่อเหตุผล ดังนั้นหากตำรวจผู้จับกุมไม่สามารถระบุข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์ในการกระทำความผิดหรือของกลางที่สมเหตุสมผล อาจทำให้คดีเสียหายและถ้ามีข้อเท็จจริงใดๆในบันทึกการจับกุมบางส่วนมีพิรุณ อาจส่งผลให้บันทึกการจับกุมทั้งฉบับหมดความน่าเชื่อถือไปเลย โดยศาลอาจมองว่า ตำรวจผู้จับกุมกระทำการโดยไม่สุจริต มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริงหรือไม่และมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงตามบันทึกการจับกุมหรือไม่ ในคดีอาญา ศาลจะใช้ ป.วิ.อาญามาตรา 227 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” เป็นเหตุในการยกฟ้อง

8. ประเด็นเรื่องสายลับในคดียาเสพติด บางคดีไม่มีสายลับ แต่ตำรวจผู้จับกุมกล่าวอ้างว่ามีสายลับ ถึงไม่มีสายลับ แต่ไปอ้างว่ามีสายลับ เมื่อทนายจำเลยซักถามกลับไปกลับมา ถ้าไม่ใช่เรื่องจริง ตำรวจชุดจับกุมไม่สามารถตอบคำถามได้ และถึงแม้จะตอบคำถามได้ ก็ตอบได้เพียงบางส่วน ไม่สมเหตุสมผล ทำให้เกิดข้อสงสัย สุดท้ายศาลก็ยกฟ้อง เพราะขัดต่อความสมเหตุสมผล ตัวอย่างคดีที่ผ่านมา เช่น คดีที่เรือนจำบำบัดพิเศษกลาง กรณีรณชนเศษอาหารถูกกล่าวหา เอายาบ้าเข้าเรือนจำ ศาลยกฟ้องเพราะตำรวจอธิบายว่ามีสายลับรู้ล่วงหน้า ต้องมีการเตรียมการตรวจสอบการนำยาเสพติดเข้าเรือนจำแต่ในชั้นสืบพยานเจ้าหน้าที่เรือนจำกลับเบิกความว่าไม่มีการตรวจสอบรถที่เข้าเรือนจำ เป็นต้น

9. การที่ตำรวจผู้จับกุมบางคนลงชื่อแทนกันหรือลงชื่อแทนจำเลย ระวังจะติดคุกได้ เป็นความมั่งงายของตำรวจผู้จับกุม เพราะคิดว่าไม่มีปัญหา เช่นกรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาไม่ทันต้องรีบส่งอัยการ เลยมลอมลายมือชื่อจำเลย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง ตำรวจผู้จับกุมควรระวังเอาไว้ อย่าคิดว่าตนตำรวจแล้วทำได้ทุกอย่าง (ภายใต้ดวงอาทิตย์ ไม่มีอะไรที่ตำรวจไทยทำไม่ได้) ตำรวจผู้จับกุมพึงสำนึกคือเมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ด้วย ต้องมีศีลธรรม และจรรยาบรรณด้วย ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ทุกขโต ทุกขณานัง ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกขนั้นถึงตัว”

¹⁰ ผลของการจับโดยมิชอบของเจ้าพนักงาน

1. ผู้ที่จะถูกจับ สามารถกระทำการโต้ตอบการจับ โดยอ้างป้องกัน ตาม ป.อ. มาตรา 68 ได้ (ฎ. 10353/2436)
2. ผู้จะถูกจับต่อสู้ขัดขวางไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ตาม ป.อ. มาตรา 138 (ฎ. 1041/2506)
3. การจับมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตาม ป.อ. 310 (ฎ. 1089/2502)
4. ผู้จับอาจมีความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพราะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกจับ ตาม ป.อ. มาตรา 157 ได้ (ฎ. 4243/2542)
5. ผู้จับต้องเสียค่าสินไหมทดแทนในการกระทำความผิดฐานละเมิด ตาม ป.พ. พ. 420 (ฎ. 6301/2541)
6. การจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การคุมขังต่อเนื่องจากการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย ผู้ถูกคุมขังมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ที่จะยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลปล่อยตัวได้ (ฎ. 466/2541)
7. หากการจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับ แม้ผู้ถูกจับหลบหนี จากการควบคุมตัว ก็ไม่มีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง ตาม ป.อ. 190 (ฎ. 1008/2499)

ผลของการจับโดยมิชอบของเจ้าราชฎ

⁹ ผศ. พ.ต.อ. กุ๊เกียรติ เจริญบุญ : ปัญหาและข้อบกพร่องของตำรวจ หน้า 26 บรรทัดที่ 1-5

¹⁰ ผศ. พ.ต.อ. กุ๊เกียรติ เจริญบุญ : ปัญหาและข้อบกพร่องของตำรวจ หน้า 23 และ 24

ผู้ถูกจับตอบโต้กลับมาโดยอ้างเหตุป้องกัน ตาม ป.อ. มาตรา 68 ได้ (ฎ. 2343/2530)

1. ผู้จับโดยไม่ชอบย่อมมีความผิดทางอาญา ฐานทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียเสรีภาพ ตาม ป.อ. มาตรา 310

2. ผู้จับต่อสู้ขัดขวางไม่มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 138¹⁰

ข้อพิรุธบกพร่องของบันทึกการจับกุม

ข้อพิรุธหรือบกพร่องของการบันทึกการจับกุมต่อไปนี้ อาจเป็นเหตุให้คดีถูกสั่งไม่ฟ้องได้

1. สีของหมึกที่ใช้เขียนข้อความในบันทึกการจับกุมไม่ตรงกัน แสดงว่าใช้ปากกาคนละด้าม เขียนคนละครั้ง คนละเวลา

2. บันทึกการจับกุมใช้หมึกสีน้ำเงินเขียน แต่คำว่าสารภาพ ใช้หมึกดำเขียน

3. บันทึกการจับกุมพิมพ์ด้วยพิมพ์ดีดหรือคอมพิวเตอร์ แต่ช่องรับสารภาพ เป็นการใช้ปากกาเขียน แสดงว่าตอนเขียน

บันทึกการจับกุมอาจไม่มีผู้ต้องหาลงชื่อ

4. ให้ผู้ต้องหาเซ็นชื่อด้านล่างบันทึกการจับกุม ทั้งที่มีที่ว่างสามารถเขียนชื่อด้านล่างบันทึกการจับกุมได้ ทำให้เป็นพิรุธว่าให้

เซ็นในกระดาษเปล่าไว้ก่อนหรือไม่อย่างไร

5. ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อด้านล่างโดยเซ็นห่างจากข้อความในบรรทัดสุดท้ายถึง 5 บรรทัด ทำให้น่าสงสัยว่าให้เซ็นใน

กระดาษเปล่าก่อนมาเขียนข้อความหรือไม่

6. ข้อเท็จจริงในบันทึกการจับกุมไม่ตรงกับในบันทึกคำให้การ

7. เอาคนที่ไม่ได้เข้าจับกุมจริงมาลงชื่อในบันทึกการจับกุม เมื่อลงชื่อในบันทึกการจับกุมก็ต้องถือว่าเจ้าพนักงานนั้นเป็นผู้จับ มิฉะนั้นเป็นการทำเอกสารเท็จขึ้นมา หากทนายจำเลยขอหมายเรียกตำรวจทุกคนที่ลงชื่อในบันทึกการจับกุมมาเป็นพยาน เมื่อไม่ได้จับจริงก็เบิกความขัดแย้งกันเองจนเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้

8. ทำบันทึกการจับกุม 2 ฉบับ ฉบับที่อยู่ในสำนวนการสอบสวนที่ส่งให้พนักงานอัยการฉบับหนึ่ง แต่ฉบับที่ทนายนำสืบเป็นอีกฉบับมีข้อความในบันทึกการจับกุมไม่ตรงกัน เมื่อเจ้าพนักงานที่ลงชื่อในบันทึกการจับกุมทั้งสองฉบับเป็นคนๆเดียวกัน จับกุมในวันเดียวกันเวลาเดียวกันสถานที่เดียวกัน จึงมีพิรุธว่าเหตุใดจึงทำบันทึกการจับกุมเป็นสองฉบับและมีข้อความไม่ตรงกันและอีกฉบับไปอยู่ในความครอบครองของจำเลยและทนายจำเลยได้อย่างไร

9. การสอบปากคำไม่ตรงบันทึกการจับกุม เมื่อปรากฏในชั้นศาลเรื่องเดียวกันแต่หลักฐานต่างกันไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงเป็นพิรุธว่า การให้การในชั้นสอบสวนเป็นเท็จหรือเบิกความในศาลเป็นเท็จ

บทสรุป

บันทึกการจับกุมเป็นหลักฐานสำคัญในคดีอาญา เพราะเป็นกรอบทั้งหมดของคดี หากพนักงานสอบสวนได้บันทึกการจับกุมโดยชอบทุกประการ มีความรอบคอบรัดกุมมากพอ บันทึกการจับกุมนั้นก็เหมือนเกราะหรือโล่ให้พนักงานสอบสวนได้ใช้ป้องกันการถูกร้องเรียนหรือการฟ้องร้องดำเนินคดีจากผู้ถูกจับ เมื่อทำบันทึกการจับกุมเสร็จสมบูรณ์แล้ว ให้พนักงานสอบสวนอ่านให้ผู้ต้องหาฟังต่อหน้าพยาน เมื่อมีข้อความใดไม่ตรงกับที่ผู้ต้องหาให้การ ผู้ต้องหาอย่าคัดค้านขอให้แก้ไขใหม่ให้ตรงกับที่ให้การได้ เมื่อเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว จึงให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานและให้พยานในที่นั้นลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วยเช่นกัน จากนั้นให้เจ้าพนักงานผู้บันทึกการจับกุมมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้แก่ผู้ต้องหา ตามกฎหมายใหม่ที่แก้ไขเพิ่มเติม

บันทึกการจับกุมที่ดี ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ครอบคลุมสาระสำคัญแห่งคดี โดยมีกรอบการบันทึกอันประกอบด้วย รายละเอียดดังนี้ ป.จ.ว. ข้อ... คดีอาญาเลขที่... บัญชีของกลางลำดับที่... วัน เดือน ปีและเวลาที่บันทึก วัน เดือน ปี และเวลาที่จับกุม, ข้อกล่าวหา, สถานที่ที่บันทึกการจับกุม, สถานที่ที่จับกุม, รายชื่อเจ้าพนักงานผู้ (ร่วม) จับกุม ชื่อผู้ถูกจับกุม เวลาในการจับกุม, พฤติการณ์ในการจับกุม, รายการของกลางที่พบและยึดได้, ตำแหน่งที่พบของกลาง, การตรวจค้น บุคคล/สถานที่, ขณะจับกุม

ผู้ต้องหาได้รับทราบข้อกล่าวหาแล้ว ให้การรับสารภาพ/หรือปฏิเสธ, พฤติการณ์แห่งคดี, ลายมือชื่อเจ้าพนักงานผู้จับกุม, ผู้บันทึกการจับกุม/บันทึก/อ่าน, ลายมือชื่อพยานและลายมือชื่อผู้ต้องหา นอกจากนี้ ในท้ายบันทึกการจับกุม ก่อนถึงช่องลงลายมือชื่อ ควรต้องมีข้อความบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์สินของกลางและคำให้การว่า “อนึ่ง ในการจับครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหายหรือเสื่อมค่าลง และมีได้ทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กาย แต่ประการใด” ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้บันทึกการจับกุม ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในภายหลัง ตลอดทั้งเพื่อเป็นหลักฐาน เพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการดำเนินคดี ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ผู้ต้องหาให้สม ดังความคาดหวังที่ประชาชนมอบให้แก่ตำรวจเพราะเชื่อว่าตำรวจคือ “**ต้นธารแห่งความยุติธรรม**” ที่แท้จริง พนักงานอัยการหรือตำรวจจะเบิกความเพิ่มเติมข้อเท็จจริงนอกเหนือจากบันทึกการจับกุม เพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยหรือลงโทษจำเลยหนักขึ้นมิได้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. 2553. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิมพ์ครั้งที่ 7 (แก้ไขเพิ่มเติม) หจก. พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย).
- กู้เกียรติ เจริญบุญ. 2549. ปัญหาและข้อบกพร่องของตำรวจ. นครปฐม: บริษัท 21 เซ็นจูรี.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477.
- ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499.
- จรรยาบรรณวิชาชีพ. 2557. เนติบัณฑิตไทย.

พยานหลักฐานในคดีอาญา

The evidences in Criminal Cases

วีระ เล็กประทุม¹
Vira Lakpratoom¹

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้นักเรียนนายสิบตำรวจทั้งหลายที่เรียนกฎหมาย ได้นำความรู้ ที่ได้จากบทความนี้ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และ (2) เพื่อให้สามารถใช้เป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับนักเรียนนายสิบตำรวจและพนักงานสอบสวนในคดีอาญาได้

พยานบุคคลถือเป็นพยานที่สำคัญที่สุดในคดีอาญา เพราะสามารถเป็นได้ทั้งประจักษ์พยาน พยานบุคคลหรือพยานบอกเล่าแล้วแต่กรณี แต่ตัวพยานก็มีความสำคัญต่อคดีอย่างยิ่ง เพราะสามารถบ่งชี้ได้ว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ใครเป็นผู้กระทำ วิธีกระทำความผิด สามารถใช้เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ หรือเชื่อมโยงคนร้ายกับผู้เสียหาย ชี้ตัวผู้กระทำความผิด ใช้กำหนดแนวทางการสืบสวนตลอดจน ใช้หักล้างหรือยืนยันคำให้การของพยานได้

พยานหลักฐาน มีความหมายในทางกฎหมายแตกต่างไปจากความหมายตามพจนานุกรม ในการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล พยานหลักฐานสิ่งสำคัญที่จะชี้ผลแพ้ชนะ หรือชี้ว่าผู้ต้องสงสัยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกล่ามหาหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับคดีโดยตรงตั้งแต่ตรวจสอบที่เกิดเหตุ เก็บพยานหลักฐาน ทำสำนวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้เรื่องพยานหลักฐานให้มากพอที่จะอำนวยความสะดวกธรรมชาติให้แก่คู่ความในคดีได้ แต่การจะเป็นพยานหลักฐานในคดีได้นั้น ต้องสามารถให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลได้เป็นพยานหลักฐานที่คู่ความสามารถนำสืบได้และเป็นพยานหลักฐานที่ศาลยอมรับด้วย

คำสำคัญ: พยาน, หลักฐาน, คดีอาญา

¹ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Abstract

The objectives of this academic treatise are (1) To have all police sergeant students who study law take the knowledge which obtained from this treatise to use in the performance of official duties efficiently, and (2) To be used as a reference treatise for police sergeant students and police officers in criminal cases. Witness is the most important in criminal cases. He can be an eyewitness, witness or hearsay case but physical evidence is very crucial evidence to the criminal case. It could be an indication that the offense occurs or not. Who did that offense and the method to do it. The physical evidence can be used to link a person to a crime scene or connect the criminal with the injured person, indicate the offender, use to set the investigation guideline (s) as well as confirm or refute the witnesses' testimony.

The meaning of evidence in law differs from the meaning in dictionary, In criminal proceedings; both during investigation and court. It's important to point out winning or that suspect did the crime as accused or being innocent, so police officers as the status of people who involve with monitoring from the scene directly, collect evidences and summarize the case to offer the prosecutor. It is necessary that the police know about the evidence much enough to deliver justice to the litigants in the case. But being the evidence (s) in the legal proceeding, the evidence must be able to give the fact to the court, be the evidence which the both litigants can attest in the court and the court can accept it as the acceptable evidence.

Keywords: Witnesses, evidences, criminal cases

บทนำ

พยานหลักฐานในคดีอาญา มาจากคำ 2 คำ คือ คำว่า “พยาน” (Witness) กับ “หลักฐาน” (Evidence) เป็นคนละคำกัน และมีความหมายในพจนานุกรมที่ต่างกัน ความหมายทั่วไปหมายถึง “สิ่งที่แสดงถึงข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่ง” แต่พยานหลักฐานในนิยามของกฎหมายแล้ว การจะเป็นพยานหลักฐานทางคดีได้ ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดคือสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบตามหลักนิติธรรมและเอื้อต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นที่ยอมรับและใช้กันได้ทุกฝ่าย

พยานหลักฐานในคดีอาญา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถบอกได้เลยว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วหรือยัง บอกลักษณะแห่งการกระทำได้ว่า กระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นนานเท่าใด ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดีนั้น กระทำความผิดจริงหรือบริสุทธิ์ เหตุที่ผู้เขียนเลือกเขียนเรื่องนี้ เพราะมีเหตุจูงใจมาจากการที่เคยเป็นพนักงานสอบสวนมาก่อน และมีโอกาสได้เข้าฟังการพิจารณาคดีอาญาหลายครั้ง เห็นความสำคัญของพยานหลักฐานในคดีอาญา จึงได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อเขียนบทความนี้ ให้เป็นแนวทางการปฏิบัติในเรื่องการแสวงหาและเก็บพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา ตามอำนาจหน้าที่ที่เป็นเสมือนดังต้นทางแห่งความยุติธรรมสืบต่อไป

ขอบเขตของบทความนี้ ผู้อ่านจะได้ทราบว่า พยานหลักฐานในคดีอาญามีกี่ประเภท อะไรบ้าง การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีควรทำอย่างไร หลักฐานใดที่สามารถนำสืบในการพิจารณาคดีได้ พยานหลักฐานใดที่ศาลรับฟังและไม่รับฟัง มีหลักกฎหมายใดที่กล่าวถึงพยานหลักฐาน และกล่าวว่อย่างไร

การอ่านบทความนี้ ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบว่าสิ่งใดคือพยานหลักฐาน การเก็บพยานหลักฐาน การนำสืบพยานในชั้นศาล การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน หากเป็นพยานบุคคล ทำให้ทราบว่า อย่างไรเป็นพยานบุคคล ประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ หากเป็นพยานเอกสาร อย่างไรเรียกพยานชั้นหนึ่งและชั้นสอง การรับฟังสำเนาเอกสารมีในกรณีใดและหากเป็นพยานวัตถุ มีกี่ชนิด อะไรบ้าง มีหลักในการวิเคราะห์พยานวัตถุอย่างไร สามารถค้นหาพยานวัตถุได้จากที่ใด และมีบทบาทอย่างไร เหล่านี้ล้วนศึกษาได้จากการอ่านบทความนี้ทั้งสิ้น

ความหมายและประเภทของพยานหลักฐาน

ในคดีอาญา พยานหลักฐานเป็นส่วนสำคัญที่สุด เพราะการที่จะพิสูจน์ว่า จำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ต้องอาศัยหลักฐาน และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี¹ โดยคำว่าพยานหลักฐานนั้นมีสาระสำคัญดังนี้

1. ความหมายของพยานหลักฐาน คำว่า “พยานหลักฐาน” นั้น ความหมายทั่วไปหมายถึง “สิ่งที่แสดงถึงข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่ง” แต่ความหมายของพยานหลักฐานในทางกฎหมาย ศ. (พิเศษ) โสภณ รัตนกร ได้ให้ความหมายของคำว่า “พยานหลักฐาน” ในความหมายไว้ในหนังสือ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน ดังนี้

1.1 สิ่งที่สามารถให้ข้อเท็จจริงแก่ศาล หมายถึงข้อเท็จจริงทุกๆ อย่างที่อาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้

1.2 พยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ หมายถึง เฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าสู่ศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีเท่านั้น

1.3 พยานหลักฐานที่ศาลยอมรับหมายถึงเฉพาะพยานหลักฐานที่ศาลยอมรับหรือยอมรับให้นำสืบได้เท่านั้น²

2. ประเภทของพยานหลักฐาน มีการแบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานนั้นแบ่งตามลักษณะ ชนิด หรือคุณภาพของพยานหลักฐานนั้นๆ ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาพยานหลักฐานในแง่มุมใด ดังนี้

2.1 พยานวัตถุ พยานเอกสารและพยานบุคคล การแบ่งวิธีนี้มุ่งที่สภาพของพยานหลักฐานเป็นสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 สามารถแยกมาอธิบายได้ดังนี้

¹ รศ. สมคิด บางโม : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2553 หน้า 146

² ศ.(พิเศษ) โสภณ รัตนกร : คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน: พิมพ์ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2557 หน้า 20

พยานวัตถุ (Physical Evidence) คือสิ่งใดๆที่เสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลตรวจดู มิใช่การอ่านหรือพิจารณาข้อความในวัสดุนั้น³ ชนิดของพยานวัตถุ ได้แก่

พยานวัตถุไม่ถาวร (Translatable Evidence) เช่น กลิ่น อุณหภูมิ รอยพิมพ์

พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบ (Pattern Evidence) เช่น รูปแบบการกระเซ็นเปื้อนของโลหิต รูปแบบการไหม้ของไฟ รูปแบบวิถีกระสุนปืน

พยานวัตถุตามสภาพ (Conditional Evidence) เช่น สภาพของแสงไฟ สีของเปลวไฟ ตำแหน่งของอาวุธ และสภาพของยานพาหนะ

พยานวัตถุที่สามารถถ่ายทอดหรือโยกย้าย (Transfer Evidence) เป็นพยานวัตถุที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับวัตถุหรือวัตถุกับวัตถุ

ขั้นตอนการวิเคราะห์พยานวัตถุ มีดังนี้

ขั้นการรับรอง (Recognition) เป็นการรับรองในเรื่องของรูปแบบ คุณสมบัติภายนอก การทดสอบเบื้องต้นในสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลการวิเคราะห์

ขั้นการชี้เฉพาะ (Identification) เป็นขบวนการที่นำเอาคุณลักษณะกว้าง ๆ มาใช้ในการชี้เฉพาะตัว

ขั้นการจำแนก (Classification) กระทำโดยการเปรียบเทียบคุณลักษณะทั่วไปของพยานวัตถุปัญหา กับพยานวัตถุตัวอย่าง

ความเป็นเอกลักษณ์ (Individualization) กระทำโดยการเปรียบเทียบจากคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะเฉพาะ (Class and Individual Characteristics)

ลำดับย้อนเหตุการณ์ (Reconstruction) ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยผลจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ผลจากการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ตรรกวิทยา ข้อมูลทางสถิติและข้อมูลชนิดอื่นๆ

บทบาทของพยานวัตถุต่อการสืบสวนสอบสวน

1)

เป็นข้อมูลที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น 2) เป็นข้อมูลที่บ่งชี้ถึงวิธีการกระทำความผิดของคนร้าย 3) ใช้เชื่อมโยงผู้ต้องสงสัยเข้ากับผู้เสียหาย 4) ใช้เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ 5) ใช้ยืนยันหรือหักล้างคำให้การของพยาน 6) สามารถชี้ถึงตัวผู้กระทำความผิด 7) ใช้กำหนดแนวทางการสืบสวน และ 8) สามารถระบุชนิดของสารหรือวัตถุของกลางได้

สิ่งที่ต้องการค้นหา

- วัตถุพยานที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุพยานประเภทแรกที่จำเป็นต้องค้นหาให้พบก่อน

- วัตถุพยานที่บ่งชี้ว่าคนร้ายทำผิดโดยวิธีใด เช่นรอยปืนปาย รอยบาดแผล

วัตถุพยานที่บ่งชี้ว่าคนร้ายคือใครได้แก่ สิ่งที่คนร้ายทิ้งไว้และสิ่งนำไปจากที่เกิดเหตุ

สถานที่ที่จะพบพยานวัตถุ 1) สถานที่เกิดเหตุ 2) ที่ตัวของผู้เสียหาย 3) ที่ตัวคนร้าย³

พยานเอกสาร (Documentary Evidence) คือ ข้อความที่บันทึกไว้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด และไม่ว่าจะบันทึกในวัสดุใด เช่น ตัวอักษร ตัวเลข เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ผัง หรือแบบแผนอย่างอื่น ที่สามารถสื่อ หรือแสดงความหมายของสิ่งที่บันทึกไว้ให้ศาลเข้าใจได้ ตามป.อาญา มาตรา 1 (7)

พยานบุคคล (Witness) หมายถึง ผู้รู้เห็นซึ่งการกระทำความผิดอาญาหรือเหตุการณ์สำคัญอื่นๆ ด้วยตนเอง จึงสามารถให้รายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นได้ พยานบุคคลที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารมาด้วยตนเองเรียกว่า “ประจักษ์พยาน” (Eyewitness) พยานจะถูกเบิกตัวมาขึ้นศาลเพื่อให้การในการพิจารณาคดีโดยศาลจะใช้ “หมายเรียกพยาน” (Subpoena) ส่วนพยานบุคคลที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญารายนั้นๆ เรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ” (Expert witness) และถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงที่บุคคลผู้นั้นเบิกความต่อศาลเป็น “พยานหลักฐาน” แม้ศาลจะได้

³ พ.ต.ท.สฤษฎี สืบพงษ์ศิริ : เอกสารประกอบการสอน วิชา หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา 510 690 ภาค 1 / 51 หน้า 3-4

บันทึกคำเบิกความไว้ในเอกสารก็ยังคงเรียกว่าเป็น “พยานบุคคล” แต่หากนำเอกสารที่บันทึกถ้อยคำพยานนั้นไปใช้ในคดีเรื่องอื่น พยานหลักฐานนั้นก็จะเรียกว่า “พยานเอกสาร”

พยานบุคคลเป็นพยานที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะในทางคดีอาญา แม้ว่าในคดีแพ่งจะใช้เอกสารเป็นพยานมากกว่าก็ตาม แต่ก็ต้องอาศัยพยานบุคคลเบิกความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเอกสารนั้น

เราสามารถแบ่งพยานหลักฐานออกเป็นลำดับชั้นต่างๆ ตามน้ำหนักความน่าเชื่อถือได้ดังนี้

ก.พยานชั้นหนึ่ง (Primary Evidence) หมายถึง พยานที่ดีที่สุดที่ฟังมีสำหรับข้อเท็จจริงนั้นๆ เช่น คู่สัญญาหรือพยานที่ลงชื่อในสัญญา ต้นฉบับเอกสารหรือตัววัตถุพยาน

ข.พยานชั้นสอง (Second Evidence) หมายถึง พยานอื่นที่มีพยานที่ดีที่สุด เช่น นำสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับหรือนำสืบบุคคลที่จำลายมือชื่อของผู้ที่ลงชื่อในสัญญาแทนนำสืบพยานที่เห็นการลงชื่อในสัญญา

ค.พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง การแบ่งวิธีนี้มุ่งที่ความใกล้ชิดของพยานกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคำว่า “พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง” มาจากหลักกฎหมายพยานของอังกฤษที่ว่า “ศาลจะรับฟังแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น (The best evidence rule)”

หลักพยานที่ดีที่สุด (The Best Evidence Rule) เป็นหลักที่แพร่หลายในประเทศอังกฤษเมื่อประมาณปี ค.ศ.1700 Gillbert นักกฎหมายชาวอังกฤษได้อธิบายหลักนี้ว่า เป็นหลักของกฎหมายที่ต้องการให้พิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้นๆ หากอยู่ในวิสัยที่จะนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาได้แต่ไม่นำมาย่อมก่อให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่คู่ความฝ่ายนั้นต้องการปกปิดไว้ ดังนั้นคู่ความจึงต้องเสนอพยานหลักฐานที่ดีที่สุดหากไม่สามารถนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาได้ก็ต้องนำ พยานที่ดีที่สุดในระดับถัดไป มาเสนอต่อศาลเช่นคู่ฉบับเอกสารย่อมเป็นพยานที่ดีกว่าสำเนาเอกสารและสำเนาเอกสารย่อมเป็นพยานที่ดีกว่าพยานบุคคล

ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า การแบ่งพยานด้วยวิธีนี้มุ่งที่คุณสมบัติของพยานว่าได้ข้อเท็จจริงที่เบิกความต่อศาลมาด้วยวิธีการใด มีดังนี้

ก. ประจักษ์พยาน หมายถึง พยานที่รู้เห็นหรือสัมผัสกับเหตุการณ์ที่มาเบิกความด้วยตนเองโดยตรงไม่ว่าจะรู้เห็นมาด้วยประสาทสัมผัสใดเช่น เห็นเหตุการณ์ด้วยตาตนเอง ได้ยินเสียงด้วยหูของตนเอง หรือสัมผัสความร้อนเย็นด้วยตนเอง

ข.พยานบอกเล่า หมายถึง พยานที่เบิกความถึงข้อเท็จจริงตามที่ได้รับทราบจากบุคคลอื่น พนักงานสอบสวนเบิกความว่า นายดำเป็นผู้ลงนามนายขาวเป็นข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนไม่รู้เห็นเองแต่รับฟังมาจากคำบอกเล่าของนายดำ จึงเป็นพยานบอกเล่าโดยพยานบอกเล่ามีสิ่งที่สำคัญเกี่ยวเนื่อง 3 สิ่งคือ 1) ตัวบุคคลที่ไปประสบพบเห็นข้อเท็จจริงหรือที่เรียกว่าผู้บอกเล่า 2) ข้อความที่เขาบอกเล่าซึ่งมีลักษณะเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บอกเล่ากับพยานบอกเล่า 3) ตัวพยานบอกเล่า

พยานโดยตรง และพยานแวดล้อมกรณี การแบ่งวิธีนี้มุ่งที่ลักษณะการให้ข้อเท็จจริงของพยานนั้น

ก. พยานโดยตรง (Direct Evidence) คือพยานที่ให้ข้อเท็จจริงซึ่งบ่งชี้หรือยืนยันข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้

ข. พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) คือพยานที่เบิกความข้อเท็จจริงที่ต้องพิจารณาใช้ความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ จึงอนุมานได้ว่าเหตุการณ์เป็นอย่างไร พยานแวดล้อมกรณีนี้นักกฎหมายบางท่านเรียกว่า “พยานประพจน์เหตุแวดล้อมกรณี” บางท่านเรียกว่า “พยานเหตุผล”

สิทธิการอ้างอิงหรือนำสืบพยานหลักฐานของคู่ความ แยกออกเป็นกรณีตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังนี้

ศ.เข้มชัย ชูติวงศ์ ได้ให้ความเห็นว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 183 มิได้ใช้คำว่า หน้าที่น่าสืบ หากแต่บัญญัติถึงการที่ศาลจะระบุให้คู่ความฝ่ายใด “นำพยานหลักฐานมาสืบในประเด็นข้อใดก่อนหรือหลังก็ได้” ดังนั้น คำว่า “หน้าที่น่าสืบ” ควรจะหมายถึง “ภาระการพิสูจน์” เท่านั้น” คู่ความฝ่ายใดจะมีภาระการพิสูจน์หรือไม่ เป็นไปตามหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” ตามป.วิ.แพ่ง มาตรา 84/1⁵ และมีข้อ

⁴ ศ. เข้มชัย ชูติวงศ์ : คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน: พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2547) หน้า 55

ศาลจะรับฟังแต่พยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเท่านั้น แต่ยังมีกรณีศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบในชั้นศาลด้วย ดังจะได้นำเสนอต่อไป

การรับฟังพยานหลักฐานของศาล ศาลมีอำนาจในการรับฟังพยานหลักฐานตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังนี้

1. ป.วิ.แพ่ง มาตรา 87 (1) และ (2) บัญญัติว่า (1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีจะต้องนำสืบและ (2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงค์ที่จะอ้างพยานหลักฐานนั้น ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 88 และ มาตรา 90 แต่ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตามมาตรานี้ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้”

2 อำนาจในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 86 วรรคสามที่บัญญัติว่า “เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นที่จะต้อง นำพยาน หลักฐานอื่นอันเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีมาสืบเพิ่มเติม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งอาจรวมทั้งการที่จะเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วยโดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ” ส่วนพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังนั้น แยกออกตามประเภทของพยานได้ดังนี้

1. **การรับฟังพยานบุคคล** พยานบุคคล หมายถึงบุคคลที่มาเบิกความต่อศาลและการเบิกความของพยานบุคคลจะเป็นการเบิกความจากความรู้จำของตนจากสิ่งที่ตัวเองได้ประสบพบเห็นมา ตามหลัก ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้น (1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ (2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยินหรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรงแต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งหรือคำสั่งศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น ฎีกาที่ 3825/2524, 2957/2532 ให้แนวไว้ว่า คำให้การในชั้นสอบสวนถือเป็นพยานบอกเล่า การที่บุคคลมาเป็นพยานแล้วเบิกความถึงคำบอกเล่าหรือคำพูดของคนอื่น เมื่อตัวพยานบุคคลได้ยินการกล่าวข้อความมาด้วยตนเอง พยานบุคคลนั้นก็จะเป็นประจักษ์พยานไม่ใช่พยานบอกเล่า

2. **การรับฟังพยานเอกสาร** มีหลักคือให้รับฟังเฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้นยกเว้น

(1) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว หรือ (2) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการไม่สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานได้สำเนาหรือข้อความที่คัดจากเอกสารเหล่านั้น ซึ่งรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งนั้นๆได้รับรองถูกต้องแล้วก็สามารถนำมาแสดงต่อศาลได้

ต้นฉบับ หมายถึง เอกสารที่ได้ทำขึ้นเป็นครั้งแรก **สำเนา** หมายถึง การทำซ้ำจากต้นฉบับ ถ้าทำเอกสารโดยมีคู่ฉบับหลายๆฉบับโดยใช้กระดาษคาร์บอนคั่นถือว่าทั้งสองเป็นต้นฉบับ (ฎ.4529/2541)

3. **การรับฟังพยานวัตถุ** เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 241 คือ ต้องนำของสิ่งใดที่เป็นพยานวัตถุมาศาล นอกจากนี้พยานวัตถุนั้นต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี หรือเป็นวัตถุที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วหรือเป็นวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายทำผิดโดยวิธีใด หรือเป็นวัตถุพยานที่บ่งชี้ว่าคนร้ายคือใครจึงจะมีน้ำหนักพอที่ศาลจะรับฟังได้

ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552) หน้า 68

4. **การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ** “พยานผู้เชี่ยวชาญ” ที่ศาลจะรับฟังเป็นพยานต้องเป็น ‘บุคคลซึ่งมิได้เป็นผู้ที่รับรู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้น แต่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งความเห็นของผู้นั้น อาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาล ดังที่ ป.วิ. อ. มาตรา 243 วรรคหนึ่ง ที่ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยอาชีพหรือไม่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆเป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตใจของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น”⁵

⁵ ศ. ดร. อุดม รัฐอมฤต: คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน: พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสาร

⁶ ธาณี สิงหนาท: คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา: พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: บจก. กรุงเทพมหานคร, 2555) หน้า 536-537

สรุป⁷ พยานที่จะนำสืบ มี 4 ประเภท คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุและพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ การสืบพยาน จะกระทำในศาลหรือนอกศาลก็ได้

การไม่รับฟังพยานหลักฐานของศาล

1 .

เป็นไปตามสิทธิของคู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบ ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 85 ความว่า “คู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงย่อมมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานใดๆ มาสืบได้ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานและการยื่นพยานหลักฐาน”

2. เมื่อคู่ความมีความจำนองที่จะอ้างอิง เอกสาร หรือคำเบิกความของพยานหรือประสงค์จะให้ศาลตรวจดู บุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 88

3. เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่นำพยานมาสืบภายหลังที่มีความประสงค์จะสืบพยานของตนเพื่อหักล้างหรือเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขพยานของอีกฝ่ายหนึ่งหรือเพื่อพิสูจน์ข้อความอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 89

4. คู่ความทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานร่วมกัน ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 91

5. ถ้าคู่ความหรือบุคคลใดจะต้องเบิกความหรือนำพยานหลักฐานมาแสดงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 92 วรรคแรก

6. อำนาจของคู่ความในการอ้างพยานบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 97 อ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตนหรืออ้างตนเองเป็นพยานหรือตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 98 อ้างพยานบุคคลผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็น เมื่อคู่ความมีสิทธิในการนำสืบพยานหลักฐานต่อศาลตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายและพยานหลักฐานนั้นขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้วศาลมีอำนาจและหน้าที่ต่อพยานหลักฐานนั้นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

อำนาจในการไม่รับฟังพยานหลักฐานของศาล แยกออกเป็นกรณีตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตราต่อไปนี้

1. กรณีเมื่อศาลเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้หรือรับฟังได้แต่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.แพ่ง ศาลมีอำนาจในการปฏิเสธที่จะรับพยานหลักฐานนั้นตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 86 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้”

2. เมื่อศาลเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่ฟุ่มเฟือยประวิงเวลาให้ชักช้าหรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น ศาลมีอำนาจในการงดสืบพยานนั้นได้ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 86 วรรคสองที่บัญญัติว่า “เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดฟุ่มเฟือยเกินสมควรหรือประวิงให้ชักช้า หรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น ให้ศาลมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นนั้นหรือพยานหลักฐานอื่นต่อไป” 8

3. เมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่งดังต่อไปนี้ มาตรา 94 บัญญัติว่า “เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี (ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารเมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง (ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วยังมีข้อความเพิ่มเติมตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (2) แห่งมาตรา 93 และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่าพยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนหรือสัญญาหรือหน่ออย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด” มาตรา 95 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้น (1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ (2) เป็นผู้ที่ได้เห็นได้ยินหรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรงในกฎหมายระบบจารีตประเพณี (Common Law) การนำพยานเข้าสู่ศาลและการใช้พยานในการวินิจฉัยคดีมีขั้นตอนที่สำคัญสองขั้นตอนคือ 1. เป็นการวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานนั้นจะรับฟังได้หรือไม่ 2. การชี้ว่าพยานหลักฐาน

⁷ รศ. สมคิด บางโม : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ยู แอนด์โอ, 2553) หน้า 146

ข้อยกเว้นในการรับฟังพยานบอกเล่า

ตาม มาตรา 95(2) ตอนท้ายได้บัญญัติว่า “แต่ความข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกม.โดยชัดแจ้งหรือคำสั่งศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น”

ความข้อนี้ก็คือบทบัญญัติที่ห้ามรับฟังพยานบุคคลเว้นแต่ จะเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรงส่วนใน ป.วิ.อาญา มี มาตรา 134 เท่านั้นที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้รับฟังพยานบอกเล่าได้

สรุปข้อยกเว้นในการรับฟังพยานบอกเล่าเจ็ดประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง คำบอกเล่าที่เป็นคำรับของคู่ความฝ่ายตรงข้าม หมายถึงข้อความซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งได้บอกเล่าด้วยวาจา, ลายลักษณ์อักษร, หรือการสื่อความหมายอย่างใดต่อบุคคลอื่นแล้วคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างบุคคลอื่นนั้นเป็นพยาน

ประการที่สอง คำบอกเล่าของบุคคลซึ่งตายไปแล้ว หมายความว่า เป็นคำบอกเล่าหรือเป็นคำกล่าวซึ่งบุคคลคนหนึ่งได้บอกเล่าไว้แก่บุคคล อื่นอาจจะด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรแล้วต่อมาผู้บอกเล่าถึงแก่ความตายก่อนที่จะเข้าเบิกความเป็นพยาน

เงื่อนไขที่จะรับฟังคำบอกเล่าของบุคคลที่ตายไปแล้ว มีหลายกรณีด้วยกันดังนี้

(1) คำบอกเล่าที่ปรักษ์ต่อผลประโยชน์ของตน ที่รับฟังได้เพราะบุคคลทั่วไปไม่มีมูลเหตุจูงใจที่จะกล่าวเท็จให้ตนเองเสียประโยชน์ แต่บุคคลอาจจะกล่าวเท็จให้ตัวเองได้ประโยชน์ได้

(2) คำบอกเล่าที่ทำในหน้าที่การงาน หมายถึงคำบอกเล่าหรือคำกล่าวของบุคคลซึ่งทำขึ้นในหน้าที่การงานของเขาและต่อมาผู้บอกเล่าถึงแก่ความตาย โดยมีเงื่อนไขสำคัญสามประการดังนี้

2.1 เป็นคำบอกเล่าเกี่ยวกับกิจการซึ่งผู้บอกเล่ากระทำอยู่เป็นปกติ

2.2 ผู้บอกเล่าจะต้องมีหน้าที่ในการบอกเล่าหรือทำบันทึกนั้น

2.3 คำบอกเล่านั้นทำขึ้นในระยะใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

(3) คำบอกเล่าเกี่ยวกับสิทธิสาธารณะหรือสิทธิที่ประชาชนมีอยู่ร่วมกันสิทธิสาธารณะหมายถึงสิทธิที่ประชาชนมีอยู่ในสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน-สิทธิที่ประชาชนมีอยู่ร่วมกัน หมายถึงทรัพย์สินนั้นอาจไม่ใช่สาธารณะสมบัติหรือสมบัติของแผ่นดินแต่เป็นทรัพย์สินที่เป็นส่วนกลางและประชาชนทั่วไปสามารถใช้สอยร่วมกันได้

(4) คำบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องเครือญาติวงศ์ตระกูล; คือคำบอกเล่าเกี่ยวกับความเป็นญาติในวงศ์ตระกูลของบุคคลซึ่งได้มีการบอกเล่ากันไว้ก่อนที่จะเกิดกรณีพิพาทและต่อมาผู้บอกเล่าถึงแก่ความตายหรือไม่สามารถนำตัวมาเป็นพยานได้

(5) คำบอกเล่าของบุคคลที่รู้สึกตัวว่ากำลังจะตาย บอกเล่าถึงสาเหตุ พฤติการณ์ของการถูกทำร้ายซึ่งผู้ถูกทำร้ายเล่าให้ผู้อื่นฟัง โดยอาจจะระบุนามคนร้าย สาเหตุแห่งการทำร้าย พฤติการณ์ในการทำร้าย เงื่อนไขสำคัญของการรับฟังพยานประเภทนี้คือ ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้บอกเล่ารู้สึกตัวว่ากำลังจะตายในขณะที่บอกเล่าเหตุผลคำพูดทั้งหลายที่เขาพูดในตอนนั้นถือได้ว่าเป็นการพูดภายใต้สถานการณ์อันคับคั่งดีเสมือนการสาบานเพราะคนที่กำลังจะตายคงไม่กล่าวเท็จ

(6) คำบอกเล่าของ

เจ้ามรดกในเรื่องพินัยกรรม เป็นข้อยกเว้นในกฎหมายจารีตประเพณี ยังไม่มีบรรทัดฐานในกฎหมายไทย

(7) คำเบิกความของพยานในคดีก่อนหรือในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนในคดีเดียวกัน หมายถึงคำเบิกความของบุคคลที่เคยเป็นพยานในศาลมาแล้วครั้งหนึ่งอาจเป็นคดีเดียวกันหรือคนละคดีกับคดีในปัจจุบันก็ได้แต่ปรากฏว่าก่อนที่พยานจะเข้าเบิกความในคดีหลังพยานถึงแก่ความตายไปก่อน

ประการที่สาม ข้อความใน

เอกสารมหาชน ตาม ป. วิ.แพ่ง มาตรา 127 เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรองหรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้นและเอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงแลถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างเอกสารนั้นมายันต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร

ลักษณะสำคัญของเอกสารมหาชนมี 3 ประการคือ

1. เป็นเอกสารซึ่งทำขึ้นหรือรับรองโดยพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ข้อความในเอกสารนั้นเป็นเรื่องที่พาดพิงถึงประชาชน ไม่ใช่ข้อมูลเฉพาะภายในวงราชการ

3. ประชาชน

มีสิทธิที่จะเข้าถึง ตรวจสอบ และใช้อ้างอิงเอกสารนั้นได้

ประการที่สี่ กิตติศัพท์ หรือ

ข้อเท็จจริงที่เล่าสืบกันทั่วไปตามระบบกม.จารีตประเพณี (Common Law) มีข้อเท็จจริง 3 ประการที่รับฟังพยานหลักฐานลักษณะนี้คือ

(1) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวประวัติของบุคคลหรือครอบครัว (2) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิสาธารณะหรือจารีตประเพณีท้องถิ่น

และ (3) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกของบุคคลในชุมชนซึ่งเป็นลักษณะเด่น

ประการที่ห้า คำพิพากษาในคดีเรื่องก่อนตามที่บัญญัติไว้ใน"ป.วิ.แพ่งมาตรา 145 (1) และ (2) แป.วิ อาญา มาตรา 46 ซึ่งแม้มีคำพิพากษาในคดีเรื่องก่อนไปแล้วแต่มีผลผูกพันคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่

ประการที่หก คำพยานในคดีเรื่องก่อน:หมายถึงคำเบิกความของพยานในคดีอื่นที่ศาลจดบันทึกไว้ ปกติศาลในคดีปัจจุบันจะไม่รับฟังคำเบิกความของพยานที่มีการบันทึกในคดีอื่น แต่มีข้อยกเว้นจะรับฟังได้ในคดีแพ่งและคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันยอมให้ศาลถือเอาคำเบิกความในคดีเรื่องอื่นมาเป็นพยานในคดีปัจจุบันได้ (ฎีกา 1351/2505,1043/2501)

ประการที่เจ็ด คำให้การของพยานในครั้งก่อน หมายถึงคำบอกเล่าของพยานต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นคำบอกเล่าที่ทำไว้ต่อศาลในคดีอื่น ต่อเจ้าพนักงานหรือต่อบุคคลธรรมดา แล้วต่อมาผู้บอกเล่าได้มาเป็นพยานเบิกความในศาลเกี่ยวกับเรื่องที่เคยบอกเล่าไว้นั้น

ข้อยกเว้นซึ่งกฎหมายยอมให้

อ้างสำเนาเอกสารเป็นพยานได้ ตามมาตรา 93 ป.วิ.แพ่ง หมายความว่า คู่ความที่จะนำสืบสามารถที่จะแสดงความประสงค์ที่จะนำสืบสำเนาเอกสารได้และสำเนาเอกสารที่อ้างอิงนั้น สามารถที่จะรับฟังได้ **กรณีที่หนึ่ง** เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้อง ก็ให้ศาลรับฟังสำเนานั้นเป็นพยานหลักฐานแห่งเอกสารนั้นได้

กรณีที่สอง ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัยหรือไม่ สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่นศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้ สำหรับกรณีที่สอง นี้มีสามประเด็นคือถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้เพราะ

- **สูญหาย** เอกสารนั้นหาไม่พบ ไม่ปรากฏว่าอยู่ที่ใด ไม่อยู่ในที่ที่จัดเก็บและไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ใด โดยการสูญหายที่กล่าวนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เช่น สูญหายเพราะความประมาทเลินเล่อของผู้ครอบครองเอกสารศาลก็รับฟังพยานบุคคลได้ (ฎีกาที่ 693/2487) หรือหนังสือสูญหายไป ผู้ให้ก็สามารถนำผู้เขียนสัญญาและผู้ลงชื่อเป็นพยานมาสืบแทนได้ (ฎีกาที่34/2576)

- **ถูกทำลายโดยเหตุ**

สุดวิสัยมีการทำให้สูญสิ้นไปหรือแม้แต่ทำให้ใช้ประโยชน์ไม่ได้ก็เป็นการทำลาย **• ไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น** หมายความว่า มีอุปสรรคขัดข้องไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยที่ต้นฉบับไม่ได้สูญหายหรือไม่ได้ถูกทำลาย

กรณีที่สาม ถ้าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการ โดยส่วนราชการในที่นี้ได้แก่ราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคไม่คลุมไปถึงรัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่น

ในคดีอาญา ป.วิ.อาญา มาตรา 238 ที่บัญญัติว่า “ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้ ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยานแม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น”

หลัก ⁸ “พยานหลักฐานที่ศาลรับฟัง: ในคดีอาญาถ้าไม่มีกฎหมายใดๆห้ามศาลฟังพยานหลักฐานใดแล้ว ศาลย่อมรับฟังพยานนั้นเสมอ พยานหลักฐานที่ดีที่สุดคือพยานชั้นหนึ่ง เช่น ปินหรือมีดของกลาง หากไม่มีพยานชั้นหนึ่ง หรือหาไม่พบจำเป็นจะต้องนำพยานชั้นสองมาสืบ หากมีน้ำหนักน้อยหรือเป็นที่น่าสงสัย ศาลจะยกฟ้อง”

บทสรุป

ในคดีอาญาพยานหลักฐานทุกชนิด หากมีคุณสมบัติบ่งชี้ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่จะต้องห้ามมิให้รับฟังโดยบทบัญญัติของกฎหมายบทใดบทหนึ่ง⁹ โดย “พยานหลักฐาน” ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 226 มีสามประเภทคือ 1. พยานวัตถุ 2. พยานเอกสาร และ 3. พยานบุคคล ส่วน¹⁰ผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา แต่เดิมเรียกว่าผู้ชำนาญการพิเศษ เป็นพยานความเห็นซึ่งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขออ้างมาสืบเป็นพยานของตนได้หรืออาจเกิดขึ้นโดยการแต่งตั้งของศาลก็ได้¹⁰

พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง: 1. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย 2. พยานหลักฐานที่สืบฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่ง ป. วิ. อาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการสืบพยาน 3. คำขัดทอดของจำเลยในคดีอาญาด้วยกัน 4. โจทก์และจำเลยตกลงกันหรือทำให้สืบ และ 5. พยานในคดีอาญาเรื่องก่อน พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล จะต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบอื่นๆ⁸

⁸ รศ. สมคิด บางโม : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2553 หน้า 147 บรรทัดที่ 24-32, หน้า 148

การจะเป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังนั้น ต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายด้วย กล่าวคือ ต้องสามารถให้ข้อเท็จจริงใดๆ อย่างที่อาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้ ต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่ความน่าสืบ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีได้ และต้องเป็นพยานหลักฐานที่ศาลยอมรับหรือยอมรับให้สืบได้ ส่วนการได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีนั้น ต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากได้มาโดยการจงใจ ว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่ง มีค้ำประกันสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เช่น ย่อมไม่สามารถนำมาอ้างเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

พยานวัตถุ หรือ วัตถุพยาน (อังกฤษ: Physical evidence, real evidence หรือ material evidence) หมายถึงสิ่งใดๆ ที่สามารถจะให้ศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี เป็นพยานหลักฐานที่มีส่วนเกี่ยวกับคดีและพบในสถานที่เกิดเหตุ สามารถระบุชี้ชัดว่าบุคคลใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น สรุปลักษณะ¹¹ ถ้าเป็นวัตถุที่น่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ก็สามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้¹¹

พยานเอกสาร (Documentary witness) หมายถึงข้อความใดๆ ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรหรือรูปรอยใดที่สามารถใช้เป็นเครื่องหมายแทนคำพูด เพื่อให้เข้าใจข้อความ หรือตามความหมายนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะบันทึกด้วยการเขียน พิมพ์ แกะสลัก บนวัสดุใดๆ เช่น กระดาษ ผ้า โลหะ ก็ได้¹² พยานเอกสารไม่จำเป็นต้องเป็นเอกสารที่อยู่ในสำนวนเท่านั้น แม้ว่าเอกสารนั้นจะอยู่นอกสำนวน โจทก์ก็สามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้¹² ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1548/2535 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ไม่มีกฎหมายบังคับว่าเอกสารที่จะอ้างหรือนำสืบในคดีอาญา จะต้องเป็นเอกสารที่ได้มีการสอบสวนและอยู่ในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น ศาลจึงชอบที่จะรับฟังบันทึกคำรับสารภาพ แผนที่บ้านจำเลยและภาพถ่ายประกอบพยานหลักฐานอื่นเพื่อลงโทษจำเลยได้ แม้ว่าเอกสารดังกล่าวจะมีใช้อยู่เอกสารที่อยู่ในสำนวนการสอบสวนก็ตาม” พยานบุคคล คือพยานที่เป็นคนซึ่งสามารถให้การเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นสำคัญแห่งคดีซึ่งเป็นเรื่องหรือสิ่งที่ตนได้เห็นได้ยินหรือได้รับรู้มาโดยวิธีอื่นและยังหมายถึง พยานบอกเล่า ซึ่งก็คือ พยานบุคคล ซึ่งให้การโดยตนมิได้เห็น ได้ยิน หรือรู้เรื่องมาด้วยตนเอง แต่ได้ยินหรือได้ฟังจากผู้อื่น

¹³ พยานบุคคลที่ผู้ต้องหาไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน หากเป็นพยานที่น่าจะพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ โจทก์ก็อ้างเป็นพยานได้ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 7886/2553 ที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า “ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนพยานที่ผู้ต้องหาไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน ทั้งไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ผู้ต้องหาพยานไปให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนพยานโจทก์ ซึ่งเป็นพยานที่ผู้ต้องหาไปให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน จึงรับฟังได้”

⁹ธานี สิงหนาท: คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา: พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: บจก. กรุงเทพมหานคร, 2555) หน้า 409

¹⁰ธานี สิงหนาท: คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา: พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: บจก. กรุงเทพมหานคร, 2555) หน้า 538

¹¹⁻¹²ธานี สิงหนาท: คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา: พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: บจก. กรุงเทพมหานคร, 2555) หน้า 410

¹³ธานี สิงหนาท: คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา: พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: บจก. กรุงเทพมหานคร, 2555) หน้า 409-410

Actcorner: สรุปกฎหมายลักษณะพยาน. สืบค้น ธันวาคม 10, 2558, จาก <http://www.actboard.129jump.com>
 โสภณ รัตนกร. 2557. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 11: สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ; กรุงเทพมหานคร
 เข้มชัย ชุตินวงศ์. 2547. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, กรุงเทพมหานคร
 สฤณี สืบพงษ์ศิริ: วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์
 สมคิด บางโม 2553. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3: สำนักพิมพ์ ยูแอนด์ไอ กรุงเทพมหานคร
 ธาณี สิงหนาท. 2555. คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญา (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับล่าสุด): พิมพ์ ครั้งที่ 11:
 บริษัท กรุงสยามพับลิชชิง จำกัด กรุงเทพมหานคร